

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«Η ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΩΣ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕ-
ΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΠΡΟΒΛΕ-
ΨΕΙΣ ΑΦΙΞΕΩΝ»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΒΑ TOURISM MANAGEMENT

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΛΟΥΜΠΙΔΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Μ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2022

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» με τίτλο:

«Η ΡΟΛΗ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΤΗ ΧΕΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ -.....»
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΦΙΞΕΩΝ»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή Ονοματεπώνυμο

Φλωρεντία..... Παναγιώτης Πλαμιτσής

Πειραιάς 28/3/2022

Ευχαριστίες

*Για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας με τίτλο «**Η Ρωσική Ομοσπονδία ως χώρα προέλευσης τουριστών στην Ελλάδα-Προβλέψεις αφίξεων**», καταρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου Κύριο Μιχάλη Σφακιανάκη, για τη πολύτιμη βοήθεια και τις συμβουλές που μου παρείχε.*

Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στη Κυρία Κ.Κλούρη του Τμήματος Στατιστικής Ισοζυγίου Πληρωμών για την άριστη επικοινωνία και για την παροχή των στατιστικών στοιχείων, καθώς και στη Κυρία Ν.Σουντουλίδου, καθηγήτρια της Ρωσικής γλώσσας, που συνέβαλε στην επιμέλεια της εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την υποστήριξη και τη βοήθεια που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι να παρουσιάσει αναλυτικά τον εισερχόμενο τουρισμό από τη Ρωσική Ομοσπονδία, την περίοδο 2018-2019, καθώς και να προβλέψει, τις αφίξεις των Ρώσων επισκεπτών το επόμενο έτος. Η Ελλάδα και η Ρωσία συνδέονται με μια μακρόχρονη, ιστορική σχέση λόγω του ομόδοξου θρησκευτικού τους δόγματος. Δίνεται έμφαση στις παρούσες οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών, οι οποίες έχουν αναπτυχθεί και θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται λόγω του τουριστικού τομέα όπως και λόγω άλλων συνεργειών.

Το πρώτο κεφάλαιο αναδεικνύει τον βαθμό συνεισφοράς του τουρισμού στην παγκόσμια οικονομία. Παρουσιάζονται όλες οι επιμέρους μορφές και τα είδη του τουρισμού και αναφέρονται οι μεγαλύτερες χώρες-αγορές σε οικονομικά και μη, τουριστικά μεγέθη. Επίσης, αναλύονται τα τουριστικά μεγέθη του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, οι άμεσες ανταγωνίστριες χώρες της Ελλάδας καθώς και η θέση της στους δείκτες τουριστικής ανταγωνιστικότητας. Δίνεται έμφαση στις αναδυόμενες οικονομίες, γνωστές και ως χώρες BRIC, στις οποίες περιλαμβάνεται και η Ρωσία. Στο τέλος του κεφαλαίου, αναφέρεται η επίδραση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στον τουρισμό και οι αλλαγές που έχουν επιφέρει στη διαδικασία αναζήτησης και επιλογής ενός προορισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζονται στοιχεία του πολιτικού, κοινωνικού, γεωγραφικού, δημογραφικού και οικονομικού πλαισίου της Ρωσίας και οι εμπορικές της σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύονται λεπτομερώς οι διμερείς οικονομικές σχέσεις της Ελλάδας με την Ρωσική Ομοσπονδία όπως και οι πολιτικές και πολιτιστικές τους σχέσεις.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στο ρωσικό εξερχόμενο τουρισμό και περιγράφει το προφίλ του Ρώσου επισκέπτη. Επίσης, αναλύονται τα στοιχεία αφίξεων και δαπανών των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα και του δείκτη διεισδυτικότητας του ρωσικού εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα.

Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο, αναφέρεται στη θεωρία των χρονοσειρών και υπό τη βοήθεια του πακέτου στατιστικής STATGRAPHICS επιχειρείται μια προσπάθεια πρόβλεψης της εξέλιξης των αφίξεων, για το επόμενο έτος, των Ρώσων τουριστών, η οποία όμως καθίσταται άκυρη, λόγω της πανδημίας που εμφανίστηκε στα τέλη του 2019 και επηρέασε αρνητικά και τον κλάδο του τουρισμού. Στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας, παρατίθενται συμπεράσματα και προτάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η παρούσα διπλωματική εργασία βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία μέχρι και το έτος 2019 και δεν λαμβάνει υπόψη την περίοδο της πανδημίας, που ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2020 και προκλήθηκε από τον ιό SARS-COV-2(COVID 19).

Λέξεις-κλειδιά: τουρισμός, Ρωσική Ομοσπονδία, Ελλάδα, ελληνο-ρωσικές σχέσεις, αφίξεις, προβλέψεις αφίξεων, χρονοσειρές

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	4
Περιεχόμενα.....	5
Κατάσταση Πινάκων.....	8
Κατάσταση Διαγραμμάτων.....	10
Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή.....	12
1.1.Ο Τουρισμός ως κοινωνικο-οικονομικός τομέας.....	12
1.1.1.Ο Τουρισμός ως οριζόντια οικονομική δραστηριότητα.....	12
1.2.1 Ορισμοί Τουρισμού.....	12
1.2.2 Είδη Τουρισμού.....	13
1.2.3 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	15
1.3 Τουρισμός και Παγκόσμια οικονομία.....	15
1.3.1. Οι 10 κορυφαίοι τουριστικοί προορισμοί σε διεθνείς αφίξεις.....	18
1.3.2 Τουρισμός και αναδυόμενες αγορές σε εξερχόμενους τουρίστες.....	20
1.3.3 Η περιφέρεια με τον μεγαλύτερο δείκτη ανάπτυξης σε τουριστικές ροές και εισπράξεις.....	21
1.3.4 Η Περιφέρεια με το μεγαλύτερο μερίδιο σε τουριστικές εισπράξεις και αφίξεις.....	21
1.4 Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία.....	22
1.4.1 Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα.....	24
1.4.2 Επισκέπτες στην Ελλάδα ανά χώρα-αγορά.....	25
1.4.3 Συγκριτική ανάλυση των κύριων αγορών του ελληνικού τουρισμού.....	26
1.4.4 Εισερχόμενος τουρισμός στις περιφέρειες της Ελλάδας.....	27
1.4.4.1 Διανυκτερεύσεις ανά περιφέρεια.....	27
1.4.4.2 Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια.....	28
1.5 Ελλάδα και ανταγωνισμός.....	29
1.5.1 Ελλάδα και ανταγωνίστριες χώρες στα Βασικά μεγέθη του Τουρισμού.....	29
1.5.2 Αφίξεις συγκριτικά με τον πληθυσμό των εξεταζόμενων χωρών.....	30
1.5.3 Ο δείκτης τουριστικής και ανταγωνιστικής ικανότητας.....	31

1.5.4 Η Θέση της Ελλάδας και των ανταγωνιστριών χωρών σύμφωνα με τον ΔΤΤΑ.....	32
1.6 Τα Μέσα κοινωνική δικτύωσης (Social Media)στον Τουρισμό.....	33
1.6.1 Η επιρροή των Κοινωνικών μέσων στον τουριστικό τομέα.....	34
Κεφάλαιο 2ο: Γνωριμία με τη Ρωσική Ομοσπονδία.....	36
2.1.Η Ιστορία της Ρωσίας σε χρονολογική σειρά γεγονότων.....	38
2.2 Γεωγραφία.....	43
2.2.1 Κλίμα.....	44
2.3 Δημογραφία.....	45
2.4 Πολιτισμός.....	47
2.4.1.Ρωσική Γλώσσα.....	47
2.4.2 Σημαία Ρωσικής Ομοσπονδίας.....	48
2.4.3 Ρωσική θρησκεία.....	49
2.4.4 Ρωσικός εθνικός ύμνος.....	50
2.4.5 Τέχνες.....	51
2.5 Διακυβέρνηση και Σύνταγμα.....	52
2.5.1 Διακυβέρνηση.....	52
2.5.2 Σύνταγμα.....	52
2.6 Οικονομία.....	52
2.6.1.Δομή της Οικονομίας.....	54
2.6.2.Εμπορικές σχέσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας με τον υπόλοιπο κόσμο.....	55
2.6.2.1. Ρωσική Ομοσπονδία – Ευρωπαϊκή Ένωση.....	55
2.6.3 Εξωτερικό εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών Ρωσικής Ομοσπονδίας.....	56
Κεφάλαιο 3ο:Οι διμερείς σχέσεις της Ελλάδας και της Ρωσίας.....	58
3.1 Οι ελληνο-ρωσικές σχέσεις από τα χρόνια της Βυζαντινή αυτοκρατορίας έως σήμερα.....	58
3.2 Διμερείς εμπορικές σχέσεις.....	60
3.2.1.Επενδύσεις της Ελλάδας στη Ρωσική Ομοσπονδία.....	60
3.2.2.Επενδύσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ελλάδα.....	61
3.2.3 Κοινοπραξίες και στις δυο χώρες.....	62

3.2.4 Διμερές εμπόριο προϊόντων.....	63
3.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Ρωσικής Ομοσπονδίας.....	65
3.4 Μορφωτικές, Πολιτιστικές Σχέσεις και Απόδημος Ελληνισμός.....	67
3.4.1 Ομογενειακοί φορείς- Σύλλογοι.....	67
Κεφάλαιο 4: Ο Ρωσικός εξερχόμενος Τουρισμός.....	69
4.1 Η θέση της Ρωσικής Ομοσπονδίας στον παγκόσμιο εξερχόμενο τουρισμό.....	69
4.2 Εξερχόμενοι Ρώσοι Τουρίστες.....	74
4.3 Τουριστικές δαπάνες Ρωσικής Ομοσπονδίας.....	75
4.4 Κατά κεφαλήν εισόδημα Ρώσων κατοίκων.....	75
4.5 Διεσδυτικότητα Ρωσικής ομοσπονδίας στην Ελλάδα.....	76
4.6 Ρωσικός εξερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα.....	77
4.6.1 Εξέλιξη Επισκέψεων, Διανυκτερεύσεων και Εισπράξεων 2016-2018....	78
4.6.2 Βασικοί Δείκτες Απόδοσης Ρωσικής Αγοράς.....	78
4.7 Συμπεράσματα Ρωσικής αγοράς.....	81
4.8 Ρωσικά εξερχόμενα ταξίδια στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο.....	83
4.9 Το προφίλ του Ρώσου τουρίστα.....	83
4.9.1.Κατηγορίες Ρώσου τουρίστα.....	83
4.9.2 Η χρήση του διαδικτύου από τους Ρώσους τουρίστες.....	85
4.10 Αξιολόγηση ταξιδιωτικών Ρωσικών πρακτορείων σύμφωνα με το travaleta.ru.....	87
4.11 Οι 10 πιο δημοφιλείς ιστοσελίδες κράτησης καταλύματος για τους Ρώσους χρήστες.....	90
Κεφάλαιο 5ο :Πρόβλεψη Αφίξεων των Ρώσων Τουριστών και Συμπεράσματα...92	
5.1.Χρονολογικές σειρές.....	92
5.1.1 Συνιστώσες χρονοσειράς.....	92
5.1.2 Επιδράσεις άλλων παραγόντων στη συμπεριφορά των χρονοσειρών.....	93
5.2 Χρονολογικές σειρές και προβλέψεις.....	93
5.2.1 Μοντέλα σύνδεσης των συνιστωσών μιας χρονοσειράς.....	93
5.2.2 Μεθοδολογία κλασικής ανάλυσης χρονοσειράς.....	94
5.3 Η προσέγγιση Box-Jenkins.....	95

5.3.1 Στάδια της μεθόδου Box και Jenkins.....	96
5.3.2 Έλεγχος των καταλοίπων/σφαλμάτων.....	97
5.3.3 Μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα της μεθόδου Box και Jenkins-	97
5.4 Πρόβλεψη αφίξεων των Ρώσων Τουριστών.....	98
Συμπεράσματα-Προτάσεις.....	106
Βιβλιογραφία-Πηγές.....	107
Παράρτημα.....	111

Κατάσταση Πινάκων

<u>Πίνακας 1</u> : Δείκτης Μεταβολής (%) παγκόσμιων αφίξεων (2008-2019).....	16
<u>Πίνακας 2</u> : Δείκτης μεταβολής (%) ,παγκόσμιων εισπράξεων (2008-2019).....	17
<u>Πίνακας 3</u> : Στατιστικά στοιχεία της συμβολής του Τουρισμού στην ελληνική οικονομία.....	23
<u>Πίνακας 4</u> : Αφίξεις και έσοδα εισερχόμενων τουριστών (2018).....	24
<u>Πίνακας 5</u> : Αριθμός εισερχόμενων επισκεπτών στην Ελλάδα (2017- 2018).....	25
<u>Πίνακας 6</u> : Αριθμός και δείκτες συνεισφοράς(%) επισκέψεων και διανυκτερεύσεων των κύριων αγορών (2018).....	26
<u>Πίνακας 7</u> :Εισπράξεις,δαπάνη ανά επίσκεψη, δαπάνη ανά διανυκτέρευση και μέση διάρκεια παραμονής των επισκέψεων των κύριων αγορών (2018).....	26
<u>Πίνακας 8</u> : Διανυκτερεύσεις(σε χιλ.) ανά περιφέρεια (2016-2018) και διαφορά των εκάστοτε διαστημάτων(%).....	27
<u>Πίνακας 9</u> : Ταξιδιωτικές Εισπράξεις ανά περιφέρεια (2016-2018) και διαφορά των εκάστοτε διαστημάτων(%).....	28
<u>Πίνακας 10</u> : Διεθνείς Αφίξεις Ανταγωνιστριών χωρών της Ελλάδας (σε χιλ.).....	29
<u>Πίνακας 11</u> : Ετήσιος ρυθμός μεταβολής των αφίξεων(%), των κύριων αγορών της Νότιας Ευρώπης, για τα διαστήματα 2014-18 και 2017-2018.....	30
<u>Πίνακας 12</u> : Εισπράξεις, δαπάνες και ισοζύγιο για τα έτη 2017 και 2018, (σε εκατομ.€), των κύριων αγορών της Ν.Ευρώπης.....	31
<u>Πίνακας 13</u> : Ποσοστό των αφίξεων επί του πληθυσμού της κάθε χώρας, τα έτη 2010 και 2017.....	31

<u>Πίνακας 14:</u> Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, βάσει του ΔΤΤΑ ,τα έτη 2015, 2017 και 2019.....	33
<u>Πίνακας 15:</u> Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, στους τομείς: των Υποδομών, του Θεσμικού Πλαισίου και των Ανθρώπινων Πόρων.....	33
<u>Πίνακας 16:</u> Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, στους τομείς: της Ανταγωνιστικότητας τιμών, της Ισοτιμίας Αγοραστικής Δύναμης και του Δείκτη Τιμών Ξενοδοχείων.....	34
<u>Πίνακας 17:</u> Πληθυσμιακή εξέλιξη του Ρωσικού πληθυσμού (1970-2019).....	45
<u>Πίνακας 18:</u> Οι 10 πιο πολυπληθείς πόλεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας (2019).....	46
<u>Πίνακας 19 :</u> Ομοσπονδιακά Διαμερίσματα Ρωσικής ομοσπονδίας (2010).....	47
<u>Πίνακας 20:</u> Βασικά οικονομικά μεγέθη, της Ρωσικής Ομοσπονδίας (2016-2018).....	54
<u>Πίνακας 21:</u> Εξωτερικό εμπόριο προϊόντων Ρωσικής Ομοσπονδίας (εκατομ. \$).....	56
<u>Πίνακας 22:</u> Εξωτερικό εμπόριο υπηρεσιών Ρωσικής Ομοσπονδίας (εκατομ. \$).....	56
<u>Πίνακας 23 :</u> Οι 10 σημαντικότεροι Προορισμοί Εξαγωγών Ρωσικής Ομοσπονδίας και Θέση της Ελλάδας (εκατομ \$).....	57
<u>Πίνακας 24 :</u> Οι 10 σημαντικότεροι προμηθευτές της Ρωσικής Ομοσπονδίας και Θέση της Ελλάδας (εκατομ. \$).....	58
<u>Πίνακας 25:</u> Διμερές εξαγωγικό εμπόριο προϊόντων τα έτη 2017 και 2018 (€).....	63
<u>Πίνακας 26 :</u> Οι 15 κύριες Ελληνικές Εξαγωγές προϊόντων (€),προς τη Ρωσική Ομοσπονδία.....	64
<u>Πίνακας 27:</u> Οι 15 κύριες Ελληνικές Εισαγωγές προϊόντων (€), από τη Ρωσική Ομοσπονδία (με πετρελαιοειδή),σε φθίνουσα σειρά.....	65
<u>Πίνακας 28 :</u> Ελληνικός πληθυσμός της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ανά ομοσπονδιακό διαμέρισμα.(2002).....	68
<u>Πίνακας 29:</u> Θέσεις της Ρωσικής Ομ.,στον παγκόσμιο εξερχ.τουρισμό(2012-2018)...	69
<u>Πίνακας 30:</u> Οι 20 πιο δημοφιλείς χώρες-προορισμοί(2018),σε επισκέψεις(χιλ.), των Ρώσων τουριστών και ο ρυθμός μεταβολής τους.....	71
<u>Πίνακας 31:</u> Αριθμός αναχωρήσεων, Ρώσων τουριστών και ρυθμός μεταβολής (2008-2018).....	75
<u>Πίνακας 32 :</u> Τουριστικές Δαπάνες (\$) Ρωσικής Ομοσπονδίας (2010-2018).....	75
<u>Πίνακας 33 :</u> Κατά κεφαλήν εισόδημα (\$) Ρώσων (2008-2018).....	76
<u>Πίνακας 34:</u> Δείκτης διεισδυτικότητας της Ρωσικής Ομοσπ.στην Ελλάδα (2010-2019).....	77
<u>Πίνακας 35:</u> Αριθμός αφίξεων Ρώσων επισκεπτών και ρυθμός μεταβολής (2008-2018).....	83

<u>Πίνακας 36</u> : Οι 15 Πρώτες χώρες σε αναζητήσεις ταξιδιών βάσει της ρωσικής μηχανής αναζήτησης yandex.ru (συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας).....	84
<u>Πίνακας 37</u> : Τα 10 πιο αξιόπιστα Ρωσικά πρακτορεία βάσει αξιολόγησης.....	88
<u>Πίνακας 38</u> : Αφίξεις Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα (2010-2019).....	99
<u>Πίνακας 39</u> : Περίληψη μοντέλου ARIMA.....	101
<u>Πίνακας 40</u> : Αξιολόγηση του μοντέλου ως προς την προβλεψιμότητα.....	101
<u>Πίνακας 41</u> : Εκτιμώμενα στατιστικά μεγέθη των συγκρινόμενων μοντέλων.....	103
<u>Πίνακας 42</u> : Έλεγχοι καταλοίπων των συγκεκριμένων μοντέλων.....	103
<u>Πίνακας 43</u> : Πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα & διαστήματα εμπιστοσύνης (1/20-12/20).....	104
<u>Πίνακας 44</u> : Συγκριτικός πίνακας αφίξεων Ρώσων τουριστών 01/2019-12/2019 & πρόβλεψης αφίξεων Ρώσων τουριστών 01/2020-12/2020.....	106

Κατάσταση Διαγραμμάτων

<u>Διάγραμμα 1</u> : Άμεση και έμμεση συνεισφορά του Τουρισμού(σε τρισεκατομ. \$), στην παγκόσμια οικονομία (2013-2018).....	18
<u>Διάγραμμα 2</u> : Αριθμός αφίξεων(σε εκατομ) στους 10 κορυφαίους προορισμούς για το 2018.....	19
<u>Διάγραμμα 3</u> :Οι 10 κορυφαίοι προορισμοί σε τουριστικές εισπράξεις ,(σε δις \$) για το 2018.....	19
<u>Διάγραμμα 4</u> : Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο (σε εκατομ.€),2015-2018.....	29
<u>Διάγραμμα 5</u> : Θρησκευτική κατανομή στη Ρωσία(2005).....	50
<u>Διάγραμμα 6</u> : Κατανομή τομέων(%) εργατικής απασχόλησης (2018).....	55
<u>Διάγραμμα 7</u> : Ρώσοι εξερχόμενοι τουρίστες, (σε εκατομ.), το διάστημα 2013-2018... 70	
<u>Διάγραμμα 8</u> : Ποιες ηπείρους (%),επισκέπτονται οι Ρώσοι προερχόμενοι, εκ Μόσχας.....	72
<u>Διάγραμμα 9</u> : Ποιες ηπείρους(%),επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ Αγίας Πετρούπολης.....	72
<u>Διάγραμμα 10</u> : Ποιες ηπείρους (%), επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ του Άνω-Ανατολικού Διαμερίσματος.....	73
<u>Διάγραμμα 11</u> : Ποιες ηπείρους(%),επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ Βόλγα-Ουράλιων και Σιβηρίας.....	73

<u>Διάγραμμα 12:</u> Ποιες ηπείρους(%), επισκέπτονται οι Ρώσοι Τουρίστες.....	74
<u>Διάγραμμα 13:</u> Αριθμοδείκτες Ρωσίας (εισπράξεις,διανυκτερεύσεις,επισκέπτες),για το διάστημα 2008-2018.....	77
<u>Διάγραμμα14:</u> Ποσοστό εισπράξεων, διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά περιφέρεια.....	78
<u>Διάγραμμα 15:</u> Δαπάνη ανά Επίσκεψη, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018).....	79
<u>Διάγραμμα 16:</u> Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018).....	80
<u>Διάγραμμα 17:</u> Μέση διάρκεια παραμονής, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018).....	81
<u>Διάγραμμα 18:</u> Οι 15 δημοφιλέστερες ιστοσελίδες και εφαρμογές, σε δείκτη διεισδυτικότητας(%)επί του συνολικού αριθμού των Ρώσων χρηστών (2019).....	86
<u>Διάγραμμα 19:</u> Οι 12 κύριες πλατφόρμες κοινωνικών μέσων, σε δείκτη διεισδυτικότητας (2019).....	87
<u>Διάγραμμα 20 :</u> Περιοδόγραμμα (Residual periodogram),χωρίς εποχικότητα.....	100
<u>Διάγραμμα 21 :</u> Διάγραμμα πρόβλεψης αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα (1/20-12/20).....	104
<u>Διάγραμμα 22 :</u> Γράφημα Χρονοσειράς με πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα & διαστήματα εμπιστοσύνης (1/20-12/20).....	105

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

1.1.Ο Τουρισμός ως κοινωνικο-οικονομικός τομέας

Ο Τουρισμός, είναι ένας από τους μεγαλύτερους και πιο σημαντικούς οικονομικούς τομείς του κόσμου, καθώς έχει συμβάλλει στη δημιουργία πολλών θέσεων εργασίας σε όλο τον κόσμο. Ο τομέας αυτός, αποτελείται από ένα ευρύ φάσμα βιομηχανιών, και στοχεύει στην εξυπηρέτηση και υποστήριξη των εγχώριων και διεθνών επισκεπτών της εκάστοτε χώρας. Συγκεκριμένα, εταιρείες και βιομηχανίες, μεγάλες και μικρές, που καλύπτουν ένα εύρος από τομείς όπως: η διαμονή, η μεταφορά, τα τρόφιμα και τα ποτά, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός και η αναψυχή έχουν κύριο στόχο να δημιουργήσουν προϊόντα και υπηρεσίες ώστε να ικανοποιούν τους επισκέπτες-πελάτες τους.

Το γεγονός, ότι ο τουρισμός χαρακτηρίζεται από την ιδιότητα να αναδιαμορφώνεται ως προς το παραγόμενο προϊόν, αλλά και η απασχόληση που προσφέρει σε τεράστιο αριθμό εργαζομένων ως προς το εσωτερικό του, τον θέτει, σύμφωνα και με τον Διεθνή Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO), στη συζήτηση με τις πιο κορυφαίες βιομηχανίες. Επιπλέον, δεν είναι τυχαίο πως οι συνολικές εξαγωγές αγορών όπως τα τρόφιμα, το πετρέλαιο και τα αυτοκίνητα, έρχονται πίσω από το άθροισμά της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πεδίο του τουρισμού¹.

1.1.1.Ο Τουρισμός ως οριζόντια οικονομική δραστηριότητα

Ο τουρισμός, αποτελεί οριζόντια δραστηριότητα σε αντίθεση με τις περισσότερες δραστηριότητες του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα. Δηλαδή, ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που προσδιορίζεται από την πλευρά της ζήτησης των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Επίσης, παρατηρείται μεγάλη επίδραση σε κλάδους της οικονομίας όπως: οι μεταφορές, η εστίαση, η διασκέδαση και η κατανάλωση. Επομένως, ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που αφορά και επηρεάζει πολλά και διάφορα μέρη του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού μιας χώρας².

1.2.1 Ορισμοί Τουρισμού

Πολλές είναι οι προσπάθειες, που έχουν γίνει για να αποδοθεί ένας επακριβής ορισμός του Τουρισμού. Παρακάτω παρατίθενται οι πιο γνωστοί.

¹ Πηγή: UNWTO, World Tourism Organization

² Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία, 2018 insete

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) και το Τμήμα Στατιστικών Εθνών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) (1994) πρότεινε ως ευρύτερο ορισμό του τουρισμού, τον ταξιδιώτη, ο οποίος ταξιδεύει και παραμένει σε κάποιο μέρος εκτός του συνηθισμένου οικιστικού του περιβάλλοντος, για λιγότερο από ένα συνεχόμενο χρονολογικό έτος, για λόγους αναψυχής επαγγελματικούς ή άλλους λόγους³.

Οι Matheison και Wall (1982), δεν επιβάλλουν κάποιο χρονικό πλαίσιο και ορίζουν ως τουρίστα κάποιον που ταξιδεύει σε έναν προορισμό, προσωρινά.

Ο Leiper (1979), θεωρεί ότι ο ορισμός του τουρισμού είναι περίπλοκος και προτείνει τρεις προσεγγίσεις που μπορούν να ακολουθηθούν. Η οικονομική στάση με επίκεντρο τον τουρισμό ως επιχείρηση, η τεχνική στάση με επίκεντρο τον τουρίστα, έτσι ώστε να παρέχει μια κοινή βάση από την οποία θα συλλέγονται τα δεδομένα και η ολιστική στάση που επιχειρεί να συμπεριλάβει ολόκληρη την ουσία του θέματος.

Ο τουρισμός αποτελεί φαινόμενο που διαμορφώνει και συνθέτει την οντότητα του, μέσω της αλληλεπίδρασης διάφορων στοιχείων. Κάποια από αυτά, είναι ο τουρίστας, το περιβάλλον του επιλεγμένου προορισμού, οι επιχειρήσεις που δρουν στην τουριστική βιομηχανία αλλά και τα κράτη που δέχονται και διοχετεύουν τουρίστες εξίσου, σε τρίτες χώρες⁴.

Ο τουρισμός είναι ένα πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο, που εστιάζει στη μετακίνηση ανθρώπων σε χώρες εκτός του συνήθους περιβάλλοντος χάριν προσωπικών ή επαγγελματικών σκοπών. Αυτοί οι άνθρωποι ονομάζονται επισκέπτες (είτε εκδρομείς, είτε τουρίστες, κάτοικοι ή μη κάτοικοι) και ο τουρισμός αφορά τις επιλεγμένες δραστηριότητές τους, μερικές εκ των οποίων περιλαμβάνουν και τις τουριστικές δαπάνες⁵.

1.2.2 Είδη Τουρισμού

❖ Μαζικός Τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός σαν κατηγορία, υπόκειται ως επί τω πλείστων, στο τρίπτυχο ήλιος, θάλασσα και διασκέδαση. Αποτελεί την πιο διαδεδομένη και την πλέον «παραδοσιακή» μορφή τουρισμού. Η πλειοψηφία των τουριστών που τους χαρακτηρίζει η μαζικότητα έχουν την τάση να επιλέγουν ηλιοτροπικές τοποθεσίες, με στόχο την χαλάρωση και την καλοπέραση⁶.

Επιπλέον χαρακτηριστικά του μαζικού του μαζικού τουρισμού είναι:

- η τυποποίηση του προϊόντος. Οι συμμετέχοντες επιλέγουν να αλλάξουν πολύ δύσκολα το πρόγραμμα τους ή ακόμα και μέρος αυτού, ενώ σε περίπτωση αλλαγών παρατηρούνται αυξήσεις στα τελικά πακέτα και τις τιμές τους.

³ <https://unric.org/el/>

⁴ Tourism: Principles, Practices, Philosophies, Charles R. Goeldner(1990)

⁵ UNWTO, World Tourism Organization

⁶ Λαγός Δ. 2005, Τουριστική Οικονομική

- η μαζικότητα και η συμμετοχή πανομοιότυπων μονάδων αποτελεί ακόμα ένα χαρακτηριστικό του μαζικού τουρισμού. Ακόμα, τα πακέτα διακοπών διαμορφώνονται με την συμμετοχή κλιμακούμενων οικονομικών κατηγοριών.
- οι διακοπές προωθούνται επίσης μαζικά, ενώ παρουσιάζονται μεγάλα ποσοστά ομογενοποίησης απο πλευράς καταναλωτών,
- Η κατανάλωση του προϊόντος είναι μαζική, ενώ, χαρακτηριστικά, το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον για στοιχεία όπως η κουλτούρα, οι άνθρωποι, οι συνήθειες και το γενικότερο περιβάλλον της επιλεγμένης χώρας υποδοχής.

❖ Εναλλακτικός Τουρισμός

Τα ενδιαφέροντα και οι προορισμοί, που επιλέγονται από οικογένειες με παιδιά για το πέρας των διακοπών τους, τις εντάσσει στα πλαίσια και του εναλλακτικού τουρισμού. Ο εναλλακτικός τουρισμός, περιλαμβάνει πολλές επί μέρους μορφές (πολιτιστικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, κ.α). Οι τουρίστες επιλέγουν τα επιμέρους είδη, με στόχο να γνωρίσουν κάτι το διαφορετικό, ενώ είναι χαρακτηριστικό πως δίνεται προτεραιότητα στην κουλτούρα, τις αξίες και την επαφή επαφή με τον τρόπο ζωής του εκάστοτε προορισμού⁷.

- Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, ορίζει τον πολιτιστικό τουρισμό ως τις «μετακινήσεις που γίνονται κυρίως για πολιτιστικούς σκοπούς» και που περιλαμβάνουν «εκπαιδευτικές» εκδρομές. Περιλαμβάνει επισκέψεις σε πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως φεστιβάλ. Ιστορικοί χώροι και μνημεία αποτελούν χώρους ενδιαφέροντος.
- Ο αθλητικός τουρισμός αφορά το ταξίδι σε κάποιο προορισμό με σκοπό είτε την παρακολούθηση είτε την συμμετοχή σε κάποιο αθλητικό γεγονός. Επιπλέον, ο αθλητικός τουρισμός αναφέρεται σε άτομα τα οποία επιλέγουν στις διακοπές την ενεργή συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες. Βασικές μορφές του αθλητικού τουρισμού αποτελούν, ο ενεργός αθλητικός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός «νοσταλγίας» και ο αθλητικός τουρισμός μεγάλων γεγονότων⁸.

❖ Τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων

Τα κίνητρα και τα ειδικά ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων στον τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων είναι ακριβώς αυτά τα στοιχεία τα οποία και τον διαφοροποιούν από τα υπόλοιπα είδη της βιομηχανίας⁹. Οι οικογένειες με παιδιά εντάσσονται σε αυτό το είδος τουρισμού κυρίως λόγω της τάσης τους να κινούνται προς τον εκπαιδευτικό τουρισμό, ο οποίος αποτελεί κομμάτι του τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων.

Ως εκπαιδευτικό τουρισμό, ορίζουμε την σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον τουρίστα και την εμπειρία της μάθησης. Επιπλέον, οποιαδήποτε μορφή τουρισμού κατά

⁷ Λαγός Δ. 2005, Τουριστική Οικονομική

⁸ World Leisure and Recreation Journal, De Knop P., 1990

⁹ Λαγός Δ. 2005, Τουριστική Οικονομική

την διάρκεια της οποίας ο τουρίστας εμπλέκεται σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορεί να ενταχθεί στον εκπαιδευτικό τουρισμό¹⁰.

1.2.3 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Στην Ελλάδα, γίνεται προσπάθεια ανάπτυξης στις ειδικές μορφές τουρισμού όλο και πιο συστηματικά τα τελευταία χρόνια, για να προσφέρουν τη δυνατότητα στους ταξιδιώτες να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητες τους μέσω νέων και πολυσύνθετων τουριστικών προϊόντων, που χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και ανταποκρίνονται σε ειδικά κίνητρα. Οι εναλλακτικές αυτές μορφές, επιγραμματικά είναι οι παρακάτω:

- Οικοτουρισμός
- Αγροτουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας
- Τουρισμός άγριας φύσης
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Αρχαιολογικός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Γεωλογικός τουρισμός / Γεωτουρισμός
- Ορειβατικός τουρισμός
- Οινοτουρισμός
- Ορεινός τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός αναψυχής
- Θαλάσσιος και Καταδυτικός τουρισμός
- Γαστρονομικός τουρισμός
- Εκπαιδευτικός τουρισμός
- Συνεδριακός τουρισμός
- Θεραπευτικός - Ιαματικός τουρισμός

Γενικά, οι μορφές αυτές είναι δύσκολο να αντικαταστήσουν τον μαζικό τουρισμό, με την έννοια του παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού. Όμως, ενεργούν ως συμπλήρωμα προς αυτόν, βοηθώντας έτσι στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών της περιφέρειας¹¹.

1.3 Τουρισμός και Παγκόσμια οικονομία

Η συνεχής ανάπτυξη της μεσαίας τάξης στις αναδυόμενες οικονομίες, η εξέλιξη της τεχνολογίας, τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, τα προσιτά έξοδα ταξιδιού και η διευκόλυνση της έκδοσης visa, είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι διεθνείς τουριστικές

¹⁰ Σφακιανάκης Μ.(2000),Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού

¹¹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας <https://ypen.gov.gr/>

αφίξεις κατά 5% το 2018, φθάνοντας το 1,4 δισεκατομμύρια. Ο αριθμός αυτός επετεύχθη δύο χρόνια πριν από τις προβλέψεις της UNWTO.

Ταυτόχρονα, τα έσοδα από τις εξαγωγές από τον τουρισμό αυξήθηκαν στα 1,7 τρισεκατομμύρια δολάρια στις ΗΠΑ. Αυτό ορίζει τον κλάδο ως μια πραγματική παγκόσμια δύναμη, για την οικονομική ανάπτυξη, δημιουργώντας περισσότερες θέσεων εργασίας και δρώντας ως καταλύτης για την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία. Με λίγα λόγια, ο τουρισμός συμβάλλει στην οικοδόμηση καλύτερων ζωών για εκατομμύρια άτομα και στη μετατροπή ολόκληρων κοινοτήτων.

Η ανάπτυξη των εισπράξεων από τις διεθνείς αφίξεις τουριστών, εξακολουθεί να ξεπερνά την παγκόσμια οικονομία και τόσο οι αναδυόμενες όσο και οι προηγμένες οικονομίες επωφελούνται από την επιρροή του τουρισμού στην αύξηση του εισοδήματος. Για έβδομη συνεχόμενη χρονιά, οι εξαγωγές τουρισμού αυξήθηκαν γρηγορότερα σε σχέση με τις εξαγωγές εμπορευμάτων, μειώνοντας τα εμπορικά ελλείμματα σε πολλές χώρες¹².

Ο Τουρισμός, ως κλάδος έχει σημαντικό αντίκτυπο στην παγκόσμια οικονομία, οποίος αποτυπώνεται από τα παρακάτω οικονομικά στοιχεία και στατιστικά ,το έτος 2018:

- Συνεισφορά του Τουρισμού 8,8 τρισεκατομμυρίων δολαρίων στην παγκόσμια οικονομία
- Αναπτύσσεται γρηγορότερα από την παγκόσμια οικονομία τα τελευταία οχτώ έτη (3,9% έναντι 3,2% του παγκόσμιου δείκτη ανάπτυξης)
- Αποτελεί το 10,3% του παγκόσμιου Α.Ε.Π.
- Συνεισφέρει 319 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, το οποίο αντιστοιχεί στο 1/10 του παγκόσμιου απασχολούμενου εργατικού δυναμικού.
- Είναι υπεύθυνος,για 1/5 νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται παγκοσμίως τα τελευταία πέντε χρόνια
- Είναι ο δεύτερος, πιο ταχέως αναπτυσσόμενος κλάδος στον κόσμο, μπροστά από τους κλάδους της υγείας (+ 3,1 %)του IT (+1,7 %)(information technology) και των οικονομικών υπηρεσιών (+ 1,7 %) και πίσω μόνο από τον Βιομηχανικό κλάδο (+ 4 %)¹³.

Πίνακας 1: Δείκτης Μεταβολής (%) παγκόσμιων αφίξεων (2008-2019)

Έτος	Δείκτης μεταβολής
2008	2%
2009	-4%
2010	7%
2011	5%
2012	5%

¹² International Tourism Highlights, 2019 Edition (<https://www.e-unwto.org>)

¹³ : World Travel & Tourism Council (2019) (<https://www.wttc.org>)

2013	5%
2014	4%
2015	5%
2016	4%
2017	7%
2018	6%
2019	4%

Πηγή: <https://www.unwto.org/>

Σύμφωνα με την πρώτη ολοκληρωμένη έκθεση, του UNWTO, για τον αριθμό και τις τάσεις του παγκόσμιου τουρισμού της νέας δεκαετίας, το 2019 ήταν το δέκατο συνεχόμενο έτος ανάπτυξης. Στο 1,5 δισ. ανήλθε ο αριθμός των διεθνών τουριστικών αφίξεων το 2019 παγκοσμίως, παρουσιάζοντας αύξηση 4% σε σχέση με το 2018.

Όλες οι περιφέρειες σημείωσαν άνοδο στις διεθνείς αφίξεις το 2019. Ωστόσο, η αβεβαιότητα γύρω από το Brexit, η κατάρρευση του Thomas Cook, οι γεωπολιτικές και κοινωνικές εντάσεις και η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση συνέβαλαν σε μια βραδύτερη ανάπτυξη το 2019, σε σύγκριση με τους εξαιρετικούς ρυθμούς του 2017 και 2018. Αυτή η επιβράδυνση επηρέασε κυρίως τις προηγμένες οικονομίες και ιδιαίτερα την Ευρώπη και την Ασία και τον Ειρηνικό.

Πίνακας 2: Δείκτης μεταβολής (%) ,παγκόσμιων εισπράξεων (2008-2019)

Έτος	Δείκτης Μεταβολής
2008	2%
2009	-5%
2010	5%
2011	5%
2012	4%
2013	6%
2014	5%
2015	4%
2016	3%
2017	5%
2018	5%
2019	5%

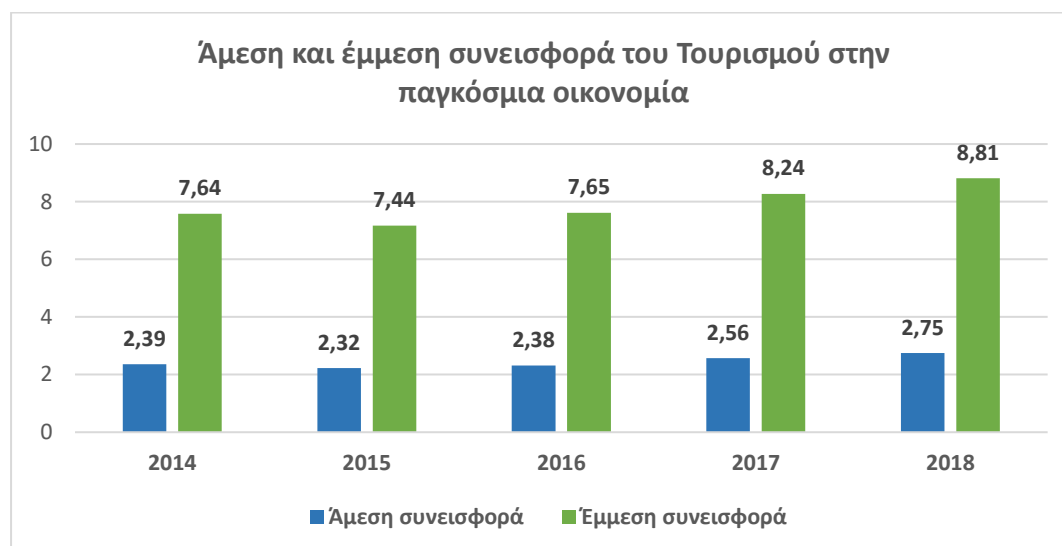
Πηγή: <https://www.unwto.org/>

Στον παραπάνω πίνακα, παρατηρείται αύξηση του δείκτη μεταβολής των παγκόσμιων εισπράξεων, από έτος σε έτος της τάξεως του 3% έως 5% με μεγαλύτερη αύξηση το 2013 (2%) και μικρότερη αύξηση (που είναι στην ουσία μείωση της τάξεως του -5 %), το έτος 2009 που ήταν η χρονιά της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο τουρισμός συνεχίζει να ξεπερνάει χρόνο με τον χρόνο τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις ανάπτυξης, με ρεκόρ τις 1,5 δισεκατομμύρια διεθνείς τουριστικές αφίξεις, το έτος 2019. Η τουριστική ανάπτυξη, ξεπέρασε τον παγκόσμιο μέσο όρο από το 2014, μετά από μια περίοδο έντονης ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια.

Βραχυπρόθεσμα, ο τουρισμός παρουσιάζει μια μικτή εικόνα, κυρίως λόγω αβέβαιων οικονομικών προοπτικών, όπως οι φοβίες για την υγεία και τα ακραία καιρικά φαινόμενα¹⁴.

Διάγραμμα 1: Άμεση και έμμεση συνεισφορά του Τουρισμού(σε τρισεκατομ. \$), στην παγκόσμια οικονομία (2013-2018)

Πηγή:<https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism--total-economic-contribution-worldwide/>

1.3.1. Οι 10 κορυφαίοι τουριστικοί προορισμοί σε διεθνείς αφίξεις

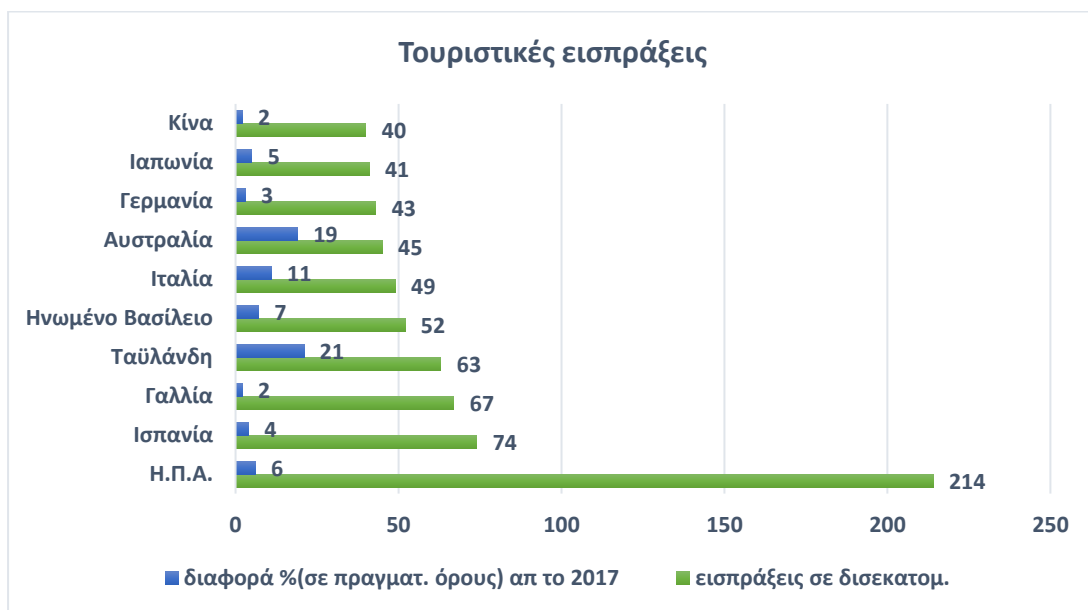
Διάγραμμα 2: Αριθμός αφίξεων(σε εκατομ) στους 10 κορυφαίους προορισμούς για το 2018

¹⁴ OECD Tourism Trends and Policies (<https://www.oecd.org/cfe/tourism/OECD-Tourism-Trends-Policies%202020-Highlights-ENG.pdf>)

Πηγή: International Tourism Highlights, 2019 Edition

Διάγραμμα 3: Οι 10 κορυφαιοί προορισμοί σε τουριστικές εισπράξεις, (σε δις \$) για το 2018

Πηγή: International Tourism Highlights, 2019 Edition

1.3.2 Τουρισμός και αναδυόμενες αγορές σε εξερχόμενους τουρίστες

Οι αναδυόμενες οικονομίες, BRIC(Brazil,Russia,India,China δηλ. οι Βραζιλία,Ρωσία,Ινδία,Κίνα) οδηγούν επί του παρόντος την αυξανόμενη ζήτηση για τον διεθνή τουρισμό. Καθώς, ο αριθμός των ατόμων που έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερο πλούτο συνεχίζει να αυξάνεται, οι χώρες αυτές θα αυξήσουν σταδιακά το μερίδιο αγοράς που κατέχουν μέχρι το 2030.

Οι κάτοικοι της Βραζιλίας, πραγματοποίησαν 8,2 εκατομμύρια ταξίδια παγκοσμίως, εκ των οποίων τα 2,9 εκατομμύρια ταξίδια ήταν στην Ευρώπη. Οι διεθνείς δαπάνες για τον τουρισμό ήταν 13,1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2016, κατατάσσοντας τη Βραζιλία στην 23η θέση στον κόσμο για τις τουριστικές δαπάνες

Οι Ρώσοι κάτοικοι, για το έτος 2016, πραγματοποίησαν 18,9 εκατομμύρια ταξίδια ανα την υφήλιο, συμπεριλαμβανομένων 13,9 εκατομμυρίων ταξιδιών στην Ευρώπη. Η Ρωσία κατέχει την 11η παγκόσμια θέση στις διεθνείς δαπάνες τουρισμού και δαπανώντας 21,6 δισεκατομμύρια ευρώ κατά τη διάρκεια του 2016.

Οι κάτοικοι της Ινδίας έκαναν 16,4 εκατομμύρια ταξίδια το 2016, εκ των οποίων τα 2,3 εκατομμύρια ήταν στην Ευρώπη. Το 2016, οι διεθνείς δαπάνες για τον τουρισμό ήταν 14,8 δισεκατομμύρια ευρώ, κατατάσσοντας την Ινδία στην 20ή θέση στον κόσμο για τις τουριστικές δαπάνες

Οι Κινέζοι τουρίστες πραγματοποίησαν 84,9 εκατομμύρια ταξίδια το 2016, εκ των οποίων τα 10,5 εκατομμύρια ταξίδευαν στην Ευρώπη. Το 2016, η Κίνα πραγματοποίησε τις υψηλότερες διεθνείς δαπάνες τουρισμού στον κόσμο, δαπανώντας 236 δισ. Ευρώ¹⁵.

1.3.3 Η περιφέρεια με τον μεγαλύτερο δείκτη ανάπτυξης σε τουριστικές ροές και εισπράξεις

Η περιφέρεια με τον μεγαλύτερο δείκτη ανάπτυξης σε τουριστικές ροές και εισπράξεις ήταν η περιφέρεια της Ασίας-Ειρηνικού.

Οι βασικοί οικονομικοί και τουριστικοί δείκτες της περιφέρειας της Ασίας-Ειρηνικού παρατίθενται παρακάτω.

- Δείκτης Ανάπτυξης σε τουριστικές αφίξεις +7% και σε εισπράξεις +7%
- Εισπράξεις 435 δισεκατομμύρια Δολάρια(30% του παγκόσμιου μεριδίου)
- Αφίξεις 348 εκατομμύρια (25% του παγκόσμιου μεριδίου)

¹⁵ European Commission-Emerging Markets(https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/business-portal/getting-know-potential-clients/emerging-markets_en)

Οι λόγοι που κατατάσσουν την περιφέρεια της Ασίας-Ειρηνικού, πρώτη στον δείκτη ανάπτυξης είναι οι ακόλουθοι:

- Η αυξανόμενη αγοραστική δύναμη, η αυξημένη αεροπορική συνδεσιμότητα και οι συνεχείς βελτιώσεις των θεωρήσεων Visa συνέχισαν να αυξάνουν τα ταξίδια εντός και εκτός της περιοχής.
- Διψήφιο ρυθμό ανάπτυξης είχαν οι κάτωθι χώρες της Ν. Ασίας: το Ιράν, το Νεπάλ, η Σρι Λάνκα και η Ινδία.
- Η ανάπτυξη στη βορειοανατολική Ασία, στη μεγαλύτερη υπο-περιφέρεια στην Ασία, ήταν συνολική. Η Δημοκρατία της Ν. Κορέας, η οποία φιλοξένησε με επιτυχία τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς του 2018 στην Pyeongchang, σημείωσε έντονη ανάκαμψη Η Ιαπωνία, η οποία έχει γίνει ο τρίτος μεγαλύτερος προορισμός στην Ασία, ξεπέρασε τα 30 εκατομμύρια στις αφίξεις τουριστών και εισέπραξε από τον τουρισμό 7 δισ. Δολάρια. Η Ιαπωνία φιλοξένησε το Παγκόσμιο Κύπελλο Ράγκμπι 2019 και θα φιλοξενήσει τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2020.
- Η Περιοχή του Μεγάλου Κόλπου(Χονγκ Κονγκ-Μακάο-Γκουάν Ντόνγκ) με το άνοιγμα της γέφυρας (Φεβρουάριος 2018)Χονγκ-Κονγκ-Ζουχάι-Μακάο, ενίσχυσε τη συνδεσιμότητα της.
- Στη Νοτιοανατολική Ασία, παρατηρήθηκε έντονη ανάπτυξη στους περισσότερους προορισμούς, ιδιαίτερα το Βιετνάμ. Η έξοδος από την Κίνα και την Ινδία οδήγησε στην ανάπτυξη πολλών προορισμών στην υπο-περιοχή. Η Ταϊλάνδη, ως ο μεγαλύτερος προορισμός της υπο-περιφέρειας είχε αύξησει περίπου 3 εκατομμυρίων σε αφίξεις και 6 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε εισπράξεις¹⁶.

1.3.4 Η Περιφέρεια με το μεγαλύτερο μερίδιο σε τουριστικές εισπράξεις και αφίξεις

Η Περιφέρεια με το μεγαλύτερο μερίδιο σε τουριστικές εισπράξεις και αφίξεις είναι η περιφέρεια της Ευρώπης.

Οι βασικοί οικονομικοί και τουριστικοί δείκτες, της περιφέρειας της Ευρώπης παρατίθενται παρακάτω:

- Δείκτης Ανάπτυξης σε τουριστικές αφίξεις +5% και σε εισπράξεις +5%
- Εισπράξεις 570 δισεκατομμύρια Δολάρια(39% του παγκόσμιου μεριδίου)
- Αφίξεις 710 εκατομμύρια (51% του παγκόσμιου μεριδίου)

Οι λόγοι που η περιφέρεια της Ευρώπης, κατείχε το μεγαλύτερο μερίδιο σε τουριστικές εισπράξεις και αφίξεις είναι οι κάτωθι:

- Το 2018 ήταν το ένατο συνεχόμενο έτος ανάπτυξης στην Ευρώπη, την πιο επισκέψιμη περιοχή του κόσμου.

¹⁶ International Tourism Highlights, 2019 Edition

- Η Νότια και η Μεσογειακή Ευρώπη είχαν τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα καθώς οι περισσότεροι προορισμοί είχαν διψήφια ανάπτυξη. Μεταξύ των μεγαλύτερων προορισμών, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Κροατία είχαν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη. Η Τουρκία, συνέχισε την ισχυρή της ανάκαμψη, υποστηριζόμενη από μια ισοτιμία ευνοϊκής σημασίας. Η Ισπανία, παρέμεινε ο πιο δημοφιλής προορισμός της υπο-περιφέρειας, καταγράφοντας αύξηση στις τουριστικές εισπράξεις και αφίξεις το 2018.
- Οι εισπράξεις και οι αφίξεις στους προορισμούς της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αυξήθηκαν σε συνάρτηση με τον μέσο όρο αύξησης της Ευρώπης. Η διευκόλυνση των αδειών VISA, οδήγησε στην αύξηση των Κινέζων τουριστών σε ορισμένους προορισμούς. Επίσης, η Ρωσική Ομοσπονδία φιλοξένησε το Παγκόσμιο Κύπελλο της FIFA το 2018 με συνέπεια να καταγράψει διψήφια αύξηση στις διεθνείς εισπράξεις από τον τουρισμό.
- Θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης παρουσίασε το Βέλγιο αλλά και η Ολλανδία
- Η Βόρεια Ευρώπη παρέμεινε σε σταθερή ανάπτυξη, με μικτές επιδόσεις στους προορισμούς¹⁷.

1.4 Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία

Η Ελληνική οικονομία, σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ - OECD), εμφανίζει μία από τις υψηλότερες εξαρτήσεις από τον τουρισμό παγκοσμίως. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, η οικονομική δραστηριότητα που παράγει ο τουρισμός αντιστοιχεί στο 6,3% του ΑΕΠ¹⁸, ενώ ταυτόχρονα, η απασχόληση που δημιουργεί αντιστοιχεί στο 9,96% της απασχόλησης συνολικά στην Ελλάδα. Ο μέσος όρος της συμβολής στο ΑΕΠ εκ μέρους των χωρών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) βρίσκεται στο 4,2% και όσον αφορά την απασχόληση στο 6,9%¹⁹.

Ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια, αποτέλεσε εμπόδιο στην ύφεση και συνέβαλε στη μείωση της ανεργίας. Επίσης, ο τουρισμός είναι ένας από τους λίγους τομείς που προσελκύουν συνεχώς επενδύσεις και λόγω της σημασίας του μπορεί να επιφέρει κέρδη για να αποτελέσει βασικό μοχλό της χώρας στην προσπάθεια επανόδου στην βιώσιμη ανάπτυξη. Εξαιτίας της μεγάλης ποικιλίας των τουριστικών προορισμών, ανά περιφέρεια, ο τουρισμός συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του εισοδήματος.

¹⁷ UNWTO World Tourism Barometer and Statistical Annex, November 2019 (<https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-2019-nov>)

¹⁸ ΑΕΠ είναι ένα συνολικό μέτρο παραγωγής που ισούται με τη συνολική αξία των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών από επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, το κράτος και τα νοικοκυριά σε μια οικονομία (π.χ. την Ελλάδα) μείον την αξία των ενδιάμεσων εισροών, σε αγοραίες τιμές. Αλλιώς, είναι η συνολική προστιθέμενη αξία σε μια οικονομία σε τιμές αγοράς. Στο άθροισμα αυτό επιπλέον είναι τιμές αγοράς, προστίθενται οι φόροι (ΦΠΑ και οι φόροι στις εισαγωγές) και αφαιρούνται οι τυχόν επιδοτήσεις.

<https://eclass.aueb.gr/modules/document/file.php/OIK300/%CE%91%CE%95%CE%A0.pdf>

¹⁹ OECD tourism statistics 2019 (<https://www.oecd.org/greece/>)

Σύμφωνα με την ετήσια έρευνα του ΣΕΤΕ για το 2018 ο Τουρισμός ως κλάδος είχε σημαντικό αντίκτυπο στην Ελληνική Οικονομία που φανερώνεται από τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία:

Πίνακας 3: Στατιστικά στοιχεία της συμβολής του Τουρισμού στην ελληνική οικονομία

Συνολική συμμετοχή στο ΑΕΠ	30,9% [INΣΕΤΕ]
Συνολική συμμετοχή στην απασχόληση	25,9% της συνολικής απασχόλησης [WTTC]
Συνολική Απασχόληση	988.600 [WTTC]
Έσοδα από εισερχόμενο τουρισμό	15,6 δισ. € (δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρα) [ΤτΕ]
Αφίξεις μη κατοίκων	30,1 εκατ. (δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις από κρουαζιέρα)
Μέση κατά κεφαλή δαπάνη	520 € (δεν περιλαμβάνονται τα ποσά κρουαζιέρας)
Εποχικότητα	54,8% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο
Συγκέντρωση Προσφοράς	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας [ΞΕΕ]
Ξενοδοχειακή Υποδομή	10.121 ξενοδοχεία / 798.650 κλίνες [ΞΕΕ]
Τop 5 αεροδρόμια (σε αφίξεις αλλοδαπών)	Αθήνα (8.121.761), Ηράκλειο (3.319.392), Ρόδος (2.362.308), Θεσσαλονίκη (2.162.117), Κέρκυρα (1.509.219)

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος & ΣΕΤΕ <https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>

Το ΑΕΠ της χώρας, σε τρέχουσες τιμές, το 2018 διαμορφώθηκε στα €184.714 εκ. αυξημένο κατά +2,5% σε σύγκριση με το 2017 (€ 180.218 εκ.).

- ✓ η άμεση συνεισφορά του τουρισμού στη διαμόρφωση του ΑΕΠ ανήλθε στο 11,7% ή σε περίπου € 21,6δισ.
- ✓ η έμμεση συνεισφορά ανέρχεται μεταξύ € 47,4 και € 57,1 δισ., δηλαδή κυμάνθηκε μεταξύ 25,7% του ΑΕΠ και 30,9% του ΑΕΠ, διατηρώντας τον τουρισμό ως έναν από τους βασικούς πυλώνες της Ελληνικής οικονομίας,
- ✓ το ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση +2,5%, ενώ η δραστηριότητα του τουρισμού αυξήθηκε κατά +13,3% ή κατά €2.524εκ. άμεσα ή € 5.553/ 6.688εκ. έμμεσα και άμεσα,

- ✓ περισσότερο από το 90% του εισοδήματος της τουριστικής δραστηριότητας, προέρχεται από τουρίστες του εξωτερικού, αποδεικνύοντας πως ο τουρισμός είναι μια εξαγωγική δραστηριότητα²⁰.

Όσον αφορά την επιλογή μεταφορικού μέσου απο πλευράς των τουριστών, που επιλέγουν την Ελλάδα, ως προορισμό διακοπών, είναι σχεδόν στα ίδια επίπεδα με τα προηγούμενα χρόνια. Ειδικότερα, οι αεροπορικές αφίξεις καταγράφουν το 68% του συνόλου των αφίξεων, έπειτα, ακολουθούν οι οδικές με 29% και οι θαλάσσιες με μόλις 3%. Το ποσοστό των τουριστών, που επέλεξαν το τρένο, για το ταξίδι τους στην Ελλάδα, καταγράφηκε ως αμελητέο.

1.4.1 Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα

Το 2018,ο εισερχόμενος τουρισμός παρουσίασε αύξηση αφίξεων (+10,8%) και εσόδων(+11,7%), πετυχαίνοντας νέα επίπεδα ρεκόρ 30,1 εκ. και € 15,9 δισ. αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, η αύξηση των εσόδων το 2018 κυμάνθηκε στα ίδια επίπεδα με το 2017 (+11,4%), δεύτερη συνεχόμενη χρονιά αύξησης, μετά την πτώση που καταγράφηκε το 2016 (-6,8%). Παράλληλα, το 2018 σημειώθηκε νέο ρεκόρ εσόδων. Αναφορικά με τις διανυκτερεύσεις η αύξηση ανήλθε στο +8,2% και συνολικά σε σχεδόν 227 εκ., που επίσης αποτελεί νέο ρεκόρ.

Πίνακας 4: Αφίξεις και έσοδα εισερχόμενων τουριστών (2018)

2018	Αφίξεις	%	Έσοδα	%
Ιάν	603.474	2	152.047.087	1
Φεβρ.	484.123	2	151.205.279	1
Μάρτ	708.169	2	246.454.499	2
Απρ.	1.106.808	4	463.016.875	3
Μάϊος	2.449.690	8	1.427.889.000	9
Ιουν.	4.103.702	14	2.271.114.311	14
Ιουλ.	5.539.244	18	3.309.532.000	21
Αυγ.	6.093.067	20	3.541.725.670	22
Σεπτ.	4.868.855	16	2.374.119.000	15
Οκτ	2.722.457	9	1.347.860.000	8
Νοεμ.	786.222	3	315.670.000	2
Δεκ.	656.978	2	263.704.354	2
Σύνολο	30.122.789	100	15.864.338.075	100

Πηγή: INSETE Intelligence

Συνολικές αφίξεις 30,1 εκατομμύρια τουρίστες και συνολικά έσοδα 15,9 δισεκατομμύρια €.

²⁰ INSETE Intelligence Μάιος 2019

1.4.2 Επισκέπτες στην Ελλάδα ανά χώρα-αγορά

Πίνακας 5: Αριθμός εισερχόμενων επισκεπτών στην Ελλάδα ανα χώρα προέλευσης (2017- 2018)

Θέση	Χώρα	2018	2017	Διαφορά 18-17
1 ^η	Γερμανία	4.381.448	3.705.950	18,20%
2 ^η	Βουλγαρία	3.135.327	2.546.307	23,10%
3 ^η	Ηνωμένο Βασίλειο	2.942.763	3.002.042	-2,00%
4 ^η	Ιταλία	1.667.114	1.441.298	15,70%
5 ^η	Γαλλία	1.524.001	1.419.799	7,30%
6 ^η	Ρουμανία	1.389.398	1.148.944	20,90%
7 ^η	Βόρεια Μακεδονία	1.187.239	1.571.489	-24,50%
8 ^η	ΗΠΑ	1.097.445	864.921	26,90%
9 ^η	Πολωνία	1.049.555	746.759	40,50%
10 ^η	Ολλανδία	1.014.998	947.159	7,20%
11 ^η	Αλβανία	986.636	828.796	19,00%
12 ^η	Τουρκία	929.730	971.841	-4,30%
13 ^η	Σερβία	922.365	1.079.879	-14,60%
14 ^η	Κύπρος	697.984	631.821	10,50%
18 ^η	Ρωσία	520.282	588.705	-11,60%
	Σύνολο 15 χωρών	23.446.285	20.907.005	10,8%
	Συνολικά στην Ελλάδα	30.122.791	27.194.181	10,8%

Πηγή: INSETE Intelligence

Το 2018, την Ελλάδα επισκέφθηκαν συνολικά 30.122 χιλ. επισκέπτες, παρουσιάζοντας αύξηση +10,8% ,συγκριτικά με το 2017, που την είχαν επισκεφθεί 27.194 χιλ. επισκέπτες.

Στις τρεις πρώτες θέσεις, με βάση τον αριθμό των επισκεπτών το 2018, διατηρήθηκαν η Γερμανία, η Βουλγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικότερα, από τη Γερμανία καταγράφηκαν 4.381 χιλ. επισκέπτες παρουσιάζοντας αύξηση +18,2%, από τη Βουλγαρία 3.135 χιλ. επισκέπτες (+23,1%) και από το Ηνωμένο Βασίλειο 2.942 χιλ. (σχεδόν στα επίπεδα του 2017). Την πεντάδα συμπλήρωσαν η Ιταλία και η Γαλλία με 1.667 χιλ. και 1.524 χιλ. επισκέπτες.

Αρνητική ήταν η εικόνα από τις βαλκανικές χώρες, καθώς καταγράφηκε αύξηση (κατά +20,9%) των επισκεπτών μόνο από τη Ρουμανία (1.389 χιλ.) ενώ μεγάλη μείωση(-24,5%) καταγράφηκε από τη Βόρεια Μακεδονία (1.187 χιλ. επισκέπτες), τη Σερβία (-14,6 %) με 922 χιλ. επισκέπτες και τη Τουρκία (-4,3%) με 929 χιλ. επισκέπτες.

Τις μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις των χωρών του top-15 κατέγραψαν η Πολωνία με +40,5% καταγράφοντας 1.049 χιλ. επισκέπτες και οι ΗΠΑ με 26,9 % και 1.097 χιλ. επισκέπτες²¹.

²¹ INSETE Intelligence <https://insete.gr/intelligence>

1.4.3 Συγκριτική ανάλυση των κύριων αγορών του ελληνικού τουρισμού

Στον παρακάτω πίνακα, αναλύονται τα βασικά μεγέθη και οι βασικοί δείκτες απόδοσης των πέντε αγορών με την μεγαλύτερη σημασία της Ελλάδας (ανά περιφέρεια) που είναι η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Ιταλία. Επίσης, παρουσιάζεται και η Ρωσία λόγω της υψηλής δαπάνης των Ρώσων επισκεπτών σε συγκεκριμένες Περιφέρειες. Ο αριθμός των επισκέψεων, ξεπερνά τη συνολική εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση (2018: 30.123 χιλ. εισερχόμενοι ταξιδιώτες, εφεξής «επισκέπτες»), διότι ένας ταξιδιώτης έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί περισσότερες από μία περιφέρειες, καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού του στην Ελλάδα.

Πίνακας 6: Αριθμός και δείκτες συνεισφοράς(%) επισκέψεων και διανυκτερεύσεων των κύριων αγορών (2018)

Χώρα	Επισκέψεις		Διανυκτερεύσεις	
	2018	Συνεισφ.επί του συνόλου	2018	Συνεισφ.επί του συνόλου
Γερμανία	4.827.244	13,90%	42.595.879	18,80%
Ην. Βασίλειο	3.240.134	9,30%	25.716.014	11,30%
ΗΠΑ	1.894.529	5,40%	11.668.518	5,10%
Γαλλία	1.893.308	5,40%	13.747.418	6,10%
Ιταλία	1.991.850	5,70%	13.943.978	6,10%
Ρωσία	608.799	1,70%	5.164.369	2,30%
Σύνολο	34.831.061	-	227.011.986	-

Πηγή: INSETE Intelligence

Πίνακας 7: Εισπράξεις, δαπάνη ανά επίσκεψη, δαπάνη ανά διανυκτέρευση και μέση διάρκεια παραμονής των επισκέψεων των κύριων αγορών (2018)

Χώρα	Εισπράξεις		Δαπάνη ανά επίσκεψη	Δαπάνη ανά διανυκτ.	Μέση διάρκεια παραμονής
	2018	%επί συνόλου			
Γερμανία	2.961.583.044	18,90%	614	70 €	8,8
Ην. Βασίλειο	1.937.248.250	12,40%	598	75 €	7,9
ΗΠΑ	1.040.070.267	6,60%	549	89 €	6,2
Γαλλία	954.148.699	6,10%	504	69 €	7,3
Ιταλία	938.887.824	6,00%	471	67 €	7
Ρωσία	340.606.092	2,20%	559	66 €	8,5
Σύνολο	15.653.185.628	-	449	69 €	6,5

Πηγή: INSETE Intelligence

Οι πέντε σημαντικότερες αγορές της Ελλάδας για το 2018, σύμφωνα με την κατάταξη των εσόδων είναι: Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Γαλλία και Ιταλία. Προστιθέμενης και της Ρωσίας, που παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί αισθητά η δυναμική της, έχει μεγάλη σημασία για ορισμένες περιφέρειες και υψηλή τουριστική δαπάνη(ανά επίσκεψη), οι έξι αυτές χώρες, αθροιστικά συνεισφέρουν στο 41,5% των επισκέψεων, στο 49,7% των διανυκτερεύσεων και στο 52,2% των ταξιδιωτικών εισπράξεων στην Ελλάδα. Όσον αφορά τη χώρα προέλευσης, το 2018 την υψηλότερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση καταγράφουν επισκέπτες από τις ΗΠΑ (89€), ενώ ανά επίσκεψη οι επισκέπτες από τη Γερμανία (614€), λόγω μεγάλης διάρκειας παραμονής (8,8 νύχτες).

Από τους παραπάνω πίνακες, προκύπτει ότι οι έξι αυτές χώρες, παρέχουν συνεισφορά στο 41,5% των επισκέψεων, στο 49,7% των διανυκτερεύσεων και στο 52,2% των ταξιδιωτικών εισπράξεων. Από τις χώρες αυτές, υψηλότερες δαπάνες ανά επίσκεψη καταγράφουν οι επισκέπτες από τη Γερμανία (614 € και την υψηλότερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση την καταγράφουν οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ (89 €). Τέλος, στη μικρότερη διάρκεια παραμονής ανά περιφέρεια καταγράφονται οι επισκέπτες των Η.Π.Α (6,2) και στη μεγαλύτερη οι Γερμανοί επισκέπτες (8,8)²².

1.4.4 Εισερχόμενος τουρισμός στις περιφέρειες της Ελλάδας

1.4.4.1 Διανυκτερεύσεις ανά περιφέρεια

Στην Ελλάδα οι διανυκτερεύσεις ταξιδιωτών διαμορφώθηκαν στις 227.012 χιλ. για το έτος 2018 παρουσιάζοντας αύξηση +8,2% συγκριτικά με το 2017. Αύξηση διανυκτερεύσεων καταγράφηκε σε 9 από τις 13 συνολικές Περιφέρειες της Ελλάδας.

Πίνακας 8: Διανυκτερεύσεις(σε χιλ.) ανά περιφέρεια (2016-2018) και διαφορά των εκάστοτε διαστημάτων(%)

Περιφέρεια	Διανυκτερεύσεις σε χιλ.			Διαφορά %	
	2018	2017	2016	2018-17	2017-16
Νότιο Αιγαίο	51.084	46.210	39.996	10,5%	15,5%
Κεντ.Μακεδονία	44.690	40.782	36.330	9,6%	12,3%
Κρήτη	43.819	40.271	39.378	8,8%	2,3%
Αττική	31.386	29.437	24.769	6,6%	18,8%
Ιόνια Νησιά	24.762	24.944	21.493	-0,7%	16,1%
Πελοπόννησος	6.614	5.214	5.760	26,9%	-9,5%
Ανατ.Μακ-Θράκη	6.467	5.421	5.414	19,3%	0,1%
Θεσσαλία	4.217	5.027	5.121	-16,1%	-1,8%
Ήπειρος	3.362	3.643	3.622	-7,7%	0,6%
Δυτ.Ελλάδα	3.184	2.819	2.742	12,9%	2,8%
Βόρειο Αιγαίο	3.113	3.217	2.458	-3,2%	30,9%

²² <https://insete.gr/intelligence/>

Στερεά Ελλάδα	2.998	2.013	1.845	49,0%	9,1%
Δυτ.Μακεδονία	1.316	859	1.475	53,2%	-41,8%
Σύνολο	227.012	209.855	190.402		
Διαφορά				8,2%	10,2%

Πηγή: INSETE Intelligence

Οι πέντε πρώτες περιφέρειες, σε αριθμό διανυκτερεύσεων ήταν το Νότιο Αιγαίο, η Κεντρική Μακεδονία η Κρήτη, η Αττική και τα Ιόνια Νησιά. Οι περιφέρειες με τον μικρότερο αριθμό διανυκτερεύσεων ήταν η Δυτική Μακεδονία, η Στερεά Ελλάδα και το Βόρειο Αιγαίο.

Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στις διανυκτερεύσεις τις είχαν οι περιφέρειες της Δυτ.Μακεδονίας(+53,2%) και της Στερεάς Ελλάδας(+49%) από το έτος 2017 στο 2018.

1.4.4.2 Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια

Οι τιμές των ταξιδιωτικών εισπράξεων στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν στα 15.653 εκατ. € το 2018, παρουσιάζοντας αύξηση +10,2%, σε σχέση με το 2017. Αύξηση εισπράξεων καταγράφηκε στις 9 από τις 13 συνολικές Περιφέρειες της Ελλάδας.

Πίνακας 9: Ταξιδιωτικές Εισπράξεις ανά περιφέρεια (2016-2018) και διαφορά των εκάστοτε διαστημάτων(%)

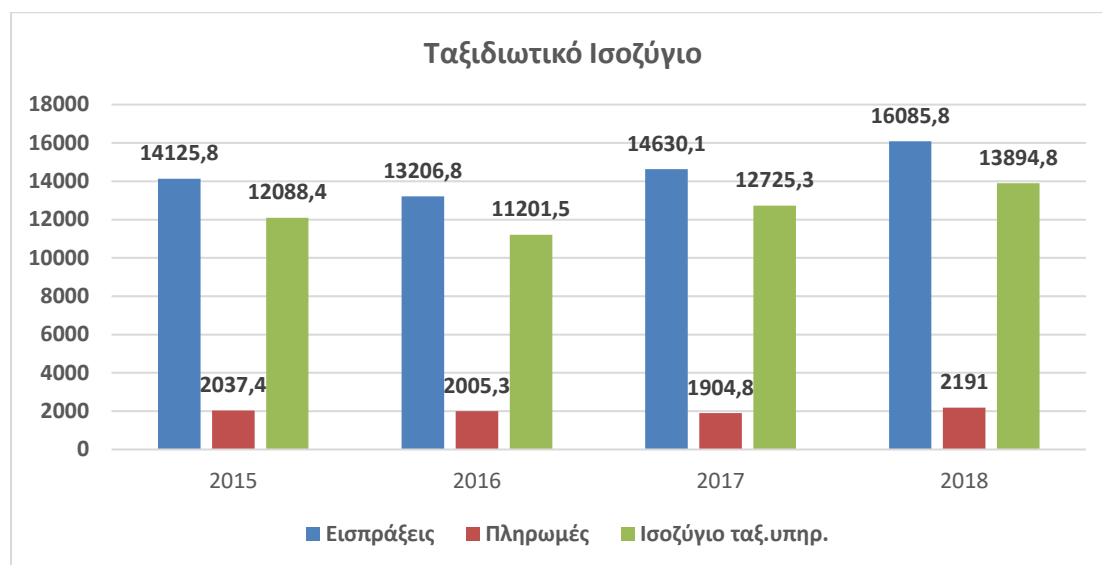
Περιφέρεια	Εισπράξεις σε εκατομμύρια €			Διαφορά %	
	2018	2017	2016	2018-17	2017-16
Νότιο Αιγαίο	4.414	3.653	3.136	20,8%	16,5%
Κεντ.Μακεδονία	3.134	3.260	3.095	-3,9%	5,3%
Κρήτη	2.279	2.083	1.734	9,4%	20,1%
Αττική	2.275	1.852	1.688	22,9%	9,7%
Ιόνια Νησιά	1.691	1.775	1.504	-4,7%	18,0%
Πελοπόννησος	415	307	324	35,2%	-5,0%
Ανατ.Μακ-Θράκη	322	282	288	14,0%	-2,2%
Θεσσαλία	270	290	301	-6,6%	-3,9%
Ήπειρος	222	216	218	2,6%	-0,7%
Δυτ.Ελλάδα	212	159	146	33,3%	9,1%
Βόρειο Αιγαίο	194	113	117	71,3%	-3,4%
Στερεά Ελλάδα	164	167	131	-1,6%	27,6%
Δυτ.Μακεδονία	61	45	68	34,8%	-33,7%
Σύνολο	15.653	14.202	12.749		
Διαφορά				10,2 %	11,4%

Πηγή: INSETE Intelligence

Οι πέντε πρώτες περιφέρειες σε αριθμό εισπράξεων ήταν το Νότιο Αιγαίο, η Κεντρική Μακεδονία η Κρήτη, η Αττική και τα Ιόνια Νησιά. Οι περιφέρειες με τον μικρότερο αριθμό εισπράξεων ήταν η Δυτική Μακεδονία, η Στερεά Ελλάδα και το Βόρειο Αιγαίο.

Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στις εισπράξεις τις είχαν οι περιφέρειες του Β. Αιγαίου(+71,3 %)της Πελοποννήσου(+35,2%) και της Δ. Μακεδονίας(34,8%)από το έτος 2017 στο 2018.

Διάγραμμα 4 : Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο (σε εκατομ.€),2015-2018

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

1.5 Ελλάδα και ανταγωνισμός

1.5.1 Ελλάδα και ανταγωνίστριες χώρες στα Βασικά μεγέθη του Τουρισμού

Η Ελλάδα, γεωγραφικά, ανήκει στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και βρέχεται από την Μεσόγειο θάλασσα. Ως κύριες ανταγωνίστριες χώρες θα θεωρήσουμε τις γειτονικές χώρες και τις Νότιες Ευρωπαϊκές χώρες που βρέχονται από την Μεσόγειο θάλασσα. Αυτές οι χώρες είναι: η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Κροατία και η Τουρκία. Θα αναλυθούν και θα συγκριθούν μεταξύ τους και με την Ελλάδα οι άνω χώρες στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 10: Διεθνείς Αφίξεις Ανταγωνιστριών χωρών της Ελλάδας (σε χιλ.)

Θέση	Χώρα	Αφίξεις 2018
1 ^η	Γαλλία	89.322
2 ^η	Ισπανία	82.808
3 ^η	Ιταλία	61.567
4 ^η	Τουρκία	45.768
5 ^η	Ελλάδα	33.072
6 ^η	Πορτογαλία	22.817

7η	Κροατία	16.645
----	---------	--------

Πηγή: <https://www.oecd.org/cfe/tourism/OECD-Tourism-Trends-Policies%202020>

Πίνακας 11: Ετήσιος ρυθμός μεταβολής των αφίξεων(%) των κύριων αγορών της Νότιας Ευρώπης, για τα διαστήματα 2014-18 και 2017-2018

Χώρα	Ρυθμ μεταβ αφιξ.14-18(%)	Ρυθμ.μεταβ.αφιξ..2017-18 (%)
Γαλλία	1,6	3
Ισπανία	6,2	1,1
Ιταλία	6,1	5,7
Τουρκία	3,5	21,7
Ελλάδα	8	9,7
Πορτογαλία	11,9	7,5
Κροατία	9,4	6,7

Πηγή: <https://www.oecd.org/cfe/tourism/OECD-Tourism-Trends-Policies%202020>

Αξιοσημείωτο, για τους κύριους προορισμούς στην Νότια Ευρώπη, είναι ότι όλοι κατέγραψαν αύξηση στον αριθμό των αφίξεων την περίοδο 2014 – 2018. Για την ίδια περίοδο, η Πορτογαλία (+11,9%) η Κροατία(+ 9,4%) και η Ελλάδα (+8%) κατέγραψαν τις υψηλότερες αυξήσεις, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους Μεσογειακούς προορισμούς.

Πίνακας 12: Εισπράξεις, δαπάνες και ισοζύγιο για τα έτη 2017 και 2018, (σε εκατομ.€), των κύριων αγορών της Ν. Ευρώπης

Χώρα	Εισπράξεις		Πληρωμές		Ισοζύγιο	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Γαλλία	58.708	65.452	42.672	47.837	16.036	17.615
Ισπανία	75.143	81.473	22.100	26.785	53.044	54.688
Ιταλία	44.123	49.236	27.674	30.082	16.450	19.154
Τουρκία	22.478	25.220	4.823	4.595	17.655	20.625
Ελλάδα	16.487	18.987	2.147	2.586	14.340	16.401
Πορτογαλία	17.523	19.878	4.611	5.504	12.912	14.374
Κροατία	10.320	11.127	1.369	1.693	8.952	9.435

Πηγή: <https://www.oecd.org/cfe/tourism/OECD-Tourism-Trends-Policies%202020>

1.5.2 Αφίξεις συγκριτικά με τον πληθυσμό των εξεταζόμενων χωρών

Όλοι, οι προαναφερθέντες προορισμοί, κατέγραψαν την περίοδο 2010-2017 σημαντική αύξηση στον εισερχόμενο τουρισμό τους, αποτέλεσμα της αύξησης κατά +50,2% που καταγράφηκε στους αφιχθέντες στην Νότια Ευρώπη. Σε όλες τις χώρες, ο εισερχόμενος τουρισμός ξεπέρασε τον πληθυσμό της εκάστοτε χώρας και για τα 2 έτη, με εξαίρεση

τους προορισμούς της Τουρκίας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας (μόνο το 2010). Επίσης, για τις μικρές χώρες, Ελλάδα, Πορτογαλία, και Κροατία, ο εισερχόμενος τουρισμός έχει πλέον (2017) ξεπεράσει το διπλάσιο του πληθυσμού τους²³.

Πίνακας 13: Ποσοστό των αφίξεων επί του πληθυσμού της κάθε χώρας, τα έτη 2010 και 2017

Χώρα	2010	2017
Ισπανία	113,10%	175,80%
Τουρκία	73,60%	96,20%
Ελλάδα	43,40%	46,60%
Πορτογαλία	134,90%	252,70%
Κροατία	206,20%	377,90%

Πηγή: <https://www.oecd.org/>

1.5.3 Ο δείκτης τουριστικής και ανταγωνιστικής ικανότητας

Για να υπολογισθεί η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας, στον τουριστικό κλάδο, χρησιμοποιείται ένας ειδικός δείκτης ο οποίος ονομάζεται **Δείκτης Ταξιδιωτικής και Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας**. Ο δείκτης χρησιμοποιήθηκε και αναπτύχθηκε για πρώτη φορά το 2007 από το World Economic Forum (WEF). Η έρευνα διεξάγεται μεταξύ 16.000 στελεχών επιχειρήσεων και ηγετικών στελεχών επιχειρήσεων από όλους του τομείς της οικονομίας και αποτελεί μια πηγή γνώσης για τις κρίσιμες ποιοτικές πτυχές της ανταγωνιστικότητας.

Ο Δείκτης, αποσκοπεί στη σύγκριση της χώρας που εξετάζεται με άλλες χώρες (140 χώρες), σε συγκεκριμένους κρίσιμους τομείς. Στόχος της είναι, να ενημερώσει όλους τους φορείς που εμπλέκονται και κυρίως τις πολιτικές ηγεσίες, ώστε να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που ασκούν επιρροή στην ανταγωνιστικότητα του τουρισμού και τη διαμόρφωση τους.

Ο Δείκτης χωρίζεται σε 3 κατηγορίες, 14 πυλώνες-ενότητες και 71 επιμέρους και εξειδικευμένους δείκτες. Οι 3 κατηγορίες και οι 14 ενότητες έχουν ακολούθως:

Κατηγορία Α: Θεσμικό Πλαίσιο

- i. Κανονιστικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο (3,9)
- ii. Περιβάλλον - Αειφορία (4,5)
- iii. Ασφάλεια και Προστασία (5,6)
- iv. Υγεία & Υγιεινή (6,5)
- v. Προτεραιότητα τουριστικού τομέα (5,6)

Κατηγορία Β: Επιχειρησιακό Περιβάλλον και Υποδομές

- vi. Υποδομές Αερομεταφορών (4,8)

²³ European Union Tourism Trends <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419470>

vii.	Υποδομές Οδικών και Θαλάσσιων Μεταφορών	(3,8)
viii.	Τουριστικές Υποδομές	(5,8)
ix.	Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνίας	(5,2)
x.	Ανταγωνιστικότητα τιμών	(4,9)

Κατηγορία Γ: Ανθρώπινοι, Πολιτιστικοί και Φυσικοί Πόροι

xi.	Ανθρώπινοι Πόροι	(4,7)
xii.	Στάση έναντι τουριστών	(4,1)
xiii.	Φυσικοί Πόροι	(3,5)
xiv.	Πολιτιστικοί Πόροι και Επιχειρηματικά Ταξίδια	(3,3)

Στην παρένθεση αναφέρεται η βαθμολογία της Ελλάδας στους εκάστοτε πυλώνες.

Η θέση της Ελλάδας τα τελευταία 4 χρόνια βελτιώθηκε, καθώς το 2015 η συνολική της βαθμολογία ήταν στο 4,4 και κατείχε την 31η θέση στη παγκόσμια κατάταξη από σύνολο 141 εξεταζόμενων χωρών, ενώ σήμερα(2019) βρίσκεται στην 25^η θέση.

Οι 71 εξειδικευμένους δείκτες χωρίζονται ως εξής:

- Οι 42 περιέχουν επίσημη πληροφόρηση, δηλαδή, ποσοτικά δεδομένα, από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού κ.λπ.

-Οι 29 που απομένουν αναλύουν ποιοτικά στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα «executive opinion».

Η έρευνα «executive opinion» διενεργήθηκε σε κάθε χώρα από τους συνεργάτες του WEF. Στην Ελλάδα, συνεργάτης του WEF ορίστηκε ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Βιομηχανιών (ΣΕΒ)²⁴.

1.5.4 Η Θέση της Ελλάδας και των ανταγωνιστριών χωρών σύμφωνα με τον ΔΤΤΑ

Η μελέτη του Ταξιδιωτικού & Τουριστικού Δείκτη Ανταγωνισμού του WFE, επικεντρώνεται στην εξέταση της ανταγωνιστικότητας των χωρών ως προς τον τουρισμό και παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για χώρες της Νότιας Ευρώπης, που είναι η περιοχή στην οποία βρίσκονται οι κύριες ανταγωνίστριες χώρες της Ελλάδας . Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, ο δείκτης αυτός, διαμορφώνεται λαμβάνοντας υπόψη τις σταθμίσεις τριών τομέων:

- I. του θεσμικού πλαισίου
- II. του επιχειρησιακού περιβάλλοντος και των υποδομών

²⁴<https://sete.gr/el/kentro-typou/deltia-typou-anakoinoseis/news-repository/2008/analusi-deikti-taxidiotikis-kai-touristikis-antagonistikotitas>

<https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>

III. των ανθρώπινων και πολιτιστικών πόρων

Πίνακας 14: Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, βάσει του ΔΤΤΑ ,τα έτη 2015, 2017 και 2019

Χώρα	Γενικός Δείκτης		
	2015	2017	2019
Ελλάδα	31	24	25
Ισπανία	1	1	1
Ιταλία	8	8	8
Γαλλία	2	2	2
Τουρκία	44	44	43
Πορτογαλία	15	14	12
Κροατία	33	32	27

Πηγή: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>

Η Ελλάδα, όπως φαίνεται από τον πίνακα 14, το 2015 κατείχε την 31^η θέση (σε σύνολο 141 χωρών), το 2017 κατείχε την 24^η θέση (σε σύνολο 136 χωρών) και το 2019 κατείχε την 25^η θέση (σε σύνολο 140 χωρών). Δηλαδή, είχε τη μεγαλύτερο άνοδο θέσεων (7 θέσεις) στη κατάταξη κατά το διάστημα 2015-2017.

Την 1^η θέση παγκοσμίως κατέχει σταθερά η Ισπανία, τη 2^η θέση η Γαλλία, την 8^η θέση η Ιταλία και η Τουρκία παραμένει κ αυτή σε σταθερή θέση στην κατάταξη, μεταξύ 43^{ης} και 44^{ης} θέσης. Η Πορτογαλία από την 15^η θέση το 2015, ανέβηκε στην 14^η θέση το 2017 και στη 12^η θέση το 2019 και η Κροατία επέδειξε σημαντική άνοδο θέσεων καθώς από την 33^η θέση το 2015, ανέβηκε στην 27^η θέση το 2019.

Πίνακας 15: Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, στους τομείς: των Υποδομών, του Θεσμικού Πλαισίου και των Ανθρώπινων Πόρων

Χώρα	Υποδομές			Θεσμικό Πλαίσιο			Ανθρώπινοι Πόροι		
	2015	2017	2019	2015	2017	2019	2015	2017	2019
Ελλάδα	26	24	25	48	46	58	45	49	59
Ισπανία	4	1	1	35	30	33	34	34	41
Ιταλία	17	8	8	55	57	57	75	67	63
Γαλλία	11	2	2	30	26	28	31	28	25
Τουρκία	38	44	43	78	82	82	88	94	97
Πορτογαλία	15	14	12	27	29	31	18	27	30
Κροατία	31	32	27	52	48	62	80	85	103

Πηγή: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>

Από τον παραπάνω πίνακα, προκύπτει το καλό επίπεδο των τουριστικών υποδομών που διαθέτουν οι χώρες της Νότιας Ευρώπης. Συγκεκριμένα, κατέχουν 6 από τις πρώτες 40 περίπου θέσεις της κατάταξης (πλην της Τουρκίας για τα έτη 2017 και 2019 που είχε μια κάθοδο στη κατάταξη).

Στον τομέα του θεσμικού πλαισίου, οι χώρες της Ν. Ευρώπης δεν βρίσκονται στις υψηλές θέσεις της κατάταξης, γιατί στην υπο-κατηγορία «Κανονιστικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο», που αφορά κυρίως τις διαδικασίες για άμεσες ξένες επενδύσεις και τη φορολογία για την εγκαθίδρυση μια τουριστικής επιχείρησης έχουν χαμηλότερο δείκτη(από τις άλλες 3 υπο-κατηγορίες), που τους ρίχνει τον συνολικό μέσο όρο.

Χαμηλά στην κατάταξη(πλην της Γαλλίας και της Πορτογαλίας) βρίσκονται και στην κατηγορία «Ανθρώπινοι Πόροι», πιθανώς λόγω των μισθών που προσφέρουν στους εργαζόμενους του τουριστικού τομέα.

Πίνακας 16: Κατάταξη Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών, στους τομείς: της Ανταγωνιστικότητας τιμών, της Ισοτιμίας Αγοραστικής Δύναμης και του Δείκτη Τιμών Ξενοδοχείων

Χώρα	Ανταγωνιστικότητα Τιμών			Ισοτιμία Αγοραστικής Δύναμης			Δείκτης Τιμών Ξενοδοχείων		
	2015	2017	2019	2015	2017	2019	2015	2017	2019
Ελλάδα	113	90	111	115	107	111	59	61	83
Ισπανία	105	98	101	117	113	116	34	51	64
Ιταλία	133	124	129	120	115	119	76	81	93
Γαλλία	139	118	128	128	119	121	93	80	90
Τουρκία	94	70	48	80	72	42	58	27	8
Πορτογαλία	104	73	95	112	103	109	25	44	60
Κροατία	101	100	97	94	88	87	50	77	88

Πηγή: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>

Στον παραπάνω πίνακα, οι περισσότερες χώρες της Ν. Ευρώπης, κατατάσσονται στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης, επειδή είναι από τις πιο ακριβές για να ταξιδέψει κανείς (πλην της Τουρκίας που είχε ανοδική πορεία στην κατάταξη και στις 2 κατηγορίες λόγω της υποτίμησης της τουρκικής λίρας σε σχέση με το δολάριο). Σε ό,τι αφορά τον «Δείκτη τιμών των ξενοδοχείων», ομοίως βρίσκονται χαμηλά, εξαιτίας των υψηλών τιμών, που παρέχονται τα δωμάτια των ξενοδοχείων. Η Τουρκία σε αυτήν την κατηγορία είχε πολύ μεγάλη άνοδο στη κατάταξη ανεβαίνοντας από την 58^η θέση το 2015 στην 8^η θέση το 2019.

Η Ελλάδα, όπως προαναφέραμε, βρίσκεται για το έτος 2019 στην 25^η θέση της παγκόσμιας κατάταξης και στη 15^η θέση από τις Ευρωπαϊκές χώρες. Η βαθμολογία του δείκτη της είναι 4,5.

Οι πυλώνες που σημείωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία είναι οι ακόλουθοι:

α. Υγεία & Υγιεινή	6,5(13 ^η θέση)
β. Τουριστικές Υποδομές	5,8 (25 ^η θέση)
γ. Προτεραιότητα Τουριστικού Τομέα	5,6 (13 ^η θέση)

Αντιθέτως, οι πυλώνες που σημειώση τη μικρότερη βαθμολογία είναι οι:

α. Φυσικοί Πόροι	3,5 (45 ^η θέση)
β. Υποδομές Οδικών και Θαλάσσιων Μεταφορών	3,8 (49 ^η θέση)
γ. Επιχειρηματικό Περιβάλλον	3,9 (119 θέση)

Παρόμοια εικόνα, σημειώνεται και στα έσοδα με την Ισπανία και την Ιταλία να καταγράφουν το 2017, το 56,4% (34,2% και 22,2% αντίστοιχα) των συνολικών εσόδων, που καταγράφηκαν στην Νότια Ευρώπη. Ακολουθούν η Τουρκία με 11,3%, η Πορτογαλία με 8,6%, η Ελλάδα με 8,3%, η Κροατία με 5,5% και οι Λοιπές Χώρες, με 9,9%. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Ελλάδα, η Τουρκία και η Κροατία εμφανίζουν συγκριτικά με τις αφίξεις, μικρότερα μερίδια ενώ οι προορισμοί της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Πορτογαλίας και των Λοιπών Χωρών υψηλότερα²⁵.

1.6 Τα Μέσα κοινωνική δικτύωσης (Social Media) στον Τουρισμό

Η παγκόσμια επανάσταση στις τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφόρησης, κατάφερε να διεισδύσει άμεσα στον τομέα του τουρισμού. Η έγκαιρη και η σαφής πληροφόρηση, η οποία παρέχεται στους καταναλωτές, συσχετίζεται άμεσα με τις ανάγκες των καταναλωτών, δρώντας ως κλειδί για την επιτυχή ικανοποίηση της τουριστικής ζήτησης. Το διαδίκτυο, έχει συνεισφέρει σε μεγάλο βαθμό στην άνοδο της ταξιδιωτικής βιομηχανίας, εξασφαλίζοντας έναν πρωτοποριακό τρόπο στους καταναλωτές να “αποκτούν” την εμπειρία του προορισμού, μέσω ψηφιακών εικόνων και βίντεο, όπως επίσης να ερευνούν από τα σχόλια των χρηστών για θέματα που τους έκαναν εντύπωση κατά τη διάρκεια της επίσκεψης τους στον επιλεγμένο προορισμό. Επίσης, το διαδίκτυο μέσω των Social Media, μπορεί να διευκολύνει τους ενδιαφερόμενους, να σχεδιάζουν τα ταξίδια αναζητώντας τα καλύτερα τουριστικά προϊόντα, σύμφωνα πάντα με τις προσδοκίες τους. Αυτός είναι και ένας από τους σημαντικότερους λόγους, όπου οι επιχειρήσεις πλέον εστιάζουν στην προβολή των τουριστικών προορισμών (Destination Management Organisations), με σκοπό να διευκολύνουν την τουριστική περιήγηση σε τρεις φάσεις: Πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψη των τουριστών, στον συγκεκριμένο προορισμό.

Η εμπλοκή των Social Media, σελίδων όπως το Facebook, το YouTube, το Twitter και το Flickr, δημιουργούν ευκαιρίες στον τουρισμό, παρέχοντας τον τρόπο να φτάσει μια ψηφιακή εικόνα, ένα ηχητικό μήνυμα ή ένα βίντεο σε εκατομμύρια ανθρώπους άμεσα και χωρίς κόστος. Τα Social Media, επιτρέπουν στον χρήστη τη συνομιλία με άλλους χρήστες, για κάθε πιθανό προορισμό, ταξιδιωτικό πράκτορα, ξενοδοχεία κ.α., προσφέροντας μεγαλύτερο φάσμα ενημέρωσης, στηριζόμενοι σε πραγματικές εμπειρίες αφήνοντας έξω στοιχεία κάποιας πιθανής διαφημιστικής καμπάνιας.

²⁵ <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>

Από την άλλη πλευρά οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την τουριστική αγορά, όπως τα ξενοδοχεία, οι αεροπορικές εταιρείες, έχουν ως σκοπό να συμμετέχουν ενεργά στις υπηρεσίες της κοινωνικής δικτύωσης, ούτως ώστε να ενίσχυσουν την επιχειρηματική τους εικόνα στη συνείδηση των καταναλωτών. Παραδείγματος χάριν, αρκετές τουριστικές επιχειρήσεις έχουν αναρτήσει στο YouTube σχετικά βίντεο, μέσω των οποίων προωθείται η επιχειρηματική τους δραστηριότητα ή ακόμα επιχειρούν να συνεργαστούν με τουριστικές ιστοσελίδες, ώστε να παρέχουν προσφορές για την προσέλκυση και την απόκτηση περισσότερων πελατών.

Επιπρόσθετα, οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τα Social Media και για ερευνητικούς σκοπούς, όπως να παρουσιάζουν συγκεντρωτικά τα σχόλια των χρηστών, να παρακολουθούν τις τάσεις της αγοράς, αλλά και να προσαρμόζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους στις απαιτήσεις των καταναλωτών. Σημαντικό να αναφερθεί, ότι οι τουριστικές επιχειρήσεις, όπως παραδείγματος χάριν οι χώροι εστίασης, κάνουν προσπάθειες να εκμεταλλευτούν την πιο πρόσφατη εξέλιξη στις πλατφόρμες των Social Media. Αυτή η εξέλιξη, αφορά τις υπηρεσίες που εντοπίζουν τη γεωγραφική θέση του χρήστη, παρέχοντας τη δυνατότητα προβολής πληροφοριών που αφορούν τα ξενοδοχεία, τα φαρμακεία, τα μέσα μαζικής μεταφοράς και γενικότερα σημεία που έχουν χαρτογραφηθεί (μέσω του GoogleMaps), τα οποία βρίσκονται στην κοντινή εμβέλεια του χρήστη.

1.6.1 Η επιρροή των Κοινωνικών μέσων στον τουριστικό τομέα

Τα κοινωνικά μέσα διαμόρφωσαν με σύγχρονες μεθόδους τον τρόπο, με τον οποίο ενδιαφερόμενες εταιρείες επικοινωνούν και εμπορεύονται με το δημογραφικό στόχο τους. Ειδικότερα, στον τομέα των ταξιδιών και της φιλοξενίας, η κατακόρυφη άνοδος του Διαδικτύου και η συνέπεια της αυξημένης δημοτικότητας των κοινωνικών καναλιών έχουν μετατρέψει τις αρχές του ταξιδιωτικού μάρκετινγκ. Από τον τρόπο που οι ταξιδιώτες μελετούν κι επιλέγουν δυνητικούς προορισμούς στις δραστηριότητες που συμμετέχουν, στους νέους τρόπους με τους οποίους οι καταναλωτές χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να λάβουν αποφάσεις αγοράς, έχουν επηρεάσει το μάρκετινγκ τουρισμού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται πέντε από τους τρόπους που έχει ασκήσει επιρροή ο τουρισμός.

α. Η αλλαγή στο κομμάτι της έρευνας ταξιδιών

Η βαθύτερη επίδραση των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης στην τουριστική βιομηχανία μέχρι σήμερα, είναι οι online αξιολογήσεις (reviews). Οι σημερινοί ταξιδιώτες συμβουλευονται το διαδίκτυο, για να εξετάσουν τους μελλοντικούς τους ταξιδιωτικούς προορισμούς. Κατά την κράτηση ταξιδιού, η πλειοψηφία των χρηστών, σχεδιάζουν τα μελλοντικά τους ταξίδια βάσει των αξιολογήσεων και των κριτικών που δημοσιεύσαν άλλοι χρήστες στο διαδίκτυο.

Από διαδικτυακές εφαρμογές κοινωνικής προβολής, όπως το TikTok σε ιστότοπους αξιολόγησης και κριτικών, όπως το TripAdvisor, οι χρήστες επιλέγουν να περιηγηθούν στο διαδίκτυο για την έμπνευση αλλά και τον σχεδιασμό των ταξιδιών τους. Εκεί, α-

ποκτούν πολύ εύκολα πρόσβαση σε φωτογραφίες άλλων ταξιδιωτών, check-in, αξιολογήσεις και πολλά άλλα. Το εργαλείο αυτό, χρησιμεύει για την προεπισκόπηση της προσωπικής εμπειρίας, που προσφέρεται από τον επιλεγμένο προορισμό μέσω μιας άλλης οπτικής γωνίας από αυτή του εμπορικού σήματος. Το περιεχόμενο των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης μπορεί να ασκήσει μεγάλη επιρροή, είτε θετική είτε αρνητική, στους δυνητικούς επισκέπτες.

β. Διαμοιρασμού του κοινωνικού διαδικτυακού περιεχομένου

Οι χρήστες των κοινωνικών μέσων, αρέσκονται στο να μοιράζονται την εμπειρία του ταξιδιού τους μέσω φωτογραφιών και βίντεο. Αυτό που επιτυγχάνουν τα κοινωνικά μέσα είναι να διευκολύνουν τους ανθρώπους και την ικανότητα τους να μοιράζονται τις εμπειρίες τους σε ένα ευρύτερο κοινό. Οι περισσότεροι χρήστες αναρτούν και δημοσιεύουν φωτογραφίες και βίντεο από τους ταξιδιωτικούς προορισμούς τους στο διαδίκτυο, επηρεάζοντας έτσι και άλλους πιθανούς επισκέπτες.

Αυτό έχει στρέψει πολλά ξενοδοχεία και θέρετρα να δαπανήσουν πόρους σε διαγωνισμούς κοινωνικής δικτύωσης και εκστρατείες, για να εξασφαλίσουν ότι λαμβάνουν κάποια πίστωση, για την κοινωνική δραστηριότητα των επισκεπτών τους(π.χ. με hashtags # και ενθαρρύνοντας τους επισκέπτες τους να ανεβάζουν φωτογραφίες από την επίσκεψη τους στο εκάστοτε ξενοδοχείο).

γ. Βελτιωμένη εξυπηρέτηση πελατών

Ο τομέας της εξυπηρέτησης και της ικανοποίησης των πελατών έχουν επίσης αλλάξει, ως αποτέλεσμα της εξέλιξης των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης. Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων έχει ενεργή παρουσία σε κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, ώστε να ενημερώνεται όπου κριθεί απαραίτητο με σκοπό να παρέχει βοήθεια στους δυσαρεστημένους και μη πελάτες. Οι εταιρείες που ανταποκρίνονται στα παράπονα και στις απορίες (των πελατών), με ειλικρινή και γνήσιο τρόπο καταφέρνουν να αναπτύξουν ισχυρή φήμη, μεταξύ σημερινών και δυνητικών πελατών.

δ. Αναδιαμόρφωση ταξιδιωτικών γραφείων

Τα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, αναδιαμορφώνουν σημαντικά το μοντέλο των ταξιδιωτικών γραφείων. Στοιχεία όπως η διαθεσιμότητα πληροφοριών και η ευκολία μιας κράτησης μέσω αυτοεξυπηρέτησης ανάγκασαν τα ταξιδιωτικά γραφεία να προσαρμοστούν σε ένα ψηφιακό μοντέλο. Τα γραφεία δεν είναι παρωχημένα ,εξακολουθούν να είναι υπεύθυνα για το 55% των συνολικών κρατήσεων αεροπορικών εταιρειών, το 77% στις κρουαζιέρες και το 73% των κρατήσεων σε πακέτα.

ε. Αλλαγή προγραμμάτων αφοσίωσης

Η προσέλκυση νέων πελατών είναι πολύ πιο ακριβή σε σχέση με τη διατήρηση των υφιστάμενων. Τα προγράμματα αφοσίωσης έχουν οριστεί ως, πλέον, βασικό κομμάτι του επιχειρησιακού μοντέλου ταξιδιών και τα κοινωνικά μέσα έχουν τεράστιο αντίκτυπο στον τρόπο κατασκευής τέτοιων προγραμμάτων, στις τουριστικές επιχειρήσεις. Πολλοί πελάτες κατανοούν ότι οι απόψεις που μοιράζονται στα κοινωνικά δίκτυα και μέσω προσωπικών συστάσεων (word-of-mouth) έχουν τεράστια επίδραση. Ως αποτέλεσμα, οι επισκέπτες αυτοί αισθάνονται ότι πρέπει να έχουν κέρδος από τη θετική διαφήμιση που προσφέρουν στις τουριστικές επιχειρήσεις.

Οι τεχνολογίες σήμερα, επιτρέπουν την αναφορά και την παρακολούθηση των hashtags στα κανάλια κοινωνικών μέσων ενημέρωσης, οπότε είναι πιο εύκολο από ποτέ να εντοπισθούν αυτοί οι επισκέπτες (που προβάλουν θετικά την επιχείρηση) και να επιβραβευθούν αναλόγως²⁶.

Παρακάτω παρατίθενται κάποια στατιστικά που καταδεικνύουν το βαθμό επιρροής των κοινωνικών μέσων στις τουριστικές επιχειρήσεις:

- Από τους ταξιδιώτες, που διοργάνωσαν το ταξίδι τους μέσω των κοινωνικών μέσων, το 52 % άλλαξε το αρχικό πλάνο του ταξιδιού τους
- το 47% των καταναλωτών παγκοσμίως, εμπιστεύονται τις διαφημίσεις των περιοδικών της τηλεόρασης και των εφημερίδων
- το 85% των ταξιδιωτών, χρησιμοποιούν τα smartphones τους, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού
- το 30% των ταξιδιωτών, χρησιμοποιούν εφαρμογές κινητών, για να κλείσουν κάποιο κατάλυμα
- το 29% των ταξιδιωτών, χρησιμοποιούν εφαρμογές κινητών, για να κλείσουν αεροπορικές πτήσεις
- το 92% των καταναλωτών παγκοσμίως, εμπιστεύονται τις προτάσεις φίλων και συγγενών, για ταξίδια, περισσότερο από οποιαδήποτε μορφή διαφήμισης
- το 46% των ταξιδιωτών, ανεβάζουν στο διαδίκτυο τις αξιολογήσεις τους για τα ξενοδοχεία και το 40% για τα εστιατόρια
- μετά το ταξίδι, το 76% των ταξιδιωτών, ανεβάζει φωτογραφίες (από το ταξίδι) στα κοινωνικά δίκτυα
- το 52% των χρηστών του facebook, επηρεάστηκε από φωτογραφίες φίλων για να διαλέξει τον επόμενο ταξιδιωτικό του προορισμό
- το 55% των χρηστών του facebook, έχει κάνει “like” σε σελίδες, που σχετίζονται με ταξίδια και διακοπές²⁷.

Κεφάλαιο 2^ο: Γνωριμία με τη Ρωσική Ομοσπονδία

²⁶ <https://www.hospitalitynet.org/news/4071855.html>

²⁷ <https://www.entrepreneur.com/>

2.1.Η Ιστορία της Ρωσίας σε χρονολογική σειρά γεγονότων

Πως προέκυψε η σημερινή ονομασία, Ρωσία(862-1613 μ.Χ.)

Η ρωσική ιστορία, αρχίζει στα μέσα του 9ου αιώνα μ.Χ., και πιο συγκεκριμένα το **862 μ.Χ.**, με μια μορφή κρατικής οργάνωσης που οι μελετητές ονομάζουν Ρωσία, ή Ρως, του Κιέβου την πρόγονο της σημερινής Ρωσίας και διευθύνεται από τον Βίκινγκ Όλεγκ του Νόβγκοροντ. Η ονομασία, που έδωσαν οι κάτοικοι στους εαυτούς του και στη χώρα τους, με πρωτεύουσα το Κίεβο, ήταν Ρως. Με σημερινούς όρους, απλωνόταν σε ολόκληρη τη Λευκορωσία, το βόρειο μισό της Ουκρανίας και το κεντρικό και βορειοδυτικό τμήμα της Ευρωπαϊκής Ρωσίας²⁸.

Ο πρίγκιπας Βλαντιμίρ ο Μέγας, βασιλεύει τη χώρας από το **980-1015**, μετατρέπει την θρησκεία το 989 μ.Χ. από τον παγανισμό στον ορθόδοξο χριστιανισμό, κυβερνά τη δυναστεία του Ρούρικ, ενώ ταυτόχρονα εξαπλώνει τη νεοφιλελεύθερη θρησκεία του. Ο γιος του, Γιάροσλαβ ο σοφός, βασιλεύει από το 1019-1054 ως μεγάλος πρίγκιπας, καθιερώνοντας γραπτό νόμο δικαίου, και το Κίεβο γίνεται κέντρο πολιτικών και πολιτισμού στην ανατολική Ευρώπη.

Η Μογγολική εισβολή και κατοχή της Ρωσίας, λαμβάνει χώρα την περίοδο **1237-1480**. Το 1237, Μογγόλοι εισβάλλουν στην Ρωσία, καταστρέφοντας πόλεις όπως το Κίεβο και τη Μόσχα. Ο Χαν της Χρυσής Ορμής θα κυβερνήσει τη Ρωσία μέχρι το 1480. Ο Ιβάν ο Γ', γνωστός ως Ιωάννης ο Μέγας κυβερνά από το **1480-1505**, απελευθερώνοντας τη Ρωσία από τους Μογγόλους και εδραιώνοντας την κυριαρχία των Μοσχοβίτων. Μετά τη σταδιακή διάσπαση, κατά τον 15ο αιώνα, της Ρως του Κιέβου, οι περιφερειακές δυνάμεις, που την αντικατέστησαν άρχισαν να εκφυλίζονται. Στη διάρκεια αυτών των αιώνων, οι περιοχές του Νόβγκοροντ και οι παλιές βορειοανατολικές περιοχές άρχισαν να διαμορφώνουν μια διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα την επονομαζόμενες ρωσική. Από την περίοδο αυτή και μετά άρχισε να χρησιμοποιείται ο όρος Ρωσία αντικαθιστώντας τον παλιότερο όρο Ρως²⁹.

Η γέννηση της Ρωσίας, από το πριγκιπάτο της Μόσχας, είναι η στιγμή της οριστικής προσάρτησης του Νόβγκοροντ το **1480**, από τον μεγάλο πρίγκηπα της Μόσχας Ιβάν Γ' (1462-1505). Με αυτή την ενέργεια, ενώθηκαν τα δύο κύρια πολιτιστικά και εκκλησιαστικά κέντρα της μεσαιωνικής Ρωσίας, κάτω από μια ηγεμονία και μετέπειτα ο ίδιος ο Ιβάν και ο γιος του ο Βασίλειος ο Γ' (1505-1533), προσέθεσαν τα υπόλοιπα εδάφη. Στα βόρεια και στα δυτικά, τα σύνορα που καθιέρωσαν, είναι περίπου ίδια με τα σημερινά, ενώ στα νότια και στα ανατολικά τα σύνορα παρέμειναν στο μεγαλύτερο μήκος του φυσικού ορίου μεταξύ δάσους και στέπας. Η συγκεκριμένη περιοχή, σχημάτισε τον πυρήνα της Ρωσίας μέχρι τα μέσα του 18ου αιώνα.

Ο Ιβάν IV ή ο Ιβάν ο Τρομερός γίνεται ο πρώτος τσάρος της Ρωσίας, βασιλεύοντας από το **1547-1584**. Ο εγγονός του Ιβάν του Γ', διευρύνει το έδαφος των Μοσχοβιτών στη Σερβία, ενώ παράλληλα καθιερώνει βασιλεία τρόμου ενάντια στην αριστοκρατία,

²⁸ Ιστορία της Ρωσίας-Paul Bushkovitch σελ.13

²⁹ Ιστορία της Ρωσίας-Paul Bushkovitch σελ.32

χρησιμοποιώντας στρατιωτική κυριαρχία. Πεθαίνει από ένα εγκεφαλικό επεισόδιο, το 1584, παίζοντας σκάκι. Έμεινε στην ιστορία ως ένας αποτυχημένος ηγέτης.

Η Δυναστεία των Ρομάνοφ(1613-1917)

Μετά από αρκετά χρόνια αναταραχής, πείνας, εμφύλιου πολέμου και εισβολών, το **1613**,ο Μιχαήλ Ρομάνοφ στέφεται τσάρος στην ηλικία των 16 ετών. Η δυναστεία των Ρομάνοφ θα κυβερνήσει τη Ρωσία, για τρεις αιώνες, μια περίοδο που χαρακτηρίστηκε από μεγάλη αστάθεια. Ο Πέτρος ο Μέγας, κυβερνάει μέχρι το θάνατό του(**1689-1725**),κτίζει τη νέα πρωτεύουσα στην Αγία Πετρούπολη, εκσυγχρονίζει τον στρατό, ιδρύει το ρωσικό ναυτικό και αναδιοργανώνει την κυβέρνηση. Με την άνοδο του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού, η Ρωσία γίνεται παγκόσμια δύναμη.

Η μεγαλύτερη ηγέτιδα ηγέτης της Ρωσίας, η Αικατερίνη Β, ή η Μεγάλη Αικατερίνη, αναλαμβάνει το **1796**,την εξουσία με ένα αναίμακτο πραξικόπημα και η βασιλεία της σηματοδοτεί την αρχή του Διαφωτισμού, στη Ρωσία. Έδωσε μεγάλη βάση στην ανάπτυξη των τεχνών και μέσα στα 34 χρόνια της διακυβέρνησης της επεκτείνει τα σύνορα της Ρωσίας.

Λίγο μετά τη βασιλεία της Αικατερίνης και συγκεκριμένα το διάστημα **1853-1856**,η Οθωμανική Αυτοκρατορία, μαζί με τις βρετανικές και γαλλικές δυνάμεις, συμμαχούνε και νικάνε τη Ρωσία και τον Τσάρο Νικόλαο Ι΄ στον πόλεμο της Κριμαίας.

Ο Τσάρος ο Αλέξανδρος ο Β΄ εκδίδει το **1861**, τη μεταρρύθμιση της χειραφέτησης, καταργώντας τη δουλεία και επιτρέποντας στους αγρότες να αγοράσουν γη. Οι άλλες σημαντικές μεταρρυθμίσεις που εισήγαγε, περιλαμβάνουν τη καθολική στρατιωτική θητεία, την ενίσχυση των συνόρων της Ρωσίας και την προώθηση της αυτοδιοίκησης. Το **1867**, πουλάει την Αλάσκα και τις Αλεούτιες Νήσους ,για 7,2 εκατομμύρια δολάρια, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, επιχρυσώνοντας τους θόλους του καθεδρικού ναού του Αγίου Ισαάκ στην Αγία Πετρούπολη με τα έσοδα της συμφωνίας. Ο Τσάρος Αλέξανδρος ο Β', δολοφονείται το **1881**.

Τέλος, η Ρωσία εισέρχεται το **1914**, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, πολεμώντας την Αυστροουγγαρία για την υπεράσπιση της Σερβίας.

Ο Λένιν, οι μπολσεβίκοι και η δημιουργία της ΕΣΣΔ(1917-1991)

Στις 6 Νοεμβρίου του 1917, η βίαιη ρωσική επανάσταση σηματοδοτεί το τέλος της δυναστείας των Ρομάνοφ και της ρωσικής αυτοκρατορικής κυριαρχίας, καθώς οι Μπολσεβίκοι, υπό την ηγεσία του Βλαντιμίρ Λένιν, αναλαμβάνουν την εξουσία δημιουργώντας το Κομμουνιστικό Κόμμα, της Σοβιετικής Ένωσης. Ο εμφύλιος πόλεμος ξεσπά αργότερα εκείνο το έτος, με τον Κόκκινο Στρατό του Λένιν να κερδίζει και να δημιουργεί την ΕΣΣΔ.

Ο Βλαντιμίρ Λένιν δημιουργεί την Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών στη οποία θα εντάσσονταν: η Ρωσική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία, η Ουκρανική ΣΣΔ, η Λευκορωσική ΣΣΔ και η Σοβιετική Ομοσπονδιακή Σοσιαλιστική Δημο-

κρατία της Υπερκαυκασίας (αποτελούμενη από την Γεωργία, την Αρμενία, και το Αζερμπαϊτζάν). Στις παραπάνω Δημοκρατίες, οι εργάτες και το Μπολσεβίτικο (κομμουνιστικό) κόμμα είχαν καταλάβει την εξουσία. Τον μήνα **Δεκέμβριο του 1922**, η Ε.Σ.Σ.Δ. αποτελούσε ιστορικό γεγονός. Ο Λένιν, κυβερνά μέχρι το θάνατό του το **1924**.

Η ΕΣΣΔ, βασιζόταν σε μια κυβέρνηση όπου το Πανερωσιακό Κομμουνιστικό Κόμμα (Μπολσεβίκων), όπως τότε μετονομάστηκε το Εργατικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα Μπολσεβίκων, καθιερώθηκε ως η πολιτική δύναμη που είχε σκοπό να ενώσει τις πλατιές λαϊκές μάζες και κυβερνούσε μέσω αυτού³⁰.

Ο Ιωσήφ Στάλιν, αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση, το διάστημα **1929-1953**, μετατρέποντας τη Ρωσία από μια αγροτική κοινωνία, σε μια στρατιωτική και βιομηχανική δύναμη. Το ολοκληρωτικό του καθεστώς, περιλαμβάνει τη μεγάλη εκκαθάριση, που ξεκίνησε το **1934**, όπου εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι εκτελέστηκαν, για να εξαλειφθεί η αντιπολίτευση. Πεθαίνει το **1953**, μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο.

Το **1939**, ξεκινά ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ενώ αρχικώς ο Στάλιν είχε συμφωνήσει με τον Αδόλφο Χίτλερ η Ρωσία να εισβάλλει στην Πολωνία, τη Ρουμανία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και τη Φινλανδία, η Γερμανία παραβιάζει τη συμφωνία το **1941**, εισβάλλοντας στη Ρωσία, η οποία εντάσσεται στη συνέχεια στους Συμμάχους. Η νίκη του Ρωσικού Στρατού στη Μάχη του Στάλινγκραντ, αποτελεί το σημαντικότερο σημείο καμπής για τον τερματισμό του πολέμου και την ήττα του ναζισμού.

Σε μια ομιλία του, στις **5 Μαρτίου 1946**, ο Ουίνστον Τσόρτσιλ δηλώνει ότι «ένα σιδερένιο παραπέτασμα έχει κατέβει στην ήπειρο» και ότι ο «ψυχρός πόλεμος³¹» μεγαλώνει καθώς οι Σοβιετικοί προωθούν την επανάσταση στην Κίνα, την Ασία και τη Μέση και Εγγύς Ανατολή.

Στις **4 Οκτωβρίου του 1957**, η Σοβιετική Ένωση εκτοξεύει τον Σπούτνικ Ι, τον πρώτο τεχνητό δορυφόρο που περιστρέφεται γύρω από τη Γη σε περίπου 98 λεπτά και ξεκινάει τον διαστημικό ανταγωνισμό, με τις ΗΠΑ. Το **1961**, ο σοβιετικός Γιούρι Γκαγκάριν γίνεται ο πρώτος άνθρωπος που ταξιδεύει στο διάστημα.

Τον **Οκτώβριο του 1962**, ξεκινάει η 13ήμερη Κρίση Πυραύλων της Κούβας, με την εγκατάσταση σοβιετικών πυρηνικών πυραύλων, στην Κούβα. Ο σοβιετικός ηγέτης Νικήτα Χρουστσόφ, συμφωνεί τελικά να απομακρύνει τους πυραύλους, ενώ ο Πρόεδρος Τζον Φ. Κένεντι συμφωνεί να μην εισβάλει στην Κούβα και να απομακρύνει τους αμερικανικούς πυραύλους από την Τουρκία.

Το καλοκαίρι του 1980, οι Θερινοί Ολυμπιακοί αγώνες πραγματοποιούνται στη Μόσχα, με αρκετές χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των Ηνωμένων Πολιτειών, να μποϊκοτάρουν τους αγώνες σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την εισβολή της ΕΣΣΔ στο Αφγανιστάν τον Δεκέμβριο του 1979.

³⁰ https://el.wikipedia.org/wiki/Ενωση_Σοβιετικών_Σοσιαλιστικών_Δημοκρατιών

³¹ Με τον όρο «Ψυχρός Πόλεμος», εννοούμε τον ανταγωνισμό σε γεωπολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο ανάμεσα σε δύο κύρια μπλοκ χωρών, το Δυτικό μπλοκ, με ηγέτιδα δύναμη τις ΗΠΑ και το Ανατολικό μπλοκ με ηγέτιδα δύναμη την ΕΣΣΔ, από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι την πτώση της ΕΣΣΔ. **Πηγή:** Wikipedia.org

Οι μεταρρυθμίσεις Γκορμπατσόφ (1985-1991)

Στις 11 Μαρτίου του 1985, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ εκλέγεται γενικός γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος και, ως εκ τούτου, ηγέτης της Ρωσίας. Οι μεταρρυθμιστικές του προσπάθειες περιλαμβάνουν την περεστρόικα (δηλ. την αναδιάρθρωση της ρωσικής οικονομίας) και έναρξη διαλόγου με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Ρόναλντ Ρέιγκαν για τον τερματισμό του «Ψυχρού Πολέμου». Το 1990, εκλέγεται πρόεδρος και το ίδιο έτος κερδίζει το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης τερματίζοντας τον «Ψυχρό Πόλεμο».

Στις 26 Απριλίου του 1986, λαμβάνει χώρα η καταστροφή στο Τσερνόμπιλ, το χειρότερο πυρηνικό ατύχημα στον κόσμο, που συνέβη στο πυρηνικό εργοστάσιο του Τσερνόμπιλ κοντά στο Κίεβο στην Ουκρανία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο χιλιάδων ανθρώπων και δεκάδων άλλων χιλιάδων να έχουν υποστεί σοβαρές δηλητηριάσεις και μεταλλάξεις (που συνεχίζουν να υφίστανται μέχρι και σήμερα) και την μετακίνηση του τοπικού πληθυσμού (150 χιλιάδων κατοίκων). Η περιοχή γύρω από το εργοστάσιο (ακτίνα 30 χλμ.), παραμένει και θα παραμείνει μη κατοικήσιμη για τα επόμενα περίπου 150 χρόνια.

Ο Μπόρις Γιέλτσιν κερδίζει στις **12 Ιουνίου του 1991**, τις πρώτες λαϊκές προεδρικές εκλογές της Ρωσίας, προωθώντας το πολίτευμα της δημοκρατίας.

Η πτώση της ΕΣΣΔ και η σύγχρονη Ρωσία (1991-σήμερα)

Στις 25 Δεκεμβρίου 1991, μετά από ένα ανεπιτυχές πραξικόπημα του Κομμουνιστικού Κόμματος, η Σοβιετική Ένωση διαλύεται και ο Γκορμπατσόφ παραιτείται. Με την Ουκρανία και τη Λευκορωσία, η Ρωσική Ομοσπονδία (ή Ρωσία) αποτελεί πλέον την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, στην οποία τελικά συμμετέχουν οι περισσότερες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες. Ο Γιέλτσιν, ξεκινά την άρση των ελέγχων και των μεταρρυθμίσεων, που επέβαλαν οι κομμουνιστές και το 1993 υπογράφει τη συνθήκη START II, δεσμεύοντας τις περικοπές πυρηνικών όπλων. Επανεκλέγεται το 1996, αλλά παραιτείται το 1999, κηρύσσοντας ως διάδοχό του τον πρώην πράκτορα της KGB Βλαντιμίρ Πούτιν.

Τον **Δεκέμβριο του 1994**, τα ρωσικά στρατεύματα εισέρχονται στην αποσχισθείσα δημοκρατία της Τσετσενίας, για να σταματήσουν ένα κίνημα ανεξαρτησίας. Έως και 100.000 άνθρωποι εκτιμάται ότι σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου των 20 μηνών, που τελειώνει με συμβιβαστική συμφωνία. Οι Τσετσένοι επαναστάτες, συνεχίζουν μια εκστρατεία ανεξαρτησίας, μέσω τρομοκρατικών ενεργειών στη Ρωσία.

Στις 26 Μαρτίου του 2000, ο Βλαντιμίρ Πούτιν εκλέγεται πρόεδρος και επανεκλέγεται σαρωτικά το 2004. Λόγω συνταγματικών νόμων, εγκαταλείπει το αξίωμά του το 2008, και τοποθετεί στη θέση του τον Ντμίτρι Μεντβέντεφ και ο ίδιος υπηρετεί ως πρωθυπουργός. Στη συνέχεια, ο Πούτιν επανεκλέγεται πρόεδρος το 2012.

Στις **23 Οκτωβρίου του 2002**, κατά τη διάρκεια μιας μουσικής παράστασης, περίπου 50 Τσετσένοι αντάρτες κατακλύζουν ένα θέατρο της Μόσχας, κρατώντας 700 ανθρώπους όμηρους. Μετά από 57 ώρες αγонίας, οι περισσότεροι επαναστάτες και οι περίπου 120 όμηροι σκοτώνονται, καθώς ρωσικές δυνάμεις εισβάλουν στο κτίριο.

Στις **25 Ιουλίου του 2016**, το FBI ανακοινώνει έρευνα, για πιθανή ρωσική εμπλοκή στις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ του 2016, ώστε να έλθει η νίκη του Ντόναλντ Τραμπ. Ο Πούτιν κερδίζει τις προεδρικές εκλογές του 2018 και ορκίζεται πρόεδρος της Ρωσίας για έξι ακόμα χρόνια³².

2.2 Γεωγραφία

Εικόνα 1:Χάρτης Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Πηγή: <https://www.britannica.com/place/Russia>

Η Ρωσία ή Ρωσική Ομοσπονδία, πρόκειται για την μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της υφής (συνολική έκταση 17,1 εκατομμύρια τετραγωνικά χλμ.), αποτελείται από 83 ομοσπονδιακές περιφέρειες, οι οποίες διαφέρουν μεταξύ τους σε μέγεθος. Καλύπτει 9

³² <https://www.history.com/topics/russia/russia-timeline>

ζώνες ώρας, όλες τις κλιματικές ζώνες εκτός από τις τροπικές, με γη που εκτείνεται σχεδόν στα μισά του πλανήτη(10.000 χιλιόμετρα πλάτος) και έχει πληθυσμό 144.438.554 κατοίκους. Πρωτεύουσα της, είναι η πόλη της Μόσχας.

Βρέχεται από τον Αρκτικό Ωκεανό στα βόρεια, τον Ειρηνικό Ωκεανό στα ανατολικά, τη Μαύρη Θάλασσα και την Κασπία Θάλασσα στα νοτιοδυτικά, και στη Βαλτική Θάλασσα στα βορειοδυτικά.

Συνορεύει με 14 χώρες: τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, τη Δημοκρατία της Κορέας, τη Μογγολία, το Καζακστάν, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία, την Ουκρανία, τη Λευκορωσία, τη Λετονία, την Εσθονία, τη Φινλανδία, τη Νορβηγία, την Πολωνία και τη Λιθουανία. Η Σοβιετική Ένωση διασπάστηκε στα τέλη του 1991 και η Ρωσική Ομοσπονδία αναδείχθηκε ως μία από τις 15 πρόσφατα ανεξάρτητες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες.

Διοικητικά, η Ρωσική Ομοσπονδία χωρίζεται σε 83 ομοσπονδιακές περιφέρειες οι οποίες κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- 46 επαρχίες(όμπλαστ)
- 21 δημοκρατίες(ρεπούμπλικα)
- 4 αυτόνομες συνοικίες(αυτόνομοί όκρουγκ)
- 9 ακτές/εδάφη (κράι)
- 2 ομοσπονδιακές πόλεις(γκόροντ φεντεράλνοβο ζνατσένια) ,τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη
- 1 αυτόνομη περιοχή, το Καλλίνιγκραντ

Η Ρωσική Ομοσπονδία αποτελείται από τρεις τεράστιες, χαμηλές πεδιάδες: την ανατολική ευρωπαϊκή πεδιάδα και τη δυτική Σιβηρία, διαιρεμένη από τα βουνά Ουράλ, και την πεδιάδα της Κασπίας στα νοτιοδυτικά.

Για να ταξιδέψει κανείς αεροπορικά, από τη μία άκρη στην άλλη, δηλαδή από τη Μόσχα έως το Βλαδιβοστόκ, στις ακτές του Ειρηνικού Ωκεανού, χρειάζονται περίπου οκτώ ώρες. Σιδηροδρομικά, το ταξίδι έχει διάρκεια τουλάχιστον 4 ημέρες.

Η πρωτεύουσα Μόσχα, με περισσότερους από 12 εκατομμύρια κατοίκους ,είναι το σημαντικότερο οικονομικό και πολιτικό κέντρο της χώρας - η έδρα του Προέδρου, της κυβέρνησης και της Κρατικής Δούμας.

Το ρωσικό έδαφος δυτικά των Ορεινών, αναφέρεται ως ευρωπαϊκή Ρωσία, λόγω των πολιτικών, πολιτιστικών και γεωγραφικών της συνδέσεων της με την Ευρώπη³³.

2.2.1 Κλίμα

Εξαιτίας, των κλιματικών επιρροών του Ατλαντικού και του Ειρηνικού ωκεανού ,στις περισσότερες περιοχές της χώρας στην ευρωπαϊκή Ρωσία, στα νότια της Δυτικής Σιβηρίας και στα νότια της Ρωσικής Άπω Ανατολής(συμπεριλαμβανομένων των πόλεων

³³ <https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/asia/ru.htm>

της Μόσχας και της Αγίας Πετρούπολης), επικρατεί υγρό ηπειρωτικό κλίμα. Το μεγαλύτερο μέρος της Βόρειας Ευρώπης της Ρωσίας και της Σιβηρίας μεταξύ της Σκανδιναβικής Χερσονήσου και του Ειρηνικού Ωκεανού έχει υπο-αρκτικό κλίμα, με εξαιρετικά βαρείς χειμώνες, στις εσωτερικές περιοχές της βορειοανατολικής Σιβηρίας³⁴.

2.3 Δημογραφία

Η Ρωσική Ομοσπονδία, η μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της γης, είναι αρκετά αραιοκατοικημένη συγκριτικά με το μέγεθος της. Σύμφωνα με την απογραφή του 2010, ο συνολικός πληθυσμός της Ρωσίας ανερχόταν στον αριθμό των 142.856.536 κατοίκων, εκ των οποίων διαχωρίζονταν οι 105.129.295 ως κάτοικοι στις τέσσερις ευρωπαϊκές ομοσπονδιακές περιοχές και οι 37.727.241 στις τρεις ασιατικές ομοσπονδιακές περιοχές. Ο πληθυσμός της, δηλαδή δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένος.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2010, οι εθνοτικοί Ρώσοι αποτελούν το 81% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσοστό αυτό παρέμεινε σταθερό τις τελευταίες δεκαετίες. Άλλες έξι εθνοτικές ομάδες έχουν πληθυσμό άνω του 1 εκατομμυρίου-Τάταροι (3,9%), Ουκρανοί (1,4%), Μπασκίρ (1,1%), Τσουβάς (1%), Τσετσένοι(1%) και Αρμένιοι (0,9%). Συνολικά, 160 διαφορετικές εθνοτικές ομάδες, ζουν εντός των συνόρων της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Από την 1η Ιανουαρίου 2019,(με εξαίρεση την Κριμαία και τη Σεβαστούπολη των οποίων η προσάρτηση δεν αναγνωρίζεται από τα περισσότερα μέλη του ΟΗΕ),ο πληθυσμός της Ρωσίας είναι 144.438.554 .Περίπου το 77% του πληθυσμού της ζει στην ευρωπαϊκή Ρωσία, ενώ το 23% ζει στο ασιατικό τμήμα της.

Η πυκνότητα του πληθυσμού της Ρωσίας είναι 8,4 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (22 ανά τετραγωνικό μίλι), καθιστώντας την μία από τις πιο αραιοκατοικημένες χώρες στον κόσμο. Ο πληθυσμός είναι πιο πυκνός στο ευρωπαϊκό τμήμα της χώρας, με ηπιότερο κλίμα, με κέντρο τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Το 74% του πληθυσμού είναι αστικό, καθιστώντας τη Ρωσία μια ιδιαίτερα αστικοποιημένη χώρα³⁵.

Πίνακας 17: Πληθυσμιακή εξέλιξη του Ρωσικού πληθυσμού (1970-2019)

Έτος	Πληθυσμός(χιλ.)	ετήσια ποσοτική αλλαγή %	μέση ηλικία	ρυθμός γονιμότητας	ποσοστό αστ.πληθυσμού %	μερίδιο παγκόσμιου πληθ. %
1970	130.123		30,8	2,02	62,6	3,52
1975	133.784	0,56	30,8	2,03	66,6	3,28
1980	138.058	0,63	31,4	1,94	70	3,1
1985	142.971	0,7	32,2	2,04	72,2	2,93
1990	147.564	0,63	33,4	2,12	73,7	2,77

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Climate_of_Russia

³⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Russia
<https://www.fao.org>

1995	148.288	0,1	35	1,55	73,5	2,58
2000	146.396	-0,26	36,5	1,25	73,5	2,38
2005	143.618	-0,38	37,3	1,3	73,6	2,2
2010	143.153	-0,06	38	1,44	73,9	2,06
2015	143.888	-0,1	38,7	1,7	73,1	1,95
2016	143.964	0,05	38,9	1,71	72,9	1,93
2017	143.989	0,02	38,9	1,71	72,8	1,91
2018	143.964	-0,02	38,9	1,71	72,8	1,89
2019	143.895	0,05	38,9	1,71	72,7	1,87

Πηγή: <https://www.worldometers.info/demographics/russia-demographics/>

Η Ρωσία έχει πάνω από 1.000 μεγάλες πόλεις, 10 εκ των οποίων ο πληθυσμός ξεπερνά το ένα εκατομμύριο ανθρώπους. Οι πιο πολυπληθείς πόλεις είναι η Μόσχα, η Αγία Πετρούπολη, το Νοβοσιμπίρσκ, το Γεκατερίνμπουργκ και η Νίζνι Νόβγκοροντ. Παρακάτω παρατίθεντα στον πίνακα οι 10 πιο πολυπληθείς πόλεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Πίνακας 18: Οι 10 πιο πολυπληθείς πόλεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας (2019)

Κατάταξη	Πόλη	Πληθυσμός
1	Μόσχα	10,381,222
2	Αγία Πετρούπολη	5,028,000
3	Νοβοσιμπίρσκ	1,419,007
4	Γεκατερίνμπουργκ	1,349,772
5	Νίζνι Νόβγκοροντ	1,284,164
6	Σαμάρα	1,134,730
7	Ομσκ	1,129,281
8	Καζάν	1,104,738
9	Ροστόφ επί του Ντόν	1,074,482
10	Τσελιαμπίνσκ	1,062,919

Πηγή: <https://www.worldometers.info/demographics/russia-demographics/>

Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζεται ο γεωγραφικός διαχωρισμός των Ομοσπονδιακών Διαμερισμάτων της Ρωσίας.

Εικόνα 2: Ομοσπονδιακά διαμερίσματα της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Τα Ομοσπονδιακά Διαμερίσματα της Ρωσικής Ομοσπονδίας (ρωσικά: φεντεράλνιγε ο-κρουγκά), αναφέρονται στην ταξινόμηση των ρωσικών ομοσπονδιακών περιφερειών, με σκοπό την εύκολη λειτουργία και διακυβέρνηση της χώρας. Τα συγκεκριμένα ομοσπονδιακά διαμερίσματα δημιουργήθηκαν μέσω προεδρικού διατάγματος το 2000 περιλαμβάνοντας τις ομοσπονδιακές περιφέρειες.

Πίνακας 19 :Ομοσπονδιακά Διαμερίσματα Ρωσικής ομοσπονδίας (2010)

Διαμέρισμα	έκταση σε τετρ.χλμ	πληθυσμός	αριθμός περιφέρ.	διοικ.κέντρο
Κεντρικό	652.800	38.438.600	18	Μόσχα
Βόλγα	1.038.000	29.900.400	14	Νίζνι Νόβγκοροντ
Σιβηρικό	5.114.800	19.254.300	12	Νοβοσιμπίρσκ
Νότιο	418.500	13.856.700	6	Ροστόφ επί του Ντον
Βορειοδυτικό	1.677.900	13.583.800	11	Αγία Πετρούπολη
Ουραλικό	1.788.900	12.082.700	6	Αικατερίνεν-μπουργκ
Καυκάσου	170.700	9.496.800	7	Πιατιγκόρσκ
Άπω Ανατολής	6.215.900	6.291.900	9	Χαμπάροφσκ
Κριμαΐας ³⁶	26.100	2.352.385	2	Συμφερόπολη

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Ομοσπονδιακά_Διαμερίσματα_της_Ρωσίας

2.4 Πολιτισμός

2.4.1.Ρωσική Γλώσσα

³⁶ Αναγνωρισμένο ως τμήμα της Ουκρανίας από την πλειονότητα της διεθνούς κοινότητας

Η ρωσική γλώσσα, δημιουργήθηκε βασιζόμενη στις ανατολικο-σλαβικές γλώσσες. Με το ρωσικό κράτος να εγκαθιδρύεται, προέκυψε η ανάγκη να αναπτυχθεί μια κοινή διάλεκτος για όλες τις φυλές.

Αυτή η διάλεκτος, βασίστηκε στη διάλεκτο των Πολωνών, κατοίκους της πρωτεύουσας του Κιέβου και ήταν η βάση της παλαιάς ρωσικής λογοτεχνικής γλώσσας. Το πραγματικό σύστημα γραφής εμφανίστηκε, στη Ρωσία, μετά την υιοθέτηση του Χριστιανισμού.

Τα ρωσικά αποδίδονται στον γραπτό λόγο, με το κυριλλικό αλφάβητο (άζμπουκ), που αποτελείται από 33 γράμματα και εφευρέθηκε τον 9ο αιώνα, από τους αδελφούς Κύριλλο και Μεθόδιο (με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη). Με τη βοήθεια αυτού του αλφαβήτου, τα ελληνικά λειτουργικά βιβλία μεταφράστηκαν στα σλαβικά. Από τότε, η Κυριλλική έχει εξαπλωθεί στον Σλαβικό κόσμο και άρχισε να ομιλείται από τον ανατολικό σλαβικό πληθυσμό.

Οι σλαβικές γλώσσες χωρίζονται σε τρεις κύριους κλάδους, μερικοί από τους οποίους περιλαμβάνουν υποκλάδους:

α) τις ανατολικές σλαβικές γλώσσες (Ρωσική, Ουκρανική, Λευκορωσική)

β) τις δυτικές σλαβικές γλώσσες, (Τσέχικη, Σλοβάκικη, Πολωνική)

γ) τις νότιες σλαβικές γλώσσες (Σερβική, Κροατική, Βοσνιακή, Μαυροβουνιακή, Σλοβενική, Βουλγαρική και τη Σλαβομακεδονική)³⁷.

Τα ρωσικά, είναι η γλώσσα της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων στη Ρωσία και χρησιμοποιείται επίσης ως δεύτερη γλώσσα, σε πρώην δημοκρατίες της Σοβιετικής Ένωσης. Συγκεκριμένα, 142,6 εκατομμύρια άνθρωποι μιλούν ρωσικά, ακολουθούμενη από την ταταρική (τουρκική γλώσσα) με 5,3 εκατομμύρια και την ουκρανική με 1,8 εκατομμύρια. Η ρωσική γλώσσα, διδασκόταν εκτενώς στις χώρες που βρίσκονταν μέσα στη σοβιετική σφαίρα επιρροής, ιδιαίτερα στην ανατολική Ευρώπη, στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Στη Ρωσική Ομοσπονδία, εκτός από τη ρωσική, υπάρχουν άλλες 100 περίπου γλώσσες οι οποίες ομιλούνται από εθνικές μειονότητες³⁸.

Πάνω από το ένα τέταρτο της παγκόσμιας επιστημονικής βιβλιογραφίας δημοσιεύεται στα ρωσικά. Το 60-70% όλων των πληροφοριών παγκοσμίως, δημοσιεύεται στην αγγλική και τη ρωσική γλώσσα. Η ρωσική γλώσσα είναι μία εκ των επίσημων έξι γλώσσών των Ηνωμένων Εθνών³⁹.

Εικόνα 3: Σημαία Ρωσικής Ομοσπονδίας

³⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Slavic_languages

³⁸ Πηγή: <https://www.britannica.com/topic/Russian-language>

³⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_culture

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Σημαία_της_Ρωσίας

2.4.2 Σημαία Ρωσικής Ομοσπονδίας

Η σημαία της Ρωσικής Ομοσπονδίας, είναι τρίχρωμη και αποτελείται από τρία ίσα οριζόντια πεδία, λευκό στο επάνω μέρος, μπλε στη μέση και κόκκινο στο κάτω μέρος. Χρησιμοποιήθηκε ως εμπορική και αστική σημαία από τη δεκαετία του 1690. Από το 1700, το τρίχρωμο έχει χρησιμοποιηθεί ως σημαία του Τσάρου της Μόσχας από τον Πέτρο τον Μέγα. Από το 1896, έγινε και πάλι η εθνική σημαία της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Μετά τη Ρωσική επανάσταση του 1917, η οποία ανέτρεψε τον τσάρο Αλέξανδρο τον Β' και εγκαθίδρυσε κομμουνιστική κυβέρνηση, υιοθετήθηκε η σημαία της ΕΣΣΔ με τα κομμουνιστικά σύμβολα (σφυρί, δρεπάνι και αστέρι σε κόκκινο φόντο). Το 1991, έπειτα από τη διάλυση της ΕΣΣΔ, η τρίχρωμη σημαία επανήλθε και καθιερώθηκε το 1993. Κάθε ομοσπονδιακό κρατίδιο της Ρωσίας έχει τη δική του σημαία.

Η πιο δημοφιλής θεωρία, για τα χρώματα της σημαίας είναι η εξής: το λευκό χρώμα συμβολίζει την ευγένεια και την ειλικρίνεια, το μπλε την πίστη, και την αγνότητα, και το κόκκινο το θάρρος, τη γενναιοδωρία και την αγάπη⁴⁰.

2.4.3 Ρωσική θρησκεία

Οι εθνοτικές διαφορές στη Ρωσική Ομοσπονδία χαρακτηρίζονται από θρησκευτικό στοιχείο, ενώ η θέση των θρησκευτικών οργανώσεων και των ατομικών τους υποστηρικτών ποικίλει ανάλογα με τις πολιτικές συνθήκες. Τον 10ο αιώνα ο πρίγκηπας Βλαντιμίρ Α, ο οποίος προσηλυτίστηκε από ιεραπόστολους του Βυζαντίου, στον Χριστιανισμό, τον υιοθέτησε ως επίσημη θρησκεία της Ρωσίας και για σχεδόν 1.000 χρόνια μετά η ρωσική ορθόδοξη εκκλησία ήταν ο κυρίαρχος θρησκευτικός θεσμός της χώρας.

Μετά την ανάληψη της εξουσίας, από το κομμουνιστικό καθεστώς το 1917, η εκκλησία αναγκάστηκε να χάσει το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας της και πολλοί μοναχοί εκδιώχθηκαν από τα μοναστήρια τους. Το σύνταγμα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης εγγυάτο ονομαστικά τη θρησκευτική ελευθερία, αλλά οι θρησκευτικές δραστηριότητες

⁴⁰https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Russian_flags

Βιβλίο: Σημαίες από όλο τον κόσμο(εκδ. το Βήμα)

ήταν πολύ περιορισμένες και η συμμετοχή σε θρησκευτικές οργανώσεις θεωρήθηκε ασυμβίβαστη με την ένταξη στο Κομμουνιστικό Κόμμα.

Έτσι, το ανοιχτό επάγγελμα της θρησκευτικής πίστης αποτέλεσε εμπόδιο στην ατομική πρόοδο. Η πιο ανοικτή έκφραση χριστιανικών πεποιθήσεων επιτράπηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν η κυβέρνηση επιδίωξε να υποστηρίξει των Χριστιανούς και τους Εβραίους στην πάλη ενάντια στον φασισμό, αλλά οι περιορισμοί επανήλθαν όταν τελείωσε ο πόλεμος.

Τη δεκαετία του '80 και κάτω από το ρεφορμιστικό καθεστώς του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, διακηρύχθηκε η πολιτική «glasnost», (επιτρέποντας δηλαδή μεγαλύτερη ανοχή στην ανοιχτή πρακτική της θρησκείας). Η επακόλουθη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, έκανε την θρησκευτική ελευθερία πραγματικότητα και αποκάλυψε ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού συνέχισαν να ασκούν διάφορες θρησκείες. Πράγματι, οι Ρώσοι εθνικιστές που ξεκίνησαν στη δεκαετία του 1990 προσδιόρισαν την Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία, ως σημαντικό στοιχείο του ρωσικού πολιτισμού.

Διάγραμμα 5: Θρησκευτική κατανομή στη Ρωσία(2005)

Πηγή: <https://www.britannica.com/place/Russia/Religion>

*Οι μουσουλμάνοι μπορεί να φθάνουν και το 27% του συνόλου

2.4.4 Ρωσικός εθνικός ύμνος

Ο Ύμνος του κράτους της Ρωσικής Ομοσπονδίας (Ρασίσκοϊ Φεντεράτσι),είναι το όνομα του επίσημου εθνικού ύμνου της Ρωσίας. Ακολουθεί την ίδια μουσική με τον ύμνο της Σοβιετικής Ένωσης, σε σύνθεση του Αλεξάντερ Αλεξάνδροφ και νέους στίχους από τον Σεργκέι Μιχάλκοφ .Το 1944 ,μια νέα εκδοχή χρησιμοποιήθηκε για να αντικαταστήσει τη Διεθνή και η μελωδία παρέμεινε ίδια, χωρίς στίχους για να χρησιμοποιηθεί μετά το 1956. Μια δεύτερη εκδοχή των στίχων γράφτηκε το 1970 και υιοθετήθηκε το 1977, δίνοντας έμφαση στη νίκη του κομμουνισμού. Η μουσική του ύμνου παραμένει ίδια μέχρι και σήμερα με λίγες παραλλαγές στους στίχους⁴¹.

2.4.5 Τέχνες

Η Ρωσική Ομοσπονδία έχει μεγάλη παράδοση, σε πολλές πτυχές των τεχνών(φιλοσοφία,μουσική, ζωγραφική μπαλέτο κ.λπ.) επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό τον παγκόσμιο πολιτισμό.

Κατά τον 18ο αιώνα, οι Ρώσοι συγγραφείς προσαρμόστηκαν και πειραματίστηκαν με μια ευρεία ποικιλία ευρωπαϊκών ειδών, τα εγκέντρισαν στη ρωσική παράδοση και έβαλαν τις βάσεις για μια πιο πρωτότυπη μεταγενέστερη χρήση. Τέσσερις συγγραφείς κυριαρχούν εκείνη την περίοδο (από τον θάνατο του Πέτρου μέχρι την ανάληψη της βασιλείας από την Μεγάλη Αικατερίνη το 1762). Ο Αντόχ Καντεμίρ,ο Βασίλι Τρεντιακόφσκι ο Μιχαήλ Λομονόσοφ,(ο οποίος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ίδρυση του κρατικού πανεπιστημίου της Μόσχας το 1755)και ο Αλεξάντρ Σουμαρόκοφ.

Ο 19ος αιώνας χαρακτηρίζεται ως η "Χρυσή Εποχή" της ρωσικής λογοτεχνίας. Ο ρομαντισμός που επικρατούσε εκείνη την εποχή, έφερε στο προσκήνιο τα ονόματα του Βασίλι Ζουκόφσκι και του Αλέξανδρου Πούσκιν.Ο Πούσκιν,πιστώνεται την κρυσταλλοποίηση της λογοτεχνικής ρωσικής γλώσσας και την εισαγωγή ενός νέου επιπέδου καλλιτεχνίας στη ρωσική λογοτεχνία. Μια ολόκληρη νέα γενιά ποιητών, συμπεριλαμβανομένων των Μιχαήλ Λερμόντοφ, Γεβγένι Μπαρατίνσκι, Κωνσταντίν Μπατσουουσκόφ, Νικολάι Νεκράσοφ, Αλεξέι Κωνσταντινόβιτς Τολστόι, Φιόδωρ Τυούτσεφ και Αφανάζυ Φέτ, ακολούθησαν τα βήματα του Πούσκιν.

Η πεζογραφία άνθισε επίσης εκείνη την περίοδο και μπορεί να ειπωθεί ότι η ρεαλιστική σχολή μυθιστορήματος ξεκίνησε με τον Ιβάν Τουργκένεφ. Ο Φιοντορ Ντοστογιέφσκι και ο Λέον Τολστόι, που ακολούθησαν, θεωρούνται από τους καλύτερους συγγραφείς όλων των εποχών.

Η Ρωσία, τον 19ο αιώνα ανέδειξε πολλούς και σημαντικούς δημιουργούς και στον χώρο της μουσικής και οι πιο σημαντικοί εξ αυτών είναι οι: Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι Σεργκέι Ραχμάνινωφ,Άντον Ρουμπινστάιν,Αλεξάντρ Μποροντίν και Ιγκόρ Στραβίνσκι.Οι

⁴¹ Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/National_anthem_of_Russia

παγκοσμίου φήμης συνθέτες του 20ου αιώνα, περιλαμβάνουν τον Αλεξάντρι Σκριάμπιν, τον Ιγκόρ Στραβίνσκι, τον Σεργκέι Ραχμάνινοφ, τον Σεργκέι Προκόφιεφ τον Ντιμίτρι Σοστακόβιτς και τον Γκιόργκι Σβιρίντοφ. Κατά τη διάρκεια της μεγαλύτερης περιόδου της Σοβιετικής Εποχής, η μουσική διατηρήθηκε μέσα σε ένα συντηρητικό, προσιτό ιδίωμα σύμφωνα με την πολιτική του σοσιαλιστικού ρεαλισμού⁴².

Στον χώρο του χορού, τα πιο γνωστά έργα είναι τα μπαλέτα και ο πιο γνωστός χορευτής είναι ο Νουρέγιεφ, που θεωρείται ένας εκ των κορυφαίων της σύγχρονης εποχής.

2.5 Διακυβέρνηση και Σύνταγμα

2.5.1 Διακυβέρνηση

Η Ρωσία έχει μικτό πολίτευμα, μεταξύ της προεδρικής και της Ημιπροεδρικής Δημοκρατίας, με τις εξουσίες του προέδρου όμως να υπερέχουν. Όπως και στην εποχή της πρώην ΕΣΣΔ, έτσι και η Ρωσία αποτελεί ένα ομοσπονδιακό κράτος, αποτελούμενο από 83 ομοσπονδιακά υποκείμενα.

2.5.2 Σύνταγμα

Το ισχύον Σύνταγμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας εγκρίθηκε ύστερα από το δημοψήφισμα της 12^{ης} Δεκεμβρίου του 1993 (με το 54,5% ψήφισαν υπέρ) αντικαθιστώντας το σοβιετικό Σύνταγμα του 1978.

Βάσει του προαναφερθέντος συντάγματος, το ρωσικό κοινοβούλιο έχει δύο νομοθετικά σώματα: το Συμβούλιο της Ομοσπονδίας (Άνω Βουλή), αποτελούμενο από εκπροσώπους των περιφερειακών διοικητικών μονάδων της Ρωσικής Ομοσπονδίας, τους «γε-ρουσιαστές» και την Κρατική Δούμα (Κάτω Βουλή) που απαρτίζεται από 450 μέλη, τα οποία εκλέγονται με 4ετή θητεία σύμφωνα με τον πληθυσμό κάθε περιοχής.

Ο Πρόεδρος και το Συμβούλιο της Ομοσπονδίας επικυρώνουν τις αποφάσεις της Δούμας. Ο ρόλος του Πρωθυπουργού της Ρωσίας, είναι περισσότερο συμβολικός και εθιμοτυπικός. Ο Πρόεδρος της Ρωσίας, εκλέγεται μέσω άμεσης ψηφοφορίας για 6 έτη και έχει πανίσχυρες εξουσίες. Στις 22 Δεκεμβρίου του 2008 η Άνω Βουλή ενέκρινε την παράταση της θητείας του προέδρου από 4 χρόνια σε 6 χρόνια.

⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_culture
<https://www.britannica.com/art/Russian-literature/>

2.6 Οικονομία

Η ρωσική οικονομία, βρίσκεται στην πέμπτη θέση των μεγαλύτερων οικονομιών στην Ευρώπη, στην ενδέκατη μεγαλύτερη (κατά το ονομαστικό ΑΕΠ) οικονομία στον κόσμο και έχει την έκτη μεγαλύτερη οικονομία σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. Το εθνικό νόμισμα, είναι το ρωσικό ρούβλι. Η Ρωσία έχει σε αφθονία διάφορα κοιτάσματα πετρελαίου, φυσικού αερίου και πολύτιμων μετάλλων, τα οποία αποτελούν και το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της.

Το 2018, το ΑΕΠ παρουσίασε ονομαστική αύξηση +2,3%, λόγω της κατασκευής νέας μονάδας παραγωγής φυσικού αερίου, στα βόρεια της Σιβηρίας. Άλλοι λόγοι, που συνέβαλαν στην αύξηση ήταν η χαμηλή συναλλαγματική τιμή του ρουβλιού (επίπεδα 73 ρουβλιών ανά ευρώ και 65 ρουβλιών ανά δολάριο, όταν μια πενταετία πριν είχαν διαμορφωθεί στα 44 και 32 αντιστοίχως), η οποία βοήθησε ώστε τα ρωσικά προϊόντα να γίνουν πιο ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές.

Στον αντίποδα, ως διαρθρωτικά προβλήματα της ρωσικής οικονομίας συνεχίζουν να θεωρούνται η αρνητική δημογραφική εξέλιξη, τα χαμηλά ποσοστά παραγωγικότητας εργασίας και κεφαλαίου, ο εκτεταμένος έλεγχος της οικονομίας από τον κρατικό μηχανισμό και τα εμπόδια που έχουν δημιουργηθεί από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον (κυρώσεις, «εμπορικοί πόλεμοι»), εκ των οποίων περιορίστηκαν οι περαιτέρω δυνατότητες ανάπτυξής της.

Το 2018, οι κύριοι παράγοντες ανάπτυξης της ρωσικής οικονομίας ήταν:

- Το αργό πετρέλαιο διαμόρφωσε θετική τιμή (προσέγγιζοντας τα \$70 ανά βαρέλι Brent, έχοντας ανακάμψει από τα χαμηλά στις αρχές του έτους 2016, όταν είχε φθάσει μόλις τα \$30), η οποία είχε ως συνέπεια την αύξηση των δημόσιων εσόδων στα 20 τρισ. ρούβλια (\$325δισ.),
- Η εσωτερική ζήτηση αυξήθηκε, θεωρήθηκε ως βασικός μοχλός της οικονομικής ανάπτυξης. Ο κατασκευαστικός τομέας παρουσίασε αύξηση ζήτησης, η οποία ανέκαμψε αισθητά από την περίοδο του 2014-15 όταν είχε επηρεαστεί από τις τότε δυσμενείς συγκυρίες.
- Η αύξηση της δημόσιας επενδυτικής δαπάνης, η οποία αξιοποιήθηκε κατά κύριο λόγο στη διοργάνωση του παγκοσμίου κυπέλλου ποδοσφαίρου του 2018, σε 11 πόλεις (+4% έναντι 2017, ύψους \$13,2 δισ.), η οποία, σύμφωνα με τον Moody's (οίκος αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας), έχει υπολογιστεί να δώσει (μέσω και των βελτιώσεων στις υποδομές των δικτύων μεταφορών, οι οποίες ανακοινώθηκαν στο Προεδρικό Διάταγμα του Μαΐου 2018, προστιθέμενη αξία στην εθνική οικονομία), περί τα \$30 δισ., μέχρι το 2023.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, η Κεντρική Τράπεζα, στις 10 Νοεμβρίου 2014, πραγματοποίησε σημαντικά βήματα για την ελεύθερη διαπραγμάτευση του ρουβλιού, εγκαταλείποντας τις πρακτικές απεριορίστων παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος. Μέσω αυτής της αλλαγής, επωφελήθηκαν οι εξαγωγές κυρίως των αγροτικών προϊόντων, η εγχώρια ζήτηση των ρωσικών προϊόντων αυξήθηκε και είχε ως αποτέλεσμα να διευκολυνθεί η διαχείριση όσον αφορά το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Όμως, παρουσιάστηκε ζημία στις εισαγωγές βιομηχανικού εξοπλισμού, αύξηση στο κόστος ανανέωσης υφιστάμενου παραγωγικού εξοπλισμού, καθώς και στις πρώτες ύλες της

φαρμακοβιομηχανίας. Γι' αυτό, κύριο μέλημα του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου, είναι η προσπάθεια ενδυνάμωσης στ βάση της ρωσικής παραγωγικής, μέσω της σταδιακής μείωσης της χώρας από τις εισαγωγές. Παρακάτω, παρατίθενται τα Βασικά οικονομικά μεγέθη της Ρωσικής Ομοσπονδίας για την περίοδο 2016- 2018⁴³.

Πίνακας 20: Βασικά οικονομικά μεγέθη, της Ρωσικής Ομοσπονδίας (2016-2018)

Οικονομικά μεγέθη	2016	2017	2018
Ονομαστικό ΑΕΠ (τρις. δολ)	\$1,28	\$1,55	\$1,60
Μεταβολή ονομαστικού ΑΕΠ	-0,2%	+1,5%	+2,3%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	\$8.759,0	\$10.743,1	\$10.922,1
Μέση Ανεργία	5,5%	5,2%	5,2%
Μέσος Πληθωρισμός	7,0%	3,7%	4,3%
Ισοζύγιο Γεν.Κυβ/σης (έλλειμμα % ΑΕΠ)	-3,7%	-1,5%	-1,5%
Εξ.Χρέος (\$δισ.) (31 Δεκ.)	\$518,3 39%	\$529,5 33%	\$454,0 29%
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (\$εκ.)	+\$24.469	+\$33.156	+\$113.811
Συναλλ. Ισοτιμία (\$ΗΠΑ/Ευρώ)	\$1=R63,10 1Ευρώ=R72,44	\$1=R59,17 1Ευρώ=R63,18	\$1=R63,7 1Ευρώ=R74,8
Βασικό επιτόκιο (ημ/νία αλλαγής)	10% (16.12.2016)	7,75% (15.12.2017)	7,75% (15.09.2018)
Συναλλ.διαθέσιμα (31/12)	\$402,4 δισ.\$	\$417,8 δισ.	\$479,3 δισ.
Μέσος Μηνιαίος Μισθός/Εργαζόμενο	R37.408/593€	R40.805/646€	R41.600/559€

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Οικονομίας Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018», Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα

⁴³ <https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/oikonomikes-skheseis.html>

2.6.1. Δομή της Οικονομίας

Η ρωσική οικονομία σήμερα, εξαρτάται λιγότερο από τις εξωτερικές συνθήκες, είναι πιο ανταγωνιστική και μπορεί να αναπτύσσεται, ανεξάρτητα από την τιμή του πετρελαίου (δηλαδή όταν αυτή βρίσκεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα). Η ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί πλέον και εκ των έσω, για παράδειγμα με την ενίσχυση της γεωργίας και του κατάλληλου μηχανολογικού εξοπλισμού, της χημικής βιομηχανίας, των μεταφορών, του κατασκευαστικού τομέα, της φαρμακευτικής βιομηχανίας και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας, το 2017, ο πληθυσμός της Ρωσικής Ομοσπονδίας ήταν 146,8 εκ. άτομα, εκ των οποίων το 74% διέμενε σε πόλεις. Από αυτούς, οι οικονομικά ενεργοί (ηλικίες 15-72 ετών) πολίτες ήταν 76,1 εκ., ενώ το σύνολο των απασχολούμενων 68,4 εκ. Η κατανομή τους ήταν ως εξής:

Διάγραμμα 6: Κατανομή τομέων(%) εργατικής απασχόλησης (2018)

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Οικονομίας Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018», Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα

2.6.2. Εμπορικές σχέσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας με τον υπόλοιπο κόσμο

2.6.2.1. Ρωσική Ομοσπονδία – Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι σχέσεις μεταξύ της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της ΕΕ έχουν ρυθμιστεί από τη Συμφωνία Εταιρικής Συναλλαγής του 1997 και έχουν αναπτυχθεί συμφωνίες σε διάφορους τομείς (μεταφορές, εμπόριο, έρευνα και τεχνολογία, εκπαίδευση, ενέργεια, περιβάλλον κλπ.). Από το 2014 (μετά την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία), κάποιες από αυτές τις συμφωνίες έχουν παγώσει.

Ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ρωσίας είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία είναι ο τέταρτος σημαντικότερος εταίρος της ΕΕ, ως επί το πλείστον στον τομέα της ενέργειας.

Το 2017, οι εισαγωγές της ΕΕ από τη Ρωσία αυξήθηκαν κατά 22,2% (έναντι του 2016) ενώ οι εξαγωγές της ΕΕ αυξήθηκαν επίσης κατά 19%. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελλειμματικό για την ΕΕ.⁴⁴

2.6.3 Εξωτερικό εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών Ρωσικής Ομοσπονδίας

Όσον αφορά, στο εξωτερικό εμπόριο προϊόντων (Πίνακας 21), από το 2017 έως το 2018, η Ρωσική Ομοσπονδία κατέγραψε αύξηση των εξαγωγών της.

Το αντίθετο όμως συμβαίνει με τις εισαγωγές προϊόντων, που κατεγράφη μείωση της τάξεως του 4,7%.

Όσον αφορά στο εξωτερικό εμπόριο υπηρεσιών (Πίνακας 22), έχει παρατηρηθεί μείωση των εξαγωγών της, διαγράφοντας ένα αποτέλεσμα εμπορικού ισοζυγίου υπηρεσιών με αρνητικό πρόσημο.

Πίνακας 21: Εξωτερικό εμπόριο προϊόντων Ρωσικής Ομοσπονδίας (εκατομ. \$)

	2017	2018	Μεταβολή(%)
Εξαγωγές	357.816,5	449.347,2	25,5%
Εισαγωγές	227.502,6	238.151,4	4,7%
Εμπορικό Ισοζύγιο	130.313,9	211.195,8	62%

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Πίνακας 22: Εξωτερικό εμπόριο υπηρεσιών Ρωσικής Ομοσπονδίας (εκατομ. \$)

	2017	2018	Μεταβολή(%)
Εξαγωγές	57.818,2	48.655,3	-16%

⁴⁴ Πηγή: Ετήσια Έκθεση Οικονομίας Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018», Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα- Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Ιούνιος 2011, σελ.: 28

Εισαγωγές	88.914,4	71.252,5	-19,8%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-31.096,2	-22.597,2	37,6%

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Στον παρακάτω πίνακα, παρατίθενται, σε συνάρτηση με τη θέση της Ελλάδας, οι πιο σημαντικοί προορισμοί των εξαγωγών της Ρωσίας. Για το έτος 2018, το ποσοστό εξαγωγών προς την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας υπερέβη το 12%, παρουσιάζοντας αύξηση πλησίον του 50% σε σχέση με το 2017, ξεπερνώντας ελάχιστα τα \$56 δις. Αξιοδημείωτη είναι η αύξηση (142,84%) ως η μεγαλύτερη που κατέγραψαν ως προς την χώρα της Τουρκίας, ενώ οι τιμές ως προς την χώρα μας αυξήθηκαν κατά 20% (η οποία κατετάγη στην 27η θέση), ξεπερνώντας τα \$4 δις ως εξαγωγές της Ρωσίας.

Πίνακας 23 : Οι 10 σημαντικότεροι Προορισμοί Εξαγωγών Ρωσικής Ομοσπονδίας και Θέση της Ελλάδας (εκατομ \$)

Θέση 2018	Χώρα	2017	Μερίδιο επί του συνόλου	2018	Μερίδιο επί του συνόλου	Μεταβολή 17-18(%)
1	Κίνα	38.918	10,88%	56.040	12,47%	43,99%
2	Ολλανδία	35.606	9,95%	43.470	9,67%	22,09%
3	Γερμανία	25.737	7,19%	34.096	7,59%	32,48%
4	Λευκορωσία	18.613	5,20%	21.819	4,86%	17,22%
5	Τουρκία	87.896	2,46%	21.345	4,75%	142,84%
6	Δημοκρατία της Κορέας	12.311	3,44%	17.832	3,97%	44,84%
7	Πολωνία	11.645	3,25%	16.540	3,68%	42,03%
8	Ιταλία	13.837	3,87%	16.405	3,65%	18,56%
9	Καζακστάν	12.465	3,48%	12.923	2,88%	3,67%
10	Η.Π.Α.	10.613	2,97%	12.505	2,78%	17,83%
27	Ελλάδα	3.411	0,95%	4.062	0,9%	19,09%
	Γενικό Σύνολο	357.816	100,00%	449.347	100,00%	25,58%

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Στον κάτωθι πίνακα, παρατίθενται οι χώρες που εισήγαγε από αυτές τα περισσότερα προϊόντα η Ρωσική Ομοσπονδία. Η Λ.Δ. Κίνας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο καθώς το μερίδιό της στις ρωσικές εισαγωγές το 2018, προσέγγισε το 22%, αυξήθηκε κατά 8,66% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η χώρα μας κατετάγη στην 67η θέση των ρωσικών εισαγωγών (ως ελληνικές εξαγωγές) με μερίδιο 0,12%, αυξημένες όμως κατά 15,29% σε σχέση με το 2017, προσεγγίζοντας σε απόλυτο νούμερο τα \$280 εκ⁴⁵.

Πίνακας 24 : Οι 10 σημαντικότεροι προμηθευτές της Ρωσικής Ομοσπονδίας και Θέση της Ελλάδας (εκατομ. \$)

⁴⁵ <https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/oikonomikes-skheseis.html>

Θέση 2018	Χώρα	2017	Μερίδιο επί του συνόλου	2018	Μερίδιο επί του συνόλου	Μεταβολή 17-18(%)
1	Κίνα	48.055	21,12%	52.217	21,93%	8,66%
2	Γερμανία	24.228	10,65%	25.510	10,71%	5,29%
3	Η.Π.Α.	12.584	5,53%	12.515	5,26%	-0,54%
4	Λευκορωσία	12.043	5,29%	12.179	5,11%	1,13%
5	Ιταλία	10.102	4,44%	10.580	4,44%	4,73%
6	Γαλλία	9.630	4,23%	9.558	4,01%	-0,75%
7	Ιαπωνία	7.764	3,41%	8.819	3,70%	13,58%
8	Δημοκρατία της Κορέας	6.933	3,05%	7.008	2,94%	1,09%
9	Ουκρανία	4.912	2,16%	5.461	2,29%	11,18%
10	Καζακστάν	5.016	2,20%	5.295	2,22%	5,57%
67	Ελλάδα	240	0,11%	276	0,12%	15,29%
	Γενικό Σύνολο	227.502	100,00%	238.151	100,00%	4,68%

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Κεφάλαιο 3ο:Οι διμερείς σχέσεις της Ελλάδας και της Ρωσίας

3.1 Οι ελληνο-ρωσικές σχέσεις από τα χρόνια της Βυζαντινή αυτοκρατορίας έως σήμερα

Η αρχή των ελληνο-ρωσικών σχέσεων, ξεκινά αρκετούς αιώνες πριν, στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Συγκεκριμένα, όταν η πριγκίπισσα Όλγα και ο εγγονός της, Βλαδίμηρος εκχριστιανίστηκαν. Αξίζει να αναφερθεί πως το θρησκευτικό συναίσθημα, στη διάσταση του Χριστιανικού ομόδοξου ,αποτελούσε ανέκαθεν σταθερό συνδετικό κρίκο, στις σχέσεις των χωρών, Ελλάδας-Ρωσίας. Στη διάδοση της χριστιανικής πίστης, σημαντικός ήταν ο ρόλος των ιεραπόστολων Κύριλλου και Μεθόδιου, στους οποίους αποδίδεται και η προέλευση του Κυριλλικού αλφαβήτου, που χρησιμοποιείται για τη ρωσική γλώσσα και σχεδόν όλες τις υπόλοιπες σλαβικές. Με τον εκχριστιανισμό των Ρώσων λοιπόν, εισήχθη στη «γη των Ρως» μία νέα ιδεολογία. Η δημιουργία ισχυρών δεσμών με τη στρατιωτική και οικονομική υπερδύναμη της εποχής, υποστηρίχτηκε και από τον γάμο ανάμεσα στον Βλαδίμηρο τον Μέγα και την αδερφή του αυτοκράτορα Βασιλείου Β', Άννα. Αργότερα, η Σοφία Παλαιολογίνα, ανιψιά του τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου και δεύτερη σύζυγος του Ιβάν Γ', εισήγαγε στη ρωσική αυλή, τις βυζαντινές αρχές στην παιδεία, τη διοίκηση και τη νομοθεσία ,ενώ με δική της πρωτοβουλία χτίστηκαν τα τείχη του Κρεμλίνου, όπως διασώζονται μέχρι και σήμερα.

Η ιστορική σύνδεση των δύο χωρών, ωστόσο, συνεχίζεται και σε ένα κεφάλαιο υψίστης σημασίας για την Ελλάδα, που δεν είναι άλλο από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας,

ενάντια στον Οθωμανικό ζυγό. Η Φιλική Εταιρεία, ιδρύθηκε στην Οδησό και αντλούσε ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους από ελληνικές κοινότητες της Ρωσίας.

Στην ανακήρυξη της Ελλάδας, ως ανεξάρτητο κράτος το 1832, συνέβαλε διπλωματικά και στρατιωτικά η αυτοκρατορική Ρωσία, καθώς και εξέχουσες προσωπικότητες ελληνικής καταγωγής, που υπηρέτησαν προηγουμένως στην τσαρική Ρωσία. Οι σημαντικότεροι εξ αυτών ήταν ο Δημήτριος Υψηλάντης, ο οποίος είχε υπηρετήσει στην τσαρική φρουρά, και ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο πρώτος Κυβερνήτης του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους, ο οποίος είχε διατελέσει από το 1815 έως το 1822 Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Σημαντικότερη συμβολή στον τόπο, ήταν και εκείνη του Ρώσου ναυάρχου Θεόδωρου Ουσακώφ (θεμελίωσε το πρώτο ελεύθερο Ελληνικό Κράτος, την Επτάνησο Πολιτεία). Επίσης, ο Αλεξάντρ Σεργκέγεβιτς Πούσκιν, συνεργάτης και φίλος του Υψηλάντη δε δίστασε να γίνει μέλος της Φιλικής Εταιρείας και να γράψει πολλά ποιήματα, αφιερωμένα στην επαναστατημένη Ελλάδα.

Αντίστοιχα όμως, υπήρξαν και Έλληνες που προσέφεραν σπουδαίο έργο στη Ρωσία, όπως οι αδερφοί Λειχούδη, (ιδρυτές της ρωσικής ανώτατης εκπαίδευσης), οι οποίοι μεταλαμπάδευσαν στους Ρώσους το ιδεώδες της ευρωπαϊκής Αναγέννησης. Ο εθνικός ευεργέτης Ιωάννης Βαρβάκης, έδωσε μεγάλο μέρος της περιουσίας του, για την ανέγερση κοινωφελών έργων στη Ρωσία, ενώ το 1774 η αυτοκράτειρα Αικατερίνη ιδρύει, με τη βοήθεια του Ευγένιου Βούλγαρη, το περίφημο Ελληνικό Γυμνάσιο⁴⁶.

Η πρώτη Πρεσβεία του Βασιλείου της Ελλάδας, στην Αγία Πετρούπολη, λειτούργησε το 1834. Είναι άξιο να αναφερθεί, ότι η Ρωσία είχε ήδη αποστείλει τον ελληνικής καταγωγής Μάρκο Βούλγαρη, ως διπλωματικό της εκπρόσωπο στην Ελλάδα. Με αφορμή το ιστορικό αυτό γεγονός, το 2008, εορτάστηκαν τα 180 χρόνια, από τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Το 1924, η Ελλάδα ήταν η πρώτη από τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης που αναγνώρισαν την ΕΣΣΔ και οι δεσμοί φιλίας και συνεργασίας των δύο χωρών ισχυροποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, όταν οι δύο χώρες συμμετείχαν από κοινού στον αντιφασιστικό αγώνα. Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα (1974) και την Τελική Πράξη του Ελσίνκι, (1975) το πολιτικό κλίμα και η συνεργασία μεταξύ της ΕΣΣΔ και της Ελλάδας βελτιώθηκαν ριζικά και δημιουργήθηκαν κατάλληλες συνθήκες για την επιστροφή στην Ελλάδα πολιτικών προσφύγων, που είχαν καταφύγει στην Σοβιετική Ένωση την περίοδο του ελληνικού εμφυλίου πολέμου.

Από τη σύσταση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, το 1991 και μετά, η παραδοσιακά καλή ελληνο-ρωσική πολιτική και πολιτιστική συνεργασία επεκτάθηκε σταδιακά και στους τομείς του εμπορίου, της ενέργειας, της άμυνας, της εκπαίδευσης και της τουριστικής συνεργασίας και στην Ρωσική Ομοσπονδία ιδρύθηκαν τα Γενικά Προξενεία της Ελλάδος στη Μόσχα, στην Αγία Πετρούπολη και στο Νοβοροσίσκ.

⁴⁶ <http://www.ellada-russia.gr>

Μετά την ανεξαρτητοποίηση των χωρών της Σοβιετικής Ένωσης, διευρύνθηκαν ιδιαίτερα οι σχέσεις της Ελλάδος με τη Ρωσία και οι θρησκευτικές επαφές μεταξύ των δύο Εκκλησιών, ενώ η αξιοσημείωτη αύξηση, κατά τα τελευταία χρόνια, του αριθμού των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα, συμβάλλει σημαντικά στη συνεργασία και στην επικοινωνία των δύο λαών⁴⁷.

3.2 Διμερείς εμπορικές σχέσεις

3.2.1.Επενδύσεις της Ελλάδας στη Ρωσική Ομοσπονδία

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας, η αξία σε απόθεμα των άμεσων ελληνικών επενδύσεων στη Ρωσική Ομοσπονδία στις 30.12.2018 ανέρχονταν σε \$50 εκ. Ένα ποσό που αντιστοιχούσε στο 0,009% του συνόλου των ΑΞΕ(άμεσων ξένων επενδύσεων).

Σημαντικές επενδύσεις, έχουν πραγματοποιηθεί στη Ρωσία, από επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων και κεφάλαιο, που έχει εισαχθεί κυρίως μέσω άλλων χωρών(Κύπρου, Λουξεμβούργου και Ολλανδίας). Το σύνολο των εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, που δραστηριοποιούνται στη ρωσική επικράτεια είναι περίπου εβδομήντα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας, στις 31.12.2018, οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρωσία χωρίζονται στους τομείς της μεταποίησης, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, του χονδρεμπορίου–λιανεμπορίου, των μεταφορών– αποθήκευσης, των επιστημονικών και τεχνικών υπηρεσιών της διαμονής–σίτισης, του κτηματομεσιτικού τομέα, , της υγείας και των λοιπών τομέων.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις, που έχουν δραστηριοποιηθεί επενδυτικά σε σημαντικό βαθμό στη Ρωσία είναι οι εξής:

- Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως–3E
- Frigoglass (LLC FRIGOGLASS EURASIA), θυγατρική της 3E
- Chipita
- TOGAS
- Πλαστικά Κρήτης
- Prometheas Cement
- Copelouzos Group
- Oxette Jewellery
- BSB
- Lapin House
- Piraeus Bank (γραφείο αντιπροσωπείας), Eurobank (γραφείο αντιπροσωπείας)
- Intracom

⁴⁷ <https://www.mfa.gr/russia/presveia/history/>

Πιο αναλυτικά, απο την ετήσια έκθεση αναφέρθηκαν τα εξής ανά τομείς επένδυσης:

Η μεγαλύτερη ελληνική επένδυση στην Ρωσία και μια από τις μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις(εξαιρουμένου του ενεργειακού τομέα), ανήκει στην "Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως - 3E". Η "3E" ,μέσω της θυγατρικής COCA-COLA HBC Eurasia έχει τα δικαιώματα επί των σημάτων της Coca Cola για το σύνολο της επικρατείας.

- Διαθέτει 11 εργοστάσια εμφιάλωσης προσφέροντας θέσεις εργασίας σε 13.000 εργαζόμενους.
- Το 2004, πραγματοποίησε σε συνεργασία με την The Coca Cola Inc. των ΗΠΑ, την μεγαλύτερη ξένη επένδυση στην Ρωσία, πραγματοποιώντας την εξαγορά της εταιρείας παραγωγής χυμών Multon. Η Multon κατείχε την 2η θέση στην αγορά χυμών της Ρωσίας. Επιπλέον, εταιρική παρουσία στην Ρωσία έχει και η Frigoglass (LLC FRIGOGLASS EURASIA), θυγατρική της 3E, η οποία την προμηθεύει με επαγγελματικά ψυγεία για την διάθεση των προϊόντων της. Η εταιρεία δραστηροποιείται με ένα εργοστάσιο παραγωγής στην πόλη Orel νοτίως της Μόσχας.
- Το έτος 2011, η εταιρεία κατάφερε να δημιουργήσει ένα νέο εργοστάσιο στην περιοχή του Ροστόβ.

Η εταιρεία "Chirita", δραστηριοποιείται στην πόλη της Αγ. Πετρούπολης, από την οποία παρέχει τα προϊόντα της, σε αρκετά μεγάλο αριθμό σημείων πωλήσεως, πραγματοποιώντας και εξαγωγές. Το ύψος της επένδυσης προσεγγίζει τα 100 εκατ. ευρώ.

Τον Ιανουάριο του 2011, υπεγράφη συμφωνία παραχώρησης, μεταξύ της Κυβέρνησης της Αγίας Πετρούπολης και της κοινοπραξίας ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ - ΑΚΤΩΡ Παραχωρήσεις ΑΕ - ΗΛΕΚΤΩΡ ΑΕ για τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία και συντήρηση εργοστασίου επεξεργασίας απορριμμάτων στην περιοχή Yanino της επαρχίας Λένινγκραντ της Αγίας Πετρούπολης.

3.2.2.Επενδύσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ελλάδα

Σύμφωνα με στοιχεία που προκύπτουν από την Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας, το απόθεμα ρωσικών ΑΞΕ στην Ελλάδα για το έτος 2017 διαμορφώθηκε στα 733 εκ. δολάρια ΗΠΑ, παρουσίασε δηλαδή, αύξηση κατά 7,3%, έναντι της αντίστοιχης περιόδου για το έτος 2016. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε ποσοστό 0,19% των συνολικών ρωσικών άμεσων επενδύσεων στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με την Κεντρική τράπεζα της Ρωσίας, στις 31.12.2018, οι ρωσικές ΑΞΕ στην Ελλάδα κατευθύνονται κυρίως στους τομείς του χρηματοπιστωτικού, της ενέργειας, τον τουρισμό και τα ακίνητα, τις τηλεπικοινωνίες καθώς και τον τομέα των τροφίμων.

Οι σημαντικότερες ρωσικές επενδύσεις στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες :

- Στα οπλικά συστήματα, η Rosoboronexport, κατέχει το αποκλειστικό δικαίωμα εξαγωγής ρωσικών οπλικών συστημάτων, έχει συστήσει θυγατρική στην Ελλάδα, την Rosoboron Service - Hellas.
- Στον τομέα των ακινήτων, ο Ντιμίτρι Ριμπολόβλεφ(το 2013), αγόρασε το γνωστό νησί Σκορπιός έναντι 115 εκ. ευρώ από την Αθηνά Ωνάση.
- Στον τουριστικό τομέα:
 - Το ρωσικό τουριστικό πρακτορείο Nataly Tours και η ξενοδοχειακή αλυσίδα Atlantica Hotels & Resorts (ανήκει κατά 50% στο γερμανικό όμιλο TUI) ανακοίνωσαν την από κοινού έναρξη επενδυτικού σχεδίου στην Ελλάδα. Με στόχο την κατασκευή είκοσι νέων ξενοδοχείων στην Ελλάδα. Το ύψος αυτής της επένδυσης υπολογίζεται στα 1,2 δισ. ευρώ.
 - Το Mouzenidis Travel(όμιλος Mouzenidis),εισηγάγε πρόσφατα στην ελληνική αγορά την αεροπορική εταιρεία Ellinair, την εταιρεία διαχείρισης ακινήτων Mouzenidis Real Estate, το ορθόδοξο προσκυνηματικό κέντρο Solun, τα ξενοδοχεία "Potidea Palace" και "Portes Palace" στη Χαλκιδική, τον χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων και την αίθουσα VIP στο αεροδρόμιο "Μακεδονία", την εταιρεία παραγωγής κρασιού Mouzenidis Wine ,το κελάρι-κάβα Kava Idea, την εταιρεία αερομεταφορών φορτίων (cargo) CSR Air Services και το πόνταλ Grecomania.ru.
 - Επιπλέον, ο ρωσικός όμιλος 'Agroinvest-MIRUM' έχει επενδύσει ήδη 100 εκ. ευρώ, με αρχικό σχέδιο επένδυσης 400 εκατ. ευρώ. Τον Ιούνιο του 2008, η ίδια εταιρεία εξαγόρασε τμηματικά 2.000 στρέμματα της Ανατολική Κρήτη, πλησίον της ξενοδοχειακής μονάδας "Elunda Domes".
- Στον βιομηχανικό τομέα:
 - Η γαλακτοβιομηχανία Δωδώνη εξαγοράστηκε απο τον ρώσικο όμιλο "wimm bill Dann".
 - Η εταιρεία του ομογενούς Ιβάν Σαββίδη, εκμίσθωσε για ένα έτος το ξενοδοχείο "Macedonia Palace", ενώ παράλληλα εξαγόρασε την καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ.
- Στον τηλεπικοινωνιακό τομέα:
 - η ρωσική Sistema Holdings, εισήλθε στην αγορά των ελληνικών τηλεπικοινωνιών μέσω των θυγατρικών της Concern Sitronics και Komstar. Η Concern Sitronics εξαγόρασε (το 2006), το 51% της ελληνικής I-NTRACOM TELECOM έναντι 120 εκατ. ευρώ.
 - Επίσης, η ρωσική εταιρία τηλεπικοινωνιακών JSC Komstar εξαγόρασε σε ποσοστό 51% την Hellas On Line AE (HoL) έναντι 47,9 εκ. ευρώ, αυξάνοντας το μετοχικό της κεφάλαιο. Η Sistema θεωρείται ως βασικός ανταγωνιστής του ΟΤΕ στην ελληνική αγορά.

- Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, η Bank Kedr , το 2007 έλαβε άδεια για την έναρξη τραπεζικών εργασιών στην Ελλάδα⁴⁸.

3.2.3 Κοινοπραξίες και στις δυο χώρες

Στον τομέα των υποδομών

Θυγατρική εταιρεία που ανήκει στον Όμιλο Κοπελούζου, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 7% διεθνούς κοινοπραξίας, συμμετέχει σε έργο ανακαίνισης του αεροδρομίου 'Pulkovo' της Αγίας Πετρούπολης.

Στον ενεργειακό τομέα

Οι ρωσικές παραδόσεις φυσικού αερίου στην Ελλάδα, ξεκίνησαν το 1996, με σύμβαση μεταξύ της V / O Soyuzgazexport και της ΔΕΠΑ(Δημόσια Επιχείρηση Αερίου) η οποία υπογράφηκε το 1988 με διάρκεια έως το 2016. Το 2014, αυτή η σύμβαση επεκτάθηκε έως το 2026.

Για τους σκοπούς της ανάπτυξης, της Ρωσο-ελληνικής συνεργασίας στη βιομηχανία φυσικού αερίου, το 1991 ιδρύθηκε η Prometheus Gas, με ισότιμα μερίδια που ανήκουν στην Gazprom Export και την Copelouzos Bros. Group Ltd. Οι δραστηριότητες της Prometheus Gas SA, συνδέονται γενικά με την κατασκευή ενεργειακών εγκαταστάσεων στην Ελλάδα. Από τον Οκτώβριο του 2016, η Prometheus Gas λαμβάνει προμήθειες φυσικού αερίου, βάσει σύμβασης με την Gazprom Export. Τον Οκτώβριο του 2017, υπεγράφη μεταξύ των εταιρειών μια μακροπρόθεσμη σύμβαση προμήθειας έως τις 31 Δεκεμβρίου 2027.

Επίσης, το 2017, η Gazprom, η ΔΕΠΑ και η Edison S.p.A. υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας, με στόχο τη δημιουργία δρομολογίου, για την προμήθεια φυσικού αερίου από τη Ρωσία προς την νότια Ευρώπη. Οι εταιρείες, θα συντονίσουν την υλοποίηση του έργου TurkStream και του έργου Poseidon, στην περιοχή από τα Τουρκο-ελληνικά σύνορα έως την Ιταλία⁴⁹.

3.2.4 Διμερές εμπόριο προϊόντων

Πίνακας 25: Διμερές εξαγωγικό εμπόριο προϊόντων τα έτη 2017 και 2018 (€)

Αξία Εξαγωγών	2017	2018	Μεταβολή(%)
Ελληνικές Εξαγωγές	235.092.160	231.849.171	-1,55%
Ελληνικές Εισαγωγές	3.426.105.094	4.145.123.835	21%

⁴⁸ Πηγή: «Ετήσια Έκθεση της Οικονομίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018», Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα

⁴⁹ <http://www.gazpromexport.ru/en/partners/greece/>

Όγκος εμπορίου	3.661.197.254	4.376.973.006	19,55%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-3.191.012.934	-3.913.274.664	22,65%

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Σύμφωνα με στοιχεία της ρωσικής Στατιστικής Αρχής, για το έτος 2019, οι ρωσικές εισαγωγές από την Ελλάδα ελαττώθηκαν κατά 6,81%, σε σχέση με το 2018, που είχαν ανέρθει σε 258 εκ. δολ. Ο αριθμός των ρωσικών εισαγωγών από την Ελλάδα, αντιστοιχούσε στο 0,11% των συνολικών εισαγωγών (έναντι 0,12% το 2018).

Ταυτόχρονα, οι ρωσικές εξαγωγές προς την Ελλάδα παρουσίασαν μείωση κατά 4,24% έναντι του 2018, ανερχόμενες σε 3,8 δις δολ. Οι ρωσικές εξαγωγές προς Ελλάδα, το 2019, αντιστοιχούσαν στο 0,92% του συνόλου των ρωσικών εξαγωγών (έναντι 0,90% το 2018)⁵⁰.

Στους παρακάτω Πίνακες, παρατίθενται με βάση τη φθίνουσα αξία έτους 2018, τα 15 κυριότερα εξαγωγίμα και εισαγωγίμα προϊόντα από και προς την Ελλάδα

Πίνακας 26 :Οι 15 κύριες Ελληνικές Εξαγωγές προϊόντων (€),προς τη Ρωσική Ομοσπονδία (με πετρελαιοειδή),σε φθίνουσα σειρά

ΘΕΣΗ	ΤΥΠΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΠΟΣΑ ΣΕ €
1	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ.ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜ	51.728.593
2	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ.ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ,ΥΛ.	27.189.032
3	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ,ΜΗΧΑΝΕΣ	16.549.371
4	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ,ΚΑΡΠΩΝ,ΦΡΟΥΤΩΝ	16.220.325
5	ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΛΠ	16.171.196
6	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	12.966.491
7	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	9.624.845
8	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	9.498.077
9	ΔΕΨΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ.ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	9.457.000
10	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	8.998.951
11	ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤ.ΚΑΠΝΟΥ	8.391.385
12	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ ΓΥΨΟ,ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΚΛΠ	6.893.892
13	ΛΙΠΗ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	6.556.256
14	ΑΛΑΤΙ,ΘΕΙΟ,ΓΑΙΕΣ,ΠΕΤΡΕΣ,ΓΥΨΟΣ,ΑΣΒΕΣΤ.ΤΣΙΜ.	2.228.683
15	ΒΑΤΕΣ,ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΛΠ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΑΣ	2.184.959

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

⁵⁰ <https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/oikonomikes-skheseis.html>

Συνολικά οι εξαγωγές έφτασαν το ποσό των 231.135.109 € για το 2018

Πίνακας 27 : Οι 15 κύριες Ελληνικές Εισαγωγές προϊόντων (€), από τη Ρωσική Ομοσπονδία (με πετρελαιοειδή), σε φθίνουσα σειρά

ΘΕΣΗ	ΤΥΠΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΠΟΣΑ ΣΕ €
1	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΛΑΔΙΑ, ΚΕΡΙΑ. ΑΣΦΑΛΤΩ-ΔΕΙΣ, ΥΛ.	3.542.209.059
2	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	260.060.795
3	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	74.665.956
4	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	52.672.468
5	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	23.352.097
6	ΕΥΛΕΙΑ, ΕΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΥΡΓ. ΑΠΟ ΕΥΛΟ	15.832.145
7	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	11.552.206
8	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ. ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤ. ΜΕΤΑΛ.	6.090.326
9	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜ	5.193.436
10	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	4.762.160
11	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΛΠ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦ. ΤΡΟΦΕΣ ΖΩΩΝ	4.539.454
12	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	3.869.954
13	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	3.398.428
14	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	2.195.175
15	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ	2.140.002

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών <https://www.mfa.gr/>

Το γενικό σύνολο των ελληνικών εισαγωγών από τη Ρωσική Ομοσπονδία (με πετρελαιοειδή), για το 2018 ήταν 4.145.123.835 €⁵¹.

Προοπτικές ελληνικών επενδύσεων στη Ρωσική Ομοσπονδία

Η Ρωσία, παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον για τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις, παρά τις τρέχουσες ιδιαιτερότητες (επιβολή μέτρων κυρώσεων μεταξύ Ρωσίας, ΕΕ και λοιπών εμπορικών εταίρων, αύξηση μέτρων μη δασμολογικού χαρακτήρα).

Παρά τη λήψη των ανωτέρω μέτρων (τα οποία δεν πετυχαίνουν πάντα το στόχο τους σε μια παγκόσμια οικονομία, την οποία η Ρωσία επιδιώκει να συνδιαμορφώσει δυναμικά), υφίστανται για την Ελλάδα περιθώρια αύξησης των εξαγωγών της στους τομείς των ενδυμάτων, επεξεργασμένων τροφίμων, οίνου, δομικών υλικών, προϊόντων κοσμητικής, πλαστικών, χημικών, υπόδησης, φαρμάκων κλπ.

⁵¹ Πηγή: «Ετήσια Έκθεση της Οικονομίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018», Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα

3.3 Το Θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας – Ρωσικής Ομοσπονδίας

Ως προς τις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις της Ελλάδας με τη Ρωσία, χαρακτηρίζονται γενικώς ως πολύ καλές καθώς διέπονται από εκτεταμένο θεσμικό πλαίσιο, σε πληθώρα τομέων συνεργασίας (οικονομία, ενέργεια, μεταφορές κλπ.).

Κάθε έτος, διεξάγεται σύνοδος Μικτών Διϋπουργικών Επιτροπών (ΜΔΕ), βάσει της Συμφωνίας Οικονομικής, Βιομηχανικής, Τεχνολογικής και Επιστημονικής Συνεργασίας του 1993. Μέχρι τώρα ,έχουν διεξαχθεί 12 σύνοδοι ΜΔΕ.Η 13η ΜΔΕ αναμένεται να διεξαχθεί εντός του 2020 στη Μόσχα και η επόμενη (2021) στην Ελλάδα.

Οι σημαντικότερες συμφωνίες του διμερούς θεσμικού πλαισίου συνεργασίας, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν:

1. Συμφωνία Οικονομικής, Βιομηχανικής, Τεχνολογικής και Επιστημονικής Συνεργασίας (Αθήνα, 30-06-1993, Ν 2249/1994, ΦΕΚ 187/Α/10.11.1994, έναρξη ισχύος 5.1.1995, ΦΕΚ 130/Α/26.6.2001)

2. Συμφωνία για την Προώθηση και την Αμοιβαία Προστασία των Επενδύσεων

(Αθήνα, 30.6.1993, Ν 2248/1994 ΦΕΚ 187 Α/Α/10.11.1994, έναρξη ισχύος 23/2/1997 ΦΕΚ 23Α/26.2.1997).

3. Συμφωνία για την Προμήθεια Φυσικού αερίου από την Ε.Σ.Σ.Δ.(07.10.1987, Ν. 1748/1988 ΦΕΚ 20/Α/03.02.1988, έναρξη ισχύος 14.03.1987,Ανακοίνωση ΦΕΚ 79/Α/29.04.1988 25, Προσάρτημα 1.7.1993 και Πρωτόκολλο τροποποιητικό του προσαρτήματος 19/12/1994, Ν 2295/95 ΦΕΚ 43Α, ΦΕΚ 66/Α/7.4.1995).

4. Συμφωνία για Ανταγορές Ελληνικών Προϊόντων και Υπηρεσιών έναντι προμήθειας Φυσικού Αερίου (Κυρώθηκε με τον Ν 2032/92 ΦΕΚ 54).

5. Διακρατική Συμφωνία για τον Αγωγό Μπουργκάς- Αλεξανδρούπολη μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (15.03.2007, έναρξη ισχύος 03.07.2007)

6. Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας και Αποτροπής της Φοροδιαφυγής για Φόρους Εισοδήματος και Κεφαλαίου (Μόσχα, 26.06.2000, Ν. 3047/2002 ΦΕΚ 200/Α/2002, έναρξη ισχύος 20.12.2007 ΦΕΚ. 12/Α/6.2.2008).

7. Συμφωνία Διεθνών Οδικών Μεταφορών(υπεγράφη 2011, Ν. 4241/2014 ΦΕΚ 49/Α/28.02.2014).

8. Συμφωνία Τουριστικής Συνεργασίας:

(30.06.1993, Ν 2210/1994, ΦΕΚ 73/Α/11.5.1994, έναρξη ισχύος 16/8/1994, ΦΕΚ 179/Α/27.10.1994)

9. Συμφωνία για Συνεργασία στο Γεωργικό Τομέα(Αθήνα, 28.7.1999, Ν. 2823/2000 ΦΕΚ 89/Α/ 16.3.2000, έναρξη ισχύος 6/10/2000, ΦΕΚ 250/Α/14.11.2000)

10. Συμφωνία για την ανάπτυξη της Περιφερειακής Συνεργασίας Ελλάδας και Περιφέρειας Κρασονοντάρ (Αθήνα, 1.7.1993, Ν. 2295/95 ΦΕΚ 43/Α/24.2.1995)
11. Συμφωνία για Συνεργασία στον Τελωνειακό Τομέα (Μόσχα, 23.7.1991, Ν. 2529-/1997 ΦΕΚ 217/Α/23.6.1998).
12. Συμφωνία Αεροπορικών Μεταφορών
(Αθήνα, 6.12.2001, Ν. 3077/2002/ΦΕΚ 309/Α/10-12-2002, έναρξη ισχύος 13.02.2003 ΦΕΚ 96/Α/23-04-03).
13. Συμφωνία για την εμπορική ναυτιλία (Αθήνα 6.12.2001, Ν. 3857/2010, ΦΕΚ 101/Α/1.7.2010. Έναρξη ισχύος 22.8.2010)
14. Συμφωνία για τη συνεργασία στο τομέα καυσίμων και ενέργειας (Αθήνα, 6.12.2001, Ν. 3136/2003, ΦΕΚ 89/Α/14.4.2003. Έναρξη ισχύος 2.3.2004 ΦΕΚ 90/Α/24.4.2004)
15. Συμφωνία για συνεργασία στον τομέα της κτηνιατρικής (Αθήνα, 28.7.1999, Ν. 2822/2000, ΦΕΚ 88/Α/16.3.2000, Έναρξη ισχύος 6/10/2000, ΦΕΚ 250/Α/14.11.2000)
16. Συμφωνία περί συνεργασίας στον τομέα των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών (Αθήνα, 29.7.1999, Ν. 2887/2001, ΦΕΚ 35/Α/28.2.2001, Έναρξη ισχύος 28-/3/2001, ΦΕΚ 130/Α/26.6.2001)⁵².

3.4 Μορφωτικές, Πολιτιστικές Σχέσεις και Απόδημος Ελληνισμός

Αρκετά ρωσικά πανεπιστήμια διδάσκουν την ελληνική γλώσσα, όπως το Τμήμα Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Λομονόσωφ, της Μόσχας, στο Τμήμα Νεοελληνικών του παιδαγωγικού πανεπιστημίου της Μόσχας, στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Κουμπάν και στην έδρα Φιλολογίας του Κρατικού Πανεπιστημίου Πετροζαβόντσκ, στην Αγία Πετρούπολη.

Μια σημαντική παράμετρος, που ενισχύει τις σχέσεις των δύο χωρών, είναι η παρουσία στη Ρωσική Ομοσπονδία, ενός σημαντικού αριθμού, ελληνικής καταγωγής Ρώσων πολιτών, οι οποίοι κατοικούν, κυρίως στις νότιες ρωσικές περιφέρειες, περιμετρικά της Μαύρης Θάλασσας.

«Το πιο μεγάλο σε όγκο μεταναστευτικό κύμα των Ελλήνων προς τη Ρωσική Αυτοκρατορία, υπολογίζεται ότι ξεκίνησε στα μέσα του 19ου αιώνα και διήρκησε ως το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εκείνη την περίοδο πάνω από 280.000 άτομα ελληνικής καταγωγής πέρασαν τα ρωσικά σύνορα, συναποτελώντας, με όσα είχαν εγκατασταθεί εκεί παλαιότερα, έναν πληθυσμό που ανερχόταν σε μισό εκατομμύριο. Τα κύρια αίτια αυτών των κινήσεων ήταν αρχικά οικονομικά (αναζήτηση τόσο γης, όσο και εργασίας, υπό προνομιακούς όρους στις ρωσικές χώρες) και στη συνέχεια πολιτικά από πιέσεις των χριστιανών από μουσουλμάνους πρόσφυγες του Καυκάσου, διωγμών των Ελλήνων από το νεοτουρκικό καθεστώς ή φόβοι για επερχόμενες σφαγές των χριστιανών, προπάντων μετά την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων. Η μετέπειτα

⁵² <https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/oikonomikes-skheseis.html>

τύχη, ωστόσο, του Ελληνισμού της Σοβιετικής Ρωσίας και της ΕΣΣΔ εξαρτήθηκε, όπως είναι γνωστό, και από τον τρόπο με τον οποίο η κεντρική εξουσία, αλλά και οι περιφερειακές εθνικοκομματικές ηγεσίες των μπολσεβίκων, αντιμετώπισαν τα πολύπλοκα εσωτερικά πολιτικά, κοινωνικά και εθνικά προβλήματα της ιδιόμορφης εκείνης χώρας»⁵³.

3.4.1 Ομογενειακοί φορείς- Σύλλογοι

Ομοσπονδία Ελληνικών κοινοτήτων της Ρωσίας

Η Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρωσίας, είναι κοινωνική οργάνωση, με σκοπό να εκπροσωπεί τα συμφέροντα 100 χιλιάδων Ελλήνων, οι οποίοι διαμένουν στο σύνολο της επικράτειας της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Η Ομοσπονδία, αποτελείται από 6 περιφερειακές και 32 τοπικές εθνο-πολιτιστικές οργανώσεις. Ιδρύθηκε στις 4 Μαρτίου 2011.

Οι δραστηριότητες της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρωσίας, εστιάζουν στη διατήρηση της ταυτότητας και της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων πολιτών της Ρωσίας, με την υποχρεωτική ένταξη της ελληνικής Διασποράς στο μοναδικό εθνο-πολιτισμικό περιβάλλον του ρωσικού κράτους⁵⁴.

Σύλλογος Ελλήνων Μόσχας

Στη Ρωσική Ομοσπονδία, λειτουργούν 11 σύλλογοι, με ενεργότερο τον σύλλογο της Μόσχας. Ο Σύλλογος Ελλήνων Μόσχας, υπό την επίσημη επωνυμία «Περιφερειακή Κοινωνική Οργάνωση, Σύλλογος Ελλήνων Μόσχας» ιδρύθηκε το 1990 και έχει ως σκοπό τη συσπείρωση του ελληνικού στοιχείου στη ρωσική πρωτεύουσα και των γειτονικών περιοχών, τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού, (μέσω της διδασκαλίας της ελληνικής και της διοργάνωσης καλλιτεχνικών εκδηλώσεων), καθώς και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ του ρωσικού και του ελληνικού λαού. Η πλειοψηφία των μελών, που απαρτίζουν τον σύλλογο, είναι πολίτες της Ρωσίας, ελληνικής καταγωγής⁵⁵.

Ελληνική διασπορά στη Ρωσική Ομοσπονδία

Σύμφωνα με την απογραφή του 2002, 97.827 κάτοικοι δήλωσαν Έλληνες, βάσει της εθνικής ταυτότητάς τους. Η πλειοψηφία όσων δήλωσαν Έλληνες, έχουν γεννηθεί στη Ρωσία ή σε άλλες περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Στον παρακάτω πίνακα, παρατίθεται ο αριθμός του ελληνικού πληθυσμού, της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ανά ομοσπονδιακό διαμέρισμα.

Πίνακας 28 : Ελληνικός πληθυσμός της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ανά ομοσπονδιακό διαμέρισμα.(2002)

⁵³ Οι Έλληνες στη διασπορά απόσπασμα σελ.23

⁵⁴ Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων Ρωσίας <https://rusgreek.ru/el/fnka>

⁵⁵ Πηγή: <https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/omogeneia.html>

Διαμέρισμα	έκταση σε τετρ.χλμ	ελληνικός πληθυσμός	ποσοστό % επί του διαμ.πληθ
Κεντρικό	653	9.301	0,02
Βόλγα	1.038.000	5.298	0,02
Σιβηρικό	5.114.800	3.541	0,02
Νότιο και Καυκάσου	589.200	70.736	0,31
Βορειοδυτικό	1.677.900	3.009	0,02
Ουραλικό	1.788.900	4.860	0,04
Άπω Ανατολής	6.215.900	1.172	0,02

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνες_της_Ρωσίας

Κεφάλαιο 4: Ο Ρωσικός εξερχόμενος Τουρισμός

4.1 Η θέση της Ρωσικής Ομοσπονδίας στον παγκόσμιο εξερχόμενο τουρισμό

Η Ρωσία, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, στον παγκόσμιο τουρισμό. Το 2012, οι Ρώσοι ξόδεψαν για διακοπές στο εξωτερικό 43 δισεκατομμύρια δολάρια, επιτρέποντας στη Ρωσία, να συμπεριληφθεί στις πρώτες πέντε χώρες, όσον αφορά τις δαπάνες των πολιτών τους για διακοπές και ταξίδια στο εξωτερικό. Το 2013-2014, η Ρωσία κατείχε την 5η θέση, αλλά το 2015-2016 δεν εμφανίζεται στις πρώτες δέκα χώρες(11^η), λόγω της νομισματικής κρίσης. Το 2017 (+ 13%), η Ρωσία ανέβηκε από την 11η στην 8η θέση ανεβαίνοντας ξανά, στις πρώτες δέκα χώρες. Το 2018, η Ρωσία παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση + 16%, γεγονός που την άφησε να διατηρήσει την 8η θέση στην κατάταξη.

Πίνακας 29: Θέσεις της Ρωσικής Ομ., στον παγκόσμιο εξερχ.τουρισμό(2012-2018)

έτος	θέση
2012	5η
2013	5η
2014	5η
2015	6η
2016	11η
2017	8η
2018	8η

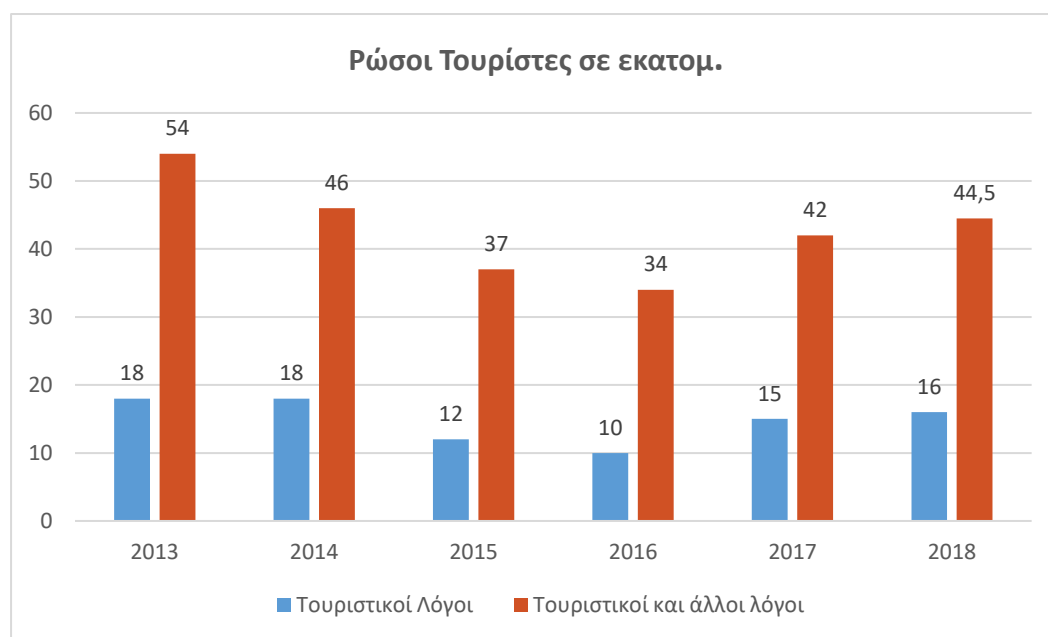
Πηγή: Unified Interdepartmental Statistical Information System (UISIS), 2019

Ρωσικός εξερχόμενος τουρισμός σε εκατομμύρια κατά τα έτη 2013-2018

Το 2014-15, η Ρωσία ξεπέρασε την νομισματική της κρίση, η οποία προκλήθηκε από τη πτώση της τιμής του πετρελαίου και από διάφορες οικονομικές κυρώσεις που της είχαν επιβληθεί, λόγω της σύγκρουσης της με την Ουκρανία. Τα παραπάνω, είχαν ως αποτέλεσμα, την πτώση του ρωσικού νομίσματος, του ρουβλιού, έναντι των άλλων νομισμάτων, επιδεινώνοντας το οικονομικό κλίμα και επηρεάζοντας αρνητικά και την αγορά του τουρισμού. Παρόλα αυτά, το 2017, η αγορά άρχισε να αναπτύσσεται ξανά. Σύμφωνα με ρωσικά κρατικά στατιστικά στοιχεία, 42 εκατομμύρια άνθρωποι έφυγαν στο εξωτερικό (το 2017), συμπεριλαμβανομένων 15 εκατομμυρίων τουριστών.

Ο Ρωσικός εξερχόμενος τουρισμός, στο τέλος του 2018, σημείωσε μια μικρή αλλά μη αμελητέα άνοδο της τάξεως του 6,7% συγκριτικά με το 2017, όπου είχε καταγράψει άνοδο της τάξεως του 35,9 %.

Διάγραμμα 7: Ρώσοι εξερχόμενοι τουρίστες, (σε εκατομ.), το διάστημα 2013-2018

Πηγή: Unified Interdepartmental Statistical Information System (UISIS), 2019

Ποιες χώρες προτιμούν να επισκέπτονται οι Ρώσοι

Το 2018, οι περισσότεροι Ρώσοι ταξίδεψαν για τουριστικούς και άλλους σκοπούς στις παρακάτω χώρες: Τουρκία, Φινλανδία, Καζακστάν, Ουκρανία και Κίνα. Παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των παραπάνω χωρών είναι χώρες, που συνορεύουν με την Ρωσία ή χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την τουριστική ροή, οι κύριες χώρες υποδοχής των Ρώσων επισκεπτών θα αλλάξουν. Όλες οι χώρες της ΚΑΚ⁵⁶, θα χάσουν τις κυρίαρχες θέσεις, που έχουν στην προτίμηση του Ρώσου επισκέπτη και η Τουρκία(5,7 εκατομμύρια επισκέψεις το 2018) θα τις προσπεράσει με σημαντική διαφορά. Πλην της Τουρκίας και των ΚΑΚ χωρών, οι πιο δημοφιλείς χώρες για τους Ρώσους τουρίστες είναι οι: Εσθονία, Γεωργία Ταϊλάνδη, Ιταλία, Ισπανία, Η.Α.Ε., Κίνα, Γερμανία, Ελλάδα Κύπρος, Πολωνία, Λιθουανία, Βιετνάμ και Τυνησία.

Πίνακας 30: Οι 20 πιο δημοφιλείς χώρες-προορισμοί(2018),σε επισκέψεις(χιλ.), των Ρώσων τουριστών και ο ρυθμός μεταβολής τους

Θέση #	Χώρα	Επισκέψεις(χιλ.)	Μεταβολή 2017-2018
1	Τουρκία	5.700	27%
2	Φινλανδία	4.500	1%
3	Καζακστάν	2.900	-1%
4	Ουκρανία	2.300	0,30%
5	Κίνα	2.000	1%
6	Εσθονία	1.800	4%
7	Γερμανία	1.300	5,50%
8	Γεωργία	1.200	23%
9	Ταϊλάνδη	1.100	7%
10	Πολωνία	1.100	-11%
11	Ιταλία	1.000	22%
12	Ισπανία	961	3%
13	Η.Α.Ε.	941	23%
14	Κύπρος	826	5%
15	Ελλάδα	808	-6%
16	Αζερμπαϊτζάν	748	2%
17	Λιθουανία	635	-0,50%
18	Τυνησία	611	175,00%
19	Βιετνάμ	531	4%
20	Βουλγαρία	437	-9%

Πηγή: Federal State Statistics Service, 2018

Ο αντίκτυπος των διεθνών σχέσεων στην τουριστική ροή

Οι διεθνείς σχέσεις, μπορούν να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην τουριστική ροή. Το ρωσικό SU-25, που καταρρίφθηκε στα σύνορα της Συρίας και της Τουρκίας στις 24 Νοεμβρίου 2015, προκάλεσε επιδείνωση στις σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας. Τότε, το Υπουργείο Εξωτερικών της Ρωσικής Ομοσπονδίας και η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Τουρισμού, συνέστησαν στους Ρώσους ταξιδιωτικούς πράκτορες να αναστείλουν την

⁵⁶ ΚΑΚ,(Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών) είναι ένας περιφερειακός διεθνής οργανισμός στον οποίο συμμετέχουν χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, που σχηματίστηκαν μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Σε αυτόν ανήκουν οι παρακάτω χώρες:Καζακστάν,Αζερμπαϊτζάν,Ουζμπεκιστάν,Λευκορωσία,Αρμενία,Κυργιζία,Τατζικιστάν,Μολδαβία και φυσικά η Ρωσία.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Κοινοπολιτεία_Ανεξάρτητων_Κρατών

πώληση των οργανωμένων περιηγήσεων, στην Τουρκία και από την 1η Ιανουαρίου 2016 τα ταξίδια χωρίς βίζα στην Τουρκία, τέθηκαν σε αναστολή.

Μετά τον Ιούνιο του 2016, όταν ο Πρόεδρος της Τουρκίας εξέφρασε τη λύπη του για το συμβάν και έδωσε έμφαση στην ετοιμότητα να κάνει ό,τι καλύτερο μπορεί για την αποκατάσταση των παραδοσιακά φιλικών σχέσεων μεταξύ των χωρών, οι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας, άρχισαν να βελτιώνονται. Τον Μάιο του 2017, στη συνάντηση και των δύο Προέδρων, ο Β. Πούτιν δήλωσε ότι «οι σχέσεις μεταξύ δύο χωρών αποκτούν ένα ειδικό καθεστώς και έχουν ανακάμψει πλήρως», που είχε άμεσο αντίκτυπο στην τουριστική αγορά.

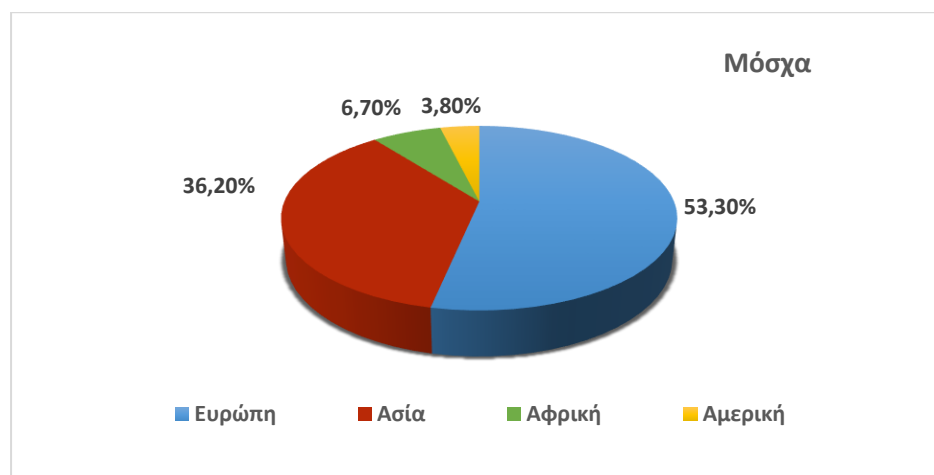
Η Τουρκία, είναι δημοφιλής στους Ρώσους τουρίστες, γιατί είναι ένας οικονομικός προορισμός αναψυχής. Από το 2016, η ισοτιμία της λίρας (το τουρκικό νόμισμα)έναντι του δολαρίου, έχει μειωθεί σημαντικά.Επομένως,οι τιμές για τους Ρώσους είναι ευνοϊκές⁵⁷.

Από ποιες περιφέρειες της Ρωσίας προέρχονται οι Ρώσοι τουρίστες

Η Ρωσία, είναι μια μεγάλη χώρα, που καταλαμβάνει το 1/9 του χερσαίου τμήματος της Γης και το πλάτος της είναι 10.000 χλμ. Οι τεράστιες αποστάσεις της, επηρεάζουν την τουριστική αγορά που είναι ετερογενής και διαφέρει από περιφέρεια σε περιφέρεια. Οι τουρίστες από το Απωανατολικό Διαμέρισμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ταξιδεύουν κυρίως στις χώρες του Ειρηνικού-Ασίας και οι τουρίστες από την Αγία Πετρούπολη ταξιδεύουν κυρίως στις Ευρωπαϊκές χώρες, γιατί είναι ακριβά και μακριά να ταξιδέψουν κάπου αλλού.

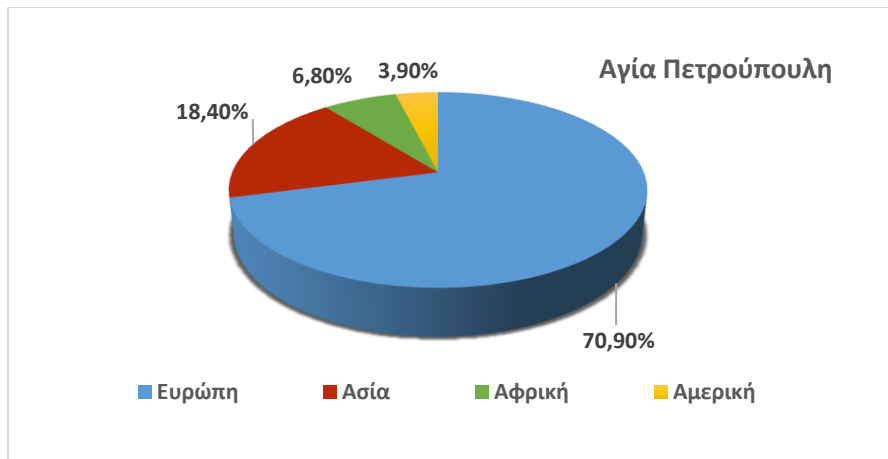
Διαφορετικές περιφέρειες-διαφορετικοί προορισμοί

Διάγραμμα 8: Ποιες ηπείρους (%),επισκέπτονται οι Ρώσοι προερχόμενοι, εκ Μόσχας

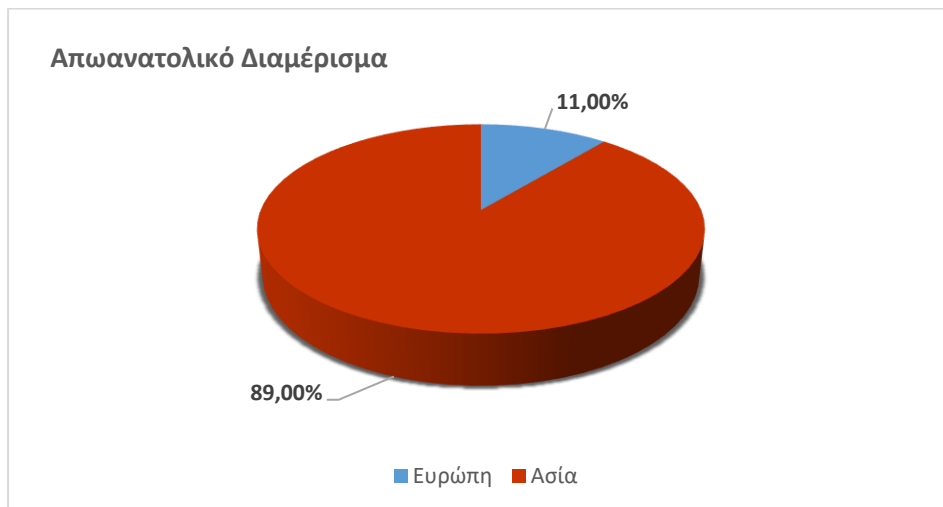

Διάγραμμα 9: Ποιες ηπείρους(%),επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ Αγίας Πετρούπολης

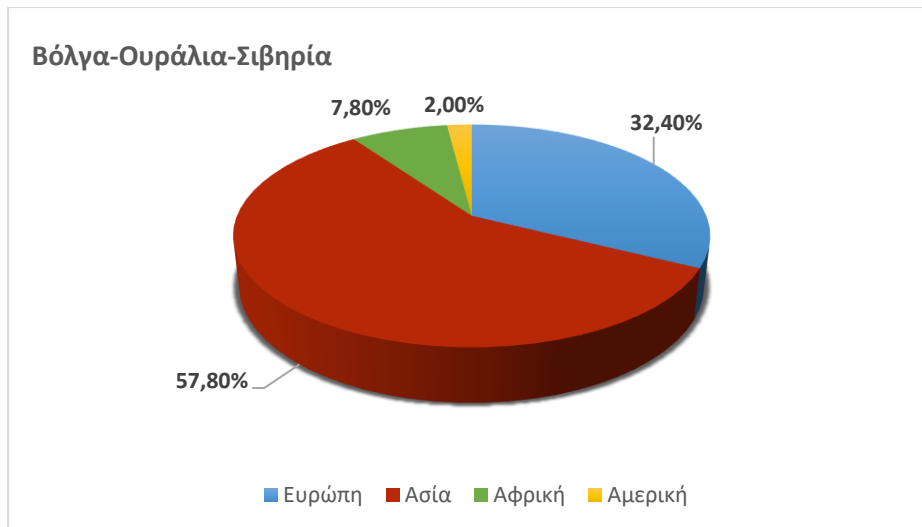
⁵⁷ Unified Interdepartmental Statistical Information System (UISIS), 2019

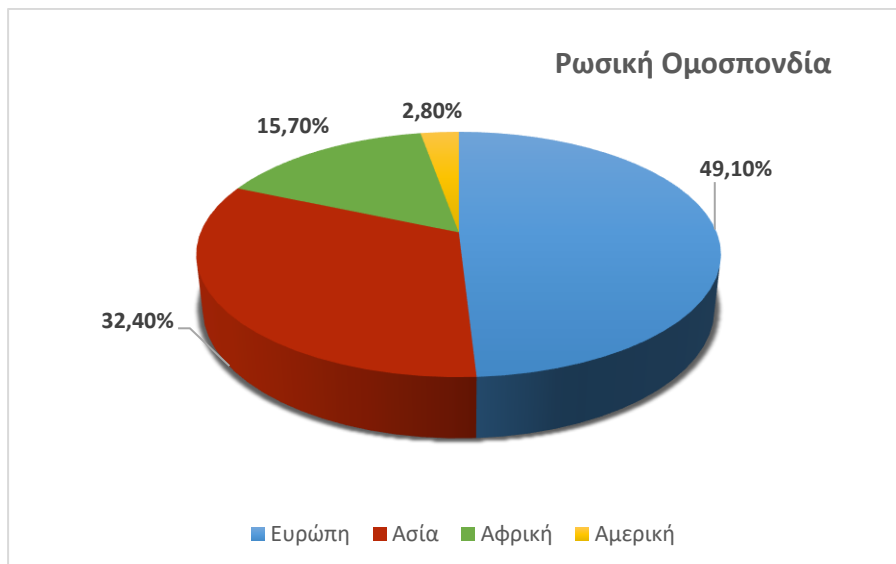
Διάγραμμα 10: Ποιες ηπείρους (%), επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ του Άπω-Ανατολικού Διαμερίσματος

Διάγραμμα 11: Ποιες ηπείρους(%),επισκέπτονται οι Ρώσοι, προερχόμενοι εκ Βόλγα-Ουράλιων και Σιβηρίας

Διάγραμμα 12: Ποιες ηπείρους(%), επισκέπτονται οι Ρώσοι Τουρίστες

Πηγή:Russian Marketing and Advertising Agency(RMAA). Russian Tourism Market Report,2019 Trends, Analysis & Statistics

4.2 Εξερχόμενοι Ρώσοι Τουρίστες

Οι διεθνείς εξερχόμενοι τουρίστες, είναι ο αριθμός των αναχωρήσεων που πραγματοποιούν οι άνθρωποι από τη χώρα διαμονής τους σε οποιαδήποτε άλλη χώρα για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, εκτός από μια αμειβόμενη δραστηριότητα στη χώρα την οποία επισκέπτονται. Τα στοιχεία για τους εξερχόμενους τουρίστες, αναφέρονται στον αριθμό των αναχωρήσεων και όχι στον αριθμό των ατόμων που ταξιδεύουν. Έτσι, ένα άτομο, που πραγματοποιεί πολλά ταξίδια από μια χώρα κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου μετρείται κάθε φορά ως νέα αναχώρηση.

Το 2018, ο αριθμός των αναχωρήσεων για τη Ρωσική Ομοσπονδία ήταν 42 εκατομμύρια. Ο αριθμός των αναχωρήσεων της Ρωσικής Ομοσπονδίας αυξήθηκε από 12,6 εκατομμύρια το 1999 ,σε 42 εκατομμύρια το 2018, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 7,60%.

Πίνακας 31: Αριθμός αναχωρήσεων, Ρώσων τουριστών και ρυθμός μεταβολής (2008-2018)

έτος	αναχωρήσεις	ρυθμός μεταβολής
2008	36,538,000	
2009	34,276,000	-6.19 %
2010	39,323,000	14.72 %
2011	43,726,000	11.20 %
2012	47,813,000	9.35 %
2013	54,069,000	13.08 %
2014	45,889,000	-15.13 %
2015	34,550,000	-24.71 %
2016	31,659,000	-8.37 %
2017	39,629,000	25.17 %
2018	41,964,000	5.89 %

Πηγή: <https://knoema.com/atlas/Russian-Federation/Number-of-departures>

4.3 Τουριστικές δαπάνες Ρωσικής Ομοσπονδίας

Οι διεθνείς τουριστικές δαπάνες, είναι δαπάνες διεθνών εξερχόμενων επισκεπτών, σε άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων πληρωμών σε ξένους αερομεταφορείς, για διεθνείς μεταφορές. Αυτές οι δαπάνες, μπορεί να περιλαμβάνουν εκείνες από κατοίκους, που ταξιδεύουν στο εξωτερικό, ως επισκέπτες μίας ημέρας, εκτός από περιπτώσεις όπου αυτές οι δαπάνες, είναι αρκετά σημαντικές για να δικαιολογήσουν ξεχωριστή ταξινόμηση. Τα δεδομένα είναι σε τρέχοντα δολάρια ΗΠΑ.

Οι τουριστικές δαπάνες της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ήταν στο επίπεδο των 38.791 εκατομμυρίων δολαρίων το 2018, έναντι 35.584 εκατομμυρίων δολαρίων το προηγούμενο έτος. Η μεταβολή ήταν δηλαδή της τάξεως του 9 %.

Πίνακας 32 : Τουριστικές Δαπάνες (\$) Ρωσικής Ομοσπονδίας (2010-2018)

έτος	δαπάνες	ρυθμός μεταβολής
2010	30,169,000,000	
2011	37,343,000,000	23.78 %
2012	48,096,000,000	28.80 %
2013	59,504,000,000	23.72 %
2014	55,383,000,000	-6.93 %
2015	38,432,000,000	-30.61 %
2016	27,654,000,000	-28.04 %
2017	35,584,000,000	28.68 %
2018	38,791,000,000	9.01 %

Πηγή: <https://knoema.com/atlas/Russian-Federation/Tourism-expenditures>

4.4 Κατά κεφαλήν εισόδημα Ρώσων κατοίκων

Πίνακας 33 :Κατά κεφαλήν εισόδημα (\$) Ρώσων (2008-2018)

έτος	εισόδημα	ρυθμός μεταβολής
2008	11.635	
2009	8.562	-26,40%
2010	10.674	24,60%
2011	14.351	34,40%
2012	15.434	7,54%
2013	16.007	3,71%
2014	14.100	-11,91%
2015	9.313	-33,95%
2016	8.745	-6,10%
2017	10.750	22,90%
2018	11.288	5%

Πηγή: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=RU>

4.5 Διεισδυτικότητα Ρωσικής ομοσπονδίας στην Ελλάδα

Η Ρωσία, λόγω των πρόσφατων εξελίξεων(πτώση στις τιμές του πετρελαίου, διενέξεις με Ουκρανία, επιβολή κυρώσεων από τη Δύση και υποτίμηση του Ρουβλιού),βιώνει οικονομική κρίση. Κατά την διάρκεια του 2018, η υποτίμηση του Ρουβλιού έφτασε το 15,4%. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της Ρωσίας (Rosstat), το 2018 καταγράφηκε αύξηση στον αριθμό των εξερχόμενων ταξιδιών κατά +5,6%.

Ο δείκτης διεισδυτικότητας, είναι ο λόγος του αριθμού των αφίξεων,(στη συγκεκριμένη περίπτωση των Ρώσων τουριστών), προς τον συνολικό πληθυσμό της Ρωσικής Ομοσπονδίας και όλο το κλάσμα, πολλαπλασιαζόμενο με το 1000.Ο δείκτης, δηλώνει

δηλαδή τον αριθμό των τουριστών, ανά 1000 κατοίκους της χώρας προέλευσης, που επισκέπτονται την χώρα προορισμού, και δίνεται από τον παρακάτω τύπο:

$$\frac{\text{αφίξεις}}{\text{πληθυσμός}} \times 1000$$

Πίνακας 34: Δείκτης διεισδυτικότητας της Ρωσικής Ομοσπ.στην Ελλάδα (2010-2019)

έτος	Αφίξεις Ρώσων επισκεπ.	Πληθυσμός(Ρως.Ομοσ)	Δείκτης Δεισδ
2010	451.238	142.849.472	3,15
2011	738.928	142.960.908	5,16
2012	874.787	143.201.700	6,11
2013	1.352.901	143.506.995	9,42
2014	1.250.174	146.090.613	8,55
2015	512.789	146.405.999	3,5
2016	595.482	146.674.541	4,05
2017	588.667	146.842.402	4
2018	520.182	146.830.576	3,54
2019	582.880	146.764.655	3,97

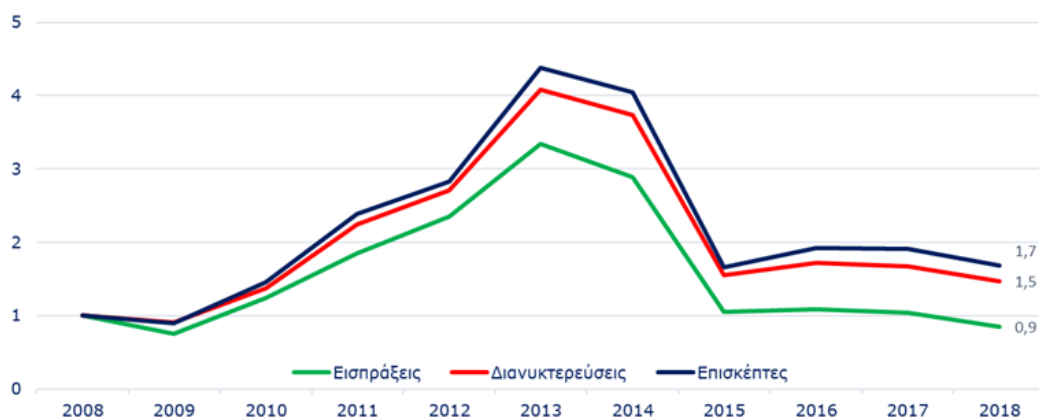
Πηγή:<https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Russia

4.6 Ρωσικός εξερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα

Η Ρωσία, το 2018 βρέθηκε στην 13^η θέση ως προς τον αριθμό των διανυκτερεύσεων, στην 18η ως προς τον αριθμό των επισκεπτών και στην 15η θέση ως προς τα έσοδα του εισερχομένου τουρισμού της Ελλάδας. Στο παρακάτω γράφημα, παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες των μεταβλητών, που προαναφέρθηκαν με έτος βάσης το 2008=1. Την περίοδο 2008- 2018, οι επισκέπτες από τη Ρωσία αυξήθηκαν κατά 1,7 φορές και ανήλθαν σε 520 χιλ. (από 309 χιλ. το 2008). Οι εισπράξεις, την ίδια περίοδο, μειώθηκαν κατά 0,9 και ανήλθαν σε 341 εκατ. € (έναντι 400 εκατ. € το 2008), ενώ οι διανυκτερεύσεις αυξήθηκαν κατά 1,4 και υπολογίζονται σε 5.164 χιλ. (έναντι 3.510 χιλ. το 2008).

Διάγραμμα 13: Αριθμοδείκτες Ρωσίας (εισπράξεις,διανυκτερεύσεις,επισκέπτες),για το διάστημα 2008-2018

Πηγή: Ανάλυση στοιχείων εισερχόμενου τουρισμού ανά Αγορά και ανά Περιφέρεια 2018 INSETTE Intelligence, αναδημοσίευση διαγράμματος

Οι Ρώσοι επισκέπτες το 2018, κατεγράφησαν σε 609 χιλ. (1,7% επί του συνόλου), οι διανυκτερεύσεις σε 5.164 χιλ. (2,3% επί του συνόλου) και οι εισπράξεις σε 341 εκατ. € (2,2% επί του συνόλου).

Παρακάτω θα εξεταστούν κυρίως 4 Περιφέρειες, βάσει των στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος και της έρευνας που εξέδωσε το INSETTE Intelligence, το 2019. Οι εξεταζόμενες Περιφέρειες είναι οι ακόλουθες: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφέρεια Κρήτης, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Περιφέρεια Ιόνιων Νησιών. Οι παραπάνω Περιφέρειες, παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, καθώς είναι οι Περιφέρειες που προσελκύουν τον μεγαλύτερο όγκο Ρώσων επισκεπτών (συγκριτικά με τις υπόλοιπες Περιφέρειες).

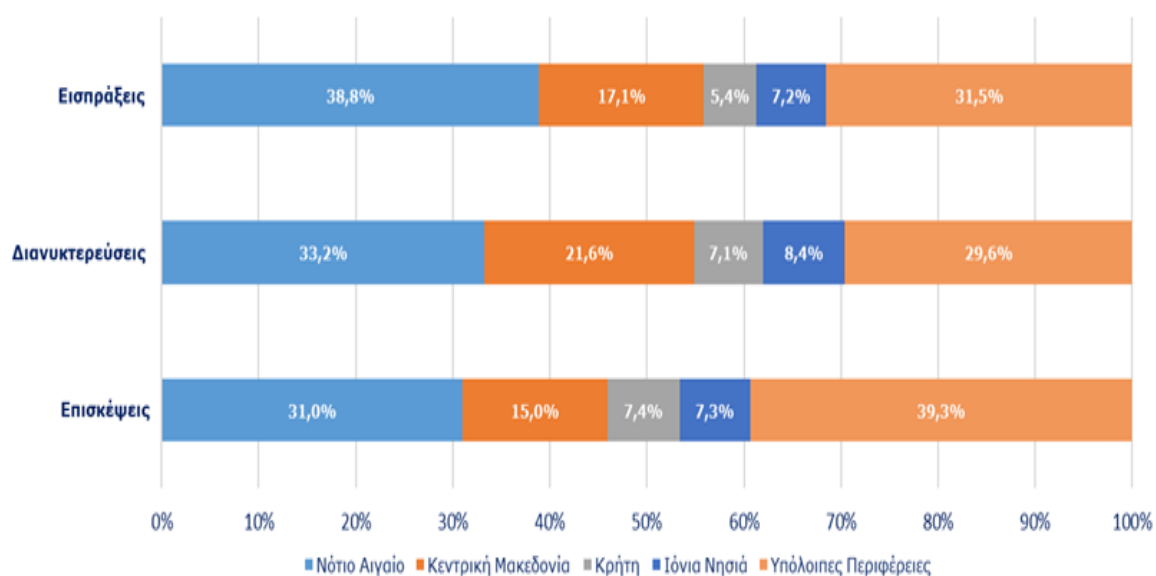
4.6.1 Εξέλιξη Επισκέψεων, Διανυκτερεύσεων και Εισπράξεων 2016-2018

Η μεγαλύτερη αύξηση (+50,5%) στις εισπράξεις, σημειώθηκε στο Ν.Αιγαίο, που ανήλθαν σε 132 εκατ. €. Το 2018, μειώθηκε στις υπόλοιπες περιφέρειες. Η μεγαλύτερη μείωση (-80,1%), στις εισπράξεις, κατεγράφη στην Κρήτη, που ανήλθαν σε 18 εκατ. € έναντι 92 εκατ. € το 2017.

Η μεγαλύτερη αύξηση στις διανυκτερεύσεις, κατεγράφη στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας (+31,1%), που ανήλθαν σε 1.117 χιλ. Επίσης, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων της ρωσικής αγοράς, αυξήθηκε και στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (+2,5%). Αντιθέτως, μειώθηκε στις υπόλοιπες περιφέρειες, το 2018. Η μεγαλύτερη μείωση (-62,7%), στην κατηγορία των διανυκτερεύσεων, κατεγράφη στην Κρήτη με τις διανυκτερεύσεις να ανέρχονται μόλις σε 368 χιλ. έναντι 986 χιλ. το 2017.

Τέλος, η μεγαλύτερη αύξηση (+6,7%) στον αριθμό των επισκέψεων κατεγράφη στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, με τους Ρώσους επισκέπτες να ανέρχονται σε 189 χιλ.. Ο αριθμός των επισκέψεων της ρωσικής αγοράς, μειώθηκε στην περισσότερες Περιφέρειες, που αναλύθηκαν, το 2018.

Διάγραμμα14: Ποσοστό εισπράξεων, διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά περιφέρεια

Πηγή: Ανάλυση στοιχείων εισερχόμενου τουρισμού ανά Αγορά και ανά Περιφέρεια 2018 INSETTE Intelligence, αναδημοσίευση διαγράμματος

4.6.2 Βασικοί Δείκτες Απόδοσης Ρωσικής Αγοράς

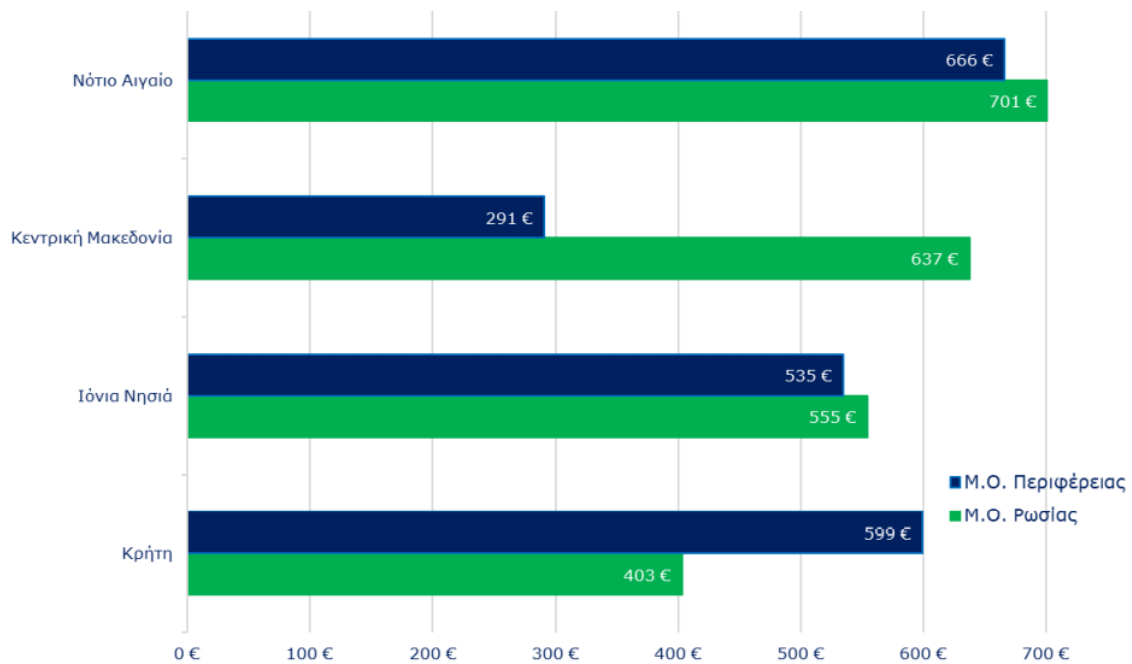
Δαπάνη ανά Επίσκεψη

Κατά μέσο όρο, ως προς το σύνολο οι εισερχόμενοι τουρίστες στην Ελλάδα, δαπάνησαν 449€ ανά επίσκεψη (στις 13 περιφέρειες), το 2018, , ενώ οι εισερχόμενοι Ρώσοι τουρίστες 559 €. Μείωση υπήρξε στη μέση δαπάνη ανά επίσκεψη από τη Ρωσία (-7,6%), το 2018.

Συγκριτικά με το μέσο όρο της Ελλάδας η μέση δαπάνη ανά επίσκεψη είναι υψηλότερη, σε 3 από τις 4 εξεταζόμενες περιφέρειες, εκτός της Κρήτης. Η μεγαλύτερη διαφορά καταγράφεται στην Κεντρική Μακεδονία καθώς είναι 2,2 φορές υψηλότερη από το μέσο όρο της Περιφέρειας (637 € έναντι 291 €).

Στην περιφέρεια Νότιου Αιγαίου σημειώνεται η μέγιστη δαπάνη των Ρώσων τουριστών που είναι 701 €, ενώ μέσος όρος περιφέρεια είναι 666 €.Στα Ιόνια νησιά η ρωσική δαπάνη είναι 555 €, μεγαλύτερη κατά 20€ συγκριτικά με τη μέση δαπάνη της Περιφέρειας.Στην Κρήτη καταγράφεται η χαμηλότερη μέση δαπάνη των Ρώσων επισκεπτών καθώς είναι 403€ , 196 € λιγότερα από τον μέσο όρο της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 15: Δαπάνη ανά Επίσκεψη, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, αναδημοσίευση διαγράμματος από INSETE Intelligence

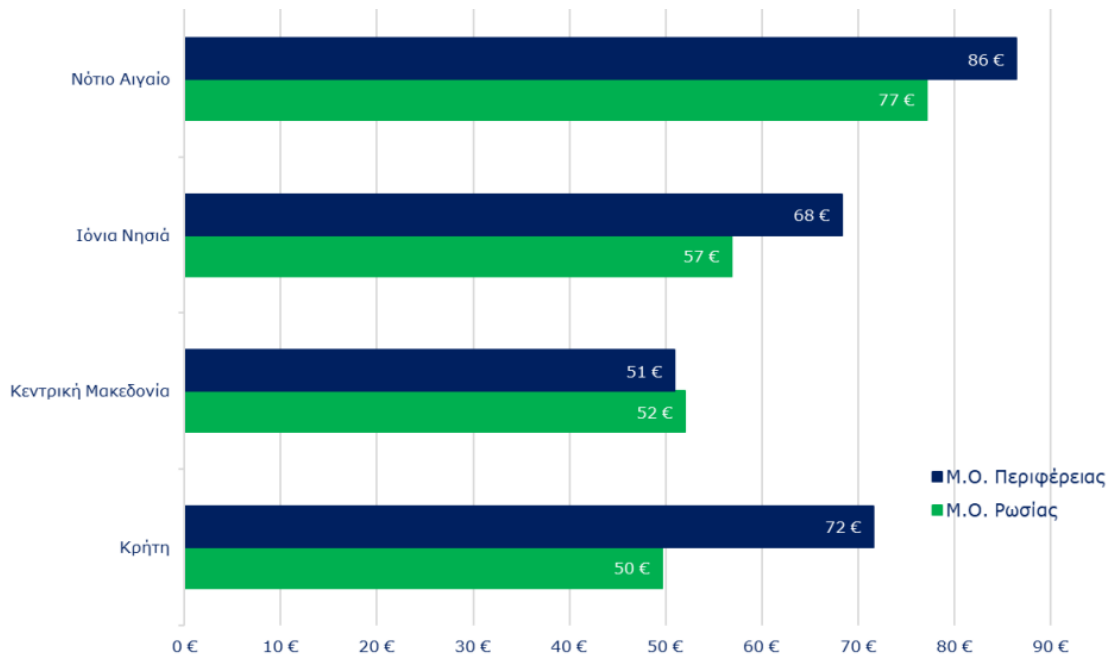
Δαπάνη ανά Διανουκτέρευση

Η μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση, των εισερχόμενων επισκεπτών από τη Ρωσία ανέρχεται σε 66 €, δηλαδή 3€ λιγότερο από το μέσο όρο του συνόλου των εισερχόμενων επισκεπτών στην Ελλάδα (69€).

Η μόνη περιφέρεια, που αναγράφεται μεγαλύτερη μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση είναι η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, σε σχέση το μέσο όρο της αντίστοιχης Περιφέρειας, (52€ έναντι 51€).

Στην Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου, σημειώνεται η μέγιστη τιμή δαπάνης ανά διανυκτέρευση των Ρώσων τουριστών και είναι 77 € (9€ λιγότερο του μέσου όρου της Περιφέρειας). Στα Ιόνια Νησιά ανέρχεται σε 57 έναντι 68 € του μέσου όρου της Περιφέρειας. Τέλος, στη Κρήτη η ρωσική δαπάνη ανέρχεται σε 50 € έναντι 72 € του μέσου όρου της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 16: Δαπάνη ανά Διανουκτέρευση, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, αναδημοσίευση διαγράμματος από INSETE Intelligence

Μέση διάρκεια παραμονής

Η μέση διάρκεια παραμονής ανά επίσκεψη των Ρώσων επισκεπτών ήταν 8,5 (μείωση 0,4 % συγκριτικά με το 2018) διανυκτερεύσεις, ενώ στις περιφέρειες της Ελλάδας ήταν 6,5 διανυκτερεύσεις.

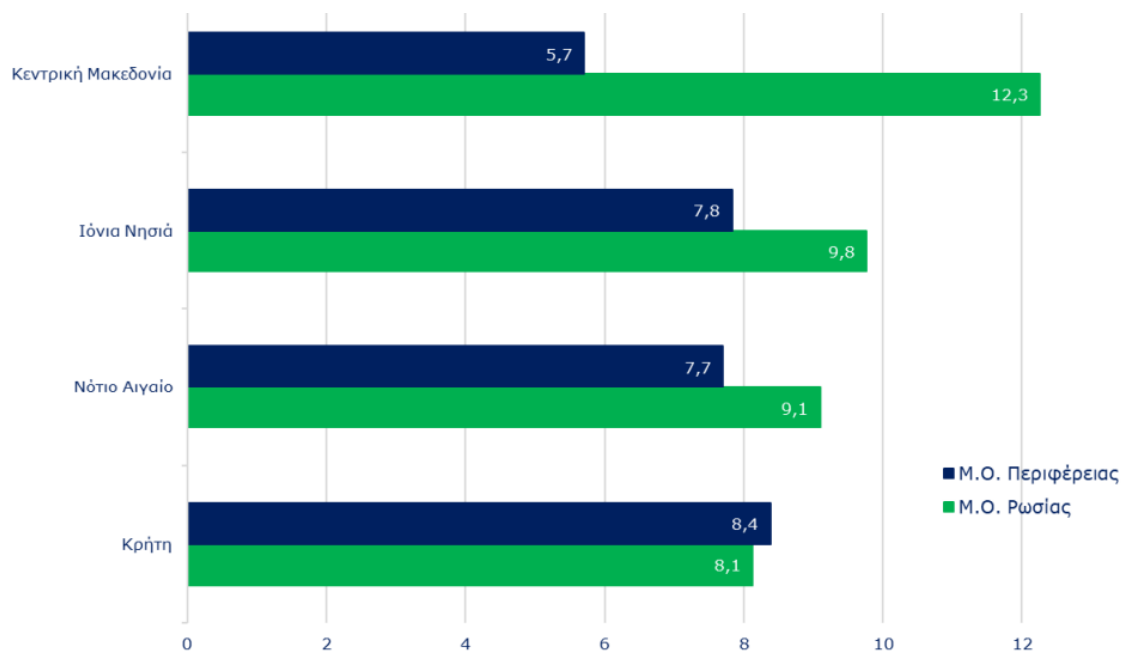
Η μέση διάρκεια παραμονής ανά επίσκεψη, είναι υψηλότερη σε σχέση με το μέσο όρο της αντίστοιχης Περιφέρειας σε 3 από τις 4 εξεταζόμενες Περιφέρειες.

Η μέγιστη διάρκεια παραμονής 12,3 διανυκτερεύσεις σημειώθηκε στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, παρουσιάζοντας μεγάλη διαφορά από το μέσο όρο της Περιφέρειας που είναι μόλις 5,7 διανυκτερεύσεις.

Στα Ιόνια Νησιά, η μέση διάρκεια παραμονής των Ρώσων είναι μεγαλύτερη (9,8 διανυκτερεύσεις έναντι 7,8 διανυκτερεύσεων της Περιφέρειας). Επίσης, 9,1 διανυκτερεύσεις κατέγραψαν οι Ρώσοι επισκέπτες στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έναντι 7,7 του μέσου όρου της Περιφέρειας.

Τέλος, οι Ρώσοι επισκέπτες καταγράφουν τη μικρότερη μέση διάρκεια παραμονής στη Κρήτη, με 8,1 διανυκτερεύσεις έναντι 8,4 διανυκτερεύσεων της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 17: Μέση διάρκεια παραμονής, Ρώσων επισκεπτών, σε 4 περιφέρειες (2018)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, αναδημοσίευση διαγράμματος από INSETE Intelligence

4.7 Συμπεράσματα Ρωσικής αγοράς

Η ρωσική αγορά, εμφανίζει μείωση:

- στις ταξιδιωτικές εισπράξεις, που μειώθηκαν κατά 18,5% (στα 341 εκατ. € από 418 εκατ.€ το 2017)
- στις διανυκτερεύσεις, που μειώθηκαν κατά 12,3% (στις 5.164 χιλ. από 5.885 χιλ. το 2017)
- και στους επισκέπτες, που μειώθηκαν κατά 11,9% (σε 609 χιλ. από 691 χιλ. το 2017)

Συγκριτικά με το μέσο όρο της Ελλάδας η Ρωσική αγορά έχει μεγαλύτερη δαπάνη ανά επίσκεψη (559 € έναντι 449 €), μεγαλύτερη μέση διάρκεια παραμονής (8,5 έναντι 6,5) και μικρότερη ημερήσια δαπάνη (66 € έναντι 69 €).

Το 2018, καταγράφηκε μείωση

- 7,6% στη δαπάνη ανά επίσκεψη,
- 7,2% στη δαπάνη ανά διανυκτέρευση
- 0,4% στη μέση διάρκεια παραμονής.

Οι 3 δημοφιλέστερες Περιφέρειες, ως προς τον αριθμό των επισκέψεων είναι:

α) Νότιο Αιγαίο

β) Κεντρική Μακεδονία

γ) Κρήτη

- Στο Νότιο Αιγαίο ,η μεγαλύτερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση, σε συνδυασμό με την μέση διάρκεια παραμονής, αποφέρουν μια υψηλή συνολική δαπάνη ανά επίσκεψη (701 €).
- Η μεγάλη διάρκεια παραμονής, οδηγεί σε υψηλότερη συνολική δαπάνη ανά επίσκεψη σε σχέση με το μέσο όρο της Περιφέρειας στην Κεντρική Μακεδονία.
- Η χαμηλότερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση, οδηγεί σε χαμηλότερη συνολική δαπάνη ανά επίσκεψη, σε σχέση με το μέσο όρο στην Κρήτη⁵⁸.

Πίνακας 35: Αριθμός αφίξεων Ρώσων επισκεπτών και ρυθμός μεταβολής (2008-2018)

έτος	Αφίξεις	Μεταβολή ανά έτος(%)
2008	309.071	---
2009	276.023	-10,7%
2010	451.238	63,50%
2011	738.928	63,80%
2012	874.787	18,40%
2013	1.352.901	54,70%
2014	1.250.174	-7,60%
2015	512.789	-59%
2016	595.482	16,10%
2017	588.667	-1,10%
2018	520.182	-11,60%

Πηγή:<https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

Οι Ρώσοι επισκέπτες στην Ελλάδα, κατά το διάστημα 2009-2013, άρχισαν να αυξάνονται κατακόρυφα, από τους 276 χιλιάδες που ανήλθαν το 2009, στους 1.352 χιλιάδες το 2013, σημειώνοντας συνολική αύξηση της τάξεως του 500%. Από το 2013 και έπειτα είχαμε μια μικρή μείωση στο αριθμό των αφίξεων το έτος 2014 (-7,6%), αλλά από το 2014 έως το 2015, είχαμε μια κατακόρυφη μείωση της τάξεως του 59%. Αυτό συνέβη, επειδή η ρωσική τουριστική βιομηχανία έκανε αλλαγή στρατηγικής, δίνοντας έμφαση στον εσωτερικό τουρισμό της χώρας και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί ο αριθμός των Tour Operators, που προσφέρουν ταξίδια στο εξωτερικό, στο 1/3.

Ο εισερχόμενος τουρισμός από την Ρωσία, την περίοδο 2016-2018, κατέγραψε μείωση κατά -12,7% (από 595 χιλ. το 2016 σε 520 χιλ. το 2018). Επιμέρους, 2017: -1,1% στις 589 χιλ. και 2018: -11,6% στις 520 χιλ.

Το μερίδιο αγοράς της ρωσικής αγοράς συνεχώς μειώνεται, καταγράφοντας το 2018 το 1,7% του συνόλου, όταν το 2016 ήταν 2,4%⁵⁹.

⁵⁸ Ανάλυση στοιχείων εισερχόμενου τουρισμού ανά Αγορά και ανά Περιφέρεια 2018 INSETE Intelligence

⁵⁹ <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

4.8 Ρωσικά εξεργόμενα ταξίδια στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο

Οι γεωγραφικά κοντινοί προορισμοί, όπως: η Φινλανδία, η Εσθονία και η Πολωνία, καθώς και εκείνοι που έχουν ζεστό κλίμα όπως η Τουρκία, η Αίγυπτος, η Ελλάδα και η Ισπανία είναι οι πιο ελκυστικοί προορισμοί για εξεργόμενους Ρώσους ταξιδιώτες. Άλλοι προορισμοί, που δέχονται μεγάλο αριθμό Ρώσων τουριστών είναι: η Μάλτα, η Ουγγαρία, η Τυνησία και η Κύπρος.

Εκτός Ευρώπης, οι πιο δημοφιλείς είναι: η Ταϊλάνδη, η Κίνα οι ΗΠΑ, το Βιετνάμ και τα ΗΑΕ.

Πίνακας 36: Οι 15 Πρώτες χώρες σε αναζητήσεις ταξιδιών βάσει της ρωσικής μηχανής αναζήτησης yandex.ru (συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας)

θέση	χώρα	μερίδιο στις αναζητήσεις %
0	Ρωσία	52,78
1	Τουρκία	14,78
2	Ιταλία	2,48
3	Ελλάδα	2,47
4	Ισπανία	2,21
5	Τυνησία	1,92
6	Κύπρος	1,66
7	Αμπχαζία ⁶⁰ (Γεωργία)	1,54
8	Γεωργία	1,1
9	Ταϊλάνδη	1,1
10	Γαλλία	1,03
11	Μαυροβούνιο	0,87
12	Κίνα	0,83
13	ΗΠΑ	0,75
14	Βουλγαρία	0,74
15	Βιετνάμ	0,73

Πηγή: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416714>

4.9 Το προφίλ του Ρώσου τουρίστα

Η διαδικασία του ταξιδιού, είναι κάτι σχετικά νέο για τον Ρώσο πολίτη. Η επίσκεψη σε άλλες χώρες και πολιτισμούς ήταν μια ασυνήθιστη πρακτική κατά την εποχή της σοβιετικής κυριαρχίας. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, οι Ρώσοι έχουν αποκτήσει αυξανόμενη πρόσβαση στα ταξίδια, δημιουργώντας ευκαιρίες να πάνε στο εξωτερικό και να βιώσουν νέες επιρροές, μέσω ξένων πολιτισμών και τρόπων ζωής.

4.9.1.Κατηγορίες Ρώσου τουρίστα

- ❖ Νέος-rookie (50%-60% των Ρώσων ταξιδιωτών)
- ❖ Ειδικός-guru (25%-35% των Ρώσων ταξιδιωτών)
- ❖ Τολμηρός-immersive explorer (10%-20% των Ρώσων ταξιδιωτών)

⁶⁰ Επαρχία της Γεωργίας, που θεωρείται ανεξάρτητη από την Ρωσική Ομοσπονδία

❖ Πλούσιος-world wealthy explorer (5% των Ρώσων ταξιδιωτών).

i. Νέος-Rookie

Ο νέος-Rookie, θέλει να δει τον κόσμο και να γνωρίσει άλλους πολιτισμούς, με έναν πιο ασφαλή, οικείο και εύκολο τρόπο. Αντιπροσωπεύει τον Ρώσο πολίτη, που θέλει να συμμετάσχει σε μια ταχέως εκσυγχρονισμένη και παγκοσμιοποιημένη Ρωσική Ομοσπονδία, αλλά δεν διαθέτει τα απαιτούμενα χρήματα ή γνώσεις. Αποτελεί περίπου το 50%-60%, των Ρώσων ταξιδιωτών.

Χαρακτηριστικά «Rookie»:

- ένας πατριώτης Ρώσος, που αναζητά την εμπειρία του ταξιδιού
- άτομα μεγαλύτερης ηλικίας,
- Κάτοικοι μικρότερων πόλεων και κωμοπόλεων
- Έλλειψη οικονομικού κεφαλαίου
- απειρία από ταξίδια
- αναζητά καθοδήγηση από ενημερωτικά μέσα: όπως τηλεόραση, ταξιδιωτικά φυλλάδια και ταξιδιωτικά γραφεία
- θα εξοικονομήσει χρήματα, συμμετέχοντας σε γκρουπ ή ταξίδι charter
- οι δραστηριότητες χαρακτηρίζονται από έναν τρόπο ζωής της μεσαίας τάξης
- Δεν χρησιμοποιεί πολύ τα social media
- Προτιμά στα ταξίδια του ρωσόφωνους οδηγούς.

ii. Ειδικός-guru

Εάν ο Rookie, είναι ένας αβέβαιος, προσεκτικός ταξιδιώτης, που προτιμά δομημένα ταξίδια με ρωσόφωνους οδηγούς, ο Guru είναι ο ταξιδιώτης που επιλέγει ο ίδιος τον προορισμό του, διασφαλίζοντας ότι ένα ταξίδι στο εξωτερικό είναι μια πλήρης εμπειρία. Ο Γκουρού, είναι ένας ταξιδιώτης, που αναζητά εμπειρίες δημιουργίας ταυτότητας. Πιστεύει, ότι το ταξίδι είναι ένα σημαντικό μέσο έκφρασης της ταυτότητάς μας. Αποτελεί το 25%-35%, των Ρώσων ταξιδιωτών.

Χαρακτηριστικά ειδικού-guru:

- Αλληλοεπιδρά αποφασιστικά με τους «ντόπιους» των προορισμών, που επισκέπτεται
- Αναζητά μια αυθεντική εμπειρία ταξιδιού
- θα επισκεφθεί νέους συναρπαστικούς προορισμούς και θα βεβαιωθεί ότι η εμπειρία είναι μοναδική και αξίζει να την διαδώσει όταν γυρίσει στη χώρα του
- ανεβάζει συχνά φωτογραφίες και υλικό από τα ταξίδια του στα κοινωνικά δίκτυα
- προτιμά να είναι τελείως ανεξάρτητος στα ταξίδια του.

iii. Τολμηρός-immersive explorer

Για τον τολμηρό-Immersive Explorer, το ταξίδι σημαίνει να αφήνει έννοιες και σκοτούρες πίσω του, αναζητώντας νέες εμπειρίες. Αψηφά τα ξενοδοχεία και τους «mainstream» προορισμούς, επειδή δεν του προσφέρουν την χαρά, την αυθεντικότητα και

την πρόκληση που επιζητά. Μεταφέρει την εμπειρία του, κοινοποιώντας το πού πήγε, ποιους γνώρισε και ποιες νέες προοπτικές απέκτησε. Αποτελεί το 10%-20%, των Ρώσων ταξιδιωτών.

Χαρακτηριστικά τολμηρού-Immersive Explorer:

- Προτιμά τη διαμονή σε hostels και σε άλλους εναλλακτικούς τύπους διαμονής όπως είναι το couch surfing
- Αναζητά ουσιαστικές εμπειρίες
- Δεν παίρνει μαζί του πολλές αποσκευές στα ταξίδια του καθώς θέλει να είναι λιτός
- Ταξιδεύει σε σχετικά άγνωστες περιοχές και θέλει συνεχώς να διευρύνει τους ορίζοντες του
- Είναι αυθόρμητος και αυθεντικός, όταν «ανεβάζει» υλικό στα κοινωνικά δίκτυα
- Θέλει να γίνεται ένα με την τοπική κοινωνία, που επισκέπτεται (μαθαίνοντας την τοπική γλώσσα, παράδοση, κουζίνα κ.λπ.).

iv. Πλούσιος-world wealthy explorer

Η μικρότερη από τις τέσσερις κατηγορίες, είναι ο πλούσιος-world wealthy explorer. Είναι ο ταξιδιώτης, που του αρέσει να επιδεικνύει τον πλούτο του, καθώς έχει τα χρήματα, το χρόνο και τους πόρους. Σε αντίθεση με τον Immersive Explorer, ο πλούσιος-world wealthy explorer, δεν επιλέγει να βιώσει στο παρασκήνιο τον προορισμό του, αλλά προτιμά μια προσαρμοσμένη επίσκεψη που αντικατοπτρίζει την τοπική κουλτούρα με πιο «γυαλιστερό» τρόπο. Αποτελεί το 5% περίπου των Ρώσων ταξιδιωτών.

Χαρακτηριστικά πλούσιου-world wealthy explorer:

- Υψηλής ποιότητας διαμονή, με το καλύτερο φαγητό και αποκλειστικές εμπειρίες
- Επισκέπτεται τους πιο πολυτελείς προορισμούς και αρέσκεται στο να επιδεικνύει τον πλούτο του
- Χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό τα κοινωνικά δίκτυα θέλοντας να διαμοιράσει το υλικό, που φανερώνει την χλιδή και την πολυτέλεια, που απόλαυσε στις διακοπές του⁶¹.

4.9.2 Η χρήση του διαδικτύου από τους Ρώσους τουρίστες

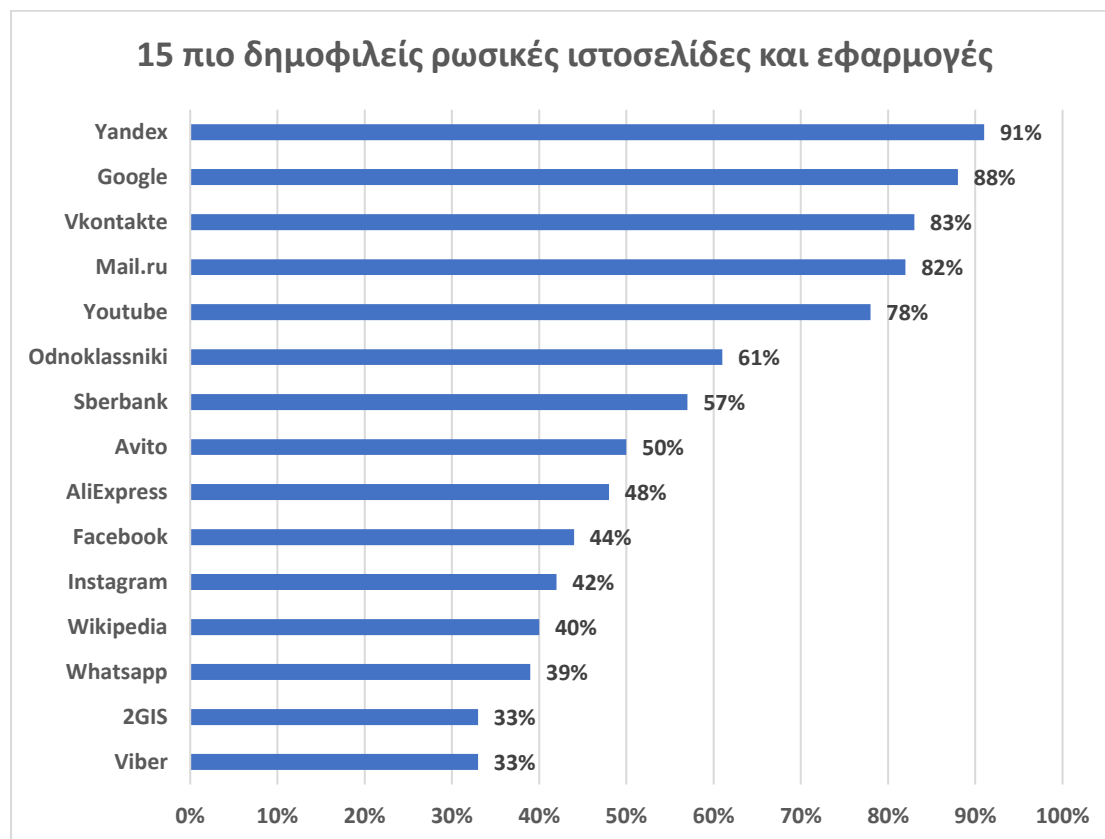
Οι μηχανές αναζήτησης και η κοινωνική δικτύωση διατηρούν την ηγετική θέση όσον αφορά την κάλυψη του ρωσικού διαδικτυακού κοινού. Εκεί υπάρχουν αρκετά τοπικά δίκτυα. Το πιο σημαντικό είναι το Yandex, το οποίο έχει ξεπεράσει τη Google. Τα κοινωνικά δίκτυα επίσης περιλαμβάνουν Vkontakte, Odnoklassniki, My world (μέρος Mail.Ru). Επίσης η υπηρεσία χαρτών 2GIS, συνδυάζει καταλόγους εταιρειών και χάρτες της πόλης.

Η σημασία των διαδικτυακών αγορών αυξάνεται στη Ρωσία, οι οποίες αρχίζουν να γίνονται το πιο σημαντικό σημείο εισόδου στο διαδίκτυο, καθώς αναζητούν την αγορά

⁶¹ Πηγή: <https://www.e-unwto.org/Understanding-Russian-Outbound-Tourism-What-the-Russian-Blogosphere-is-saying-about-Europe>

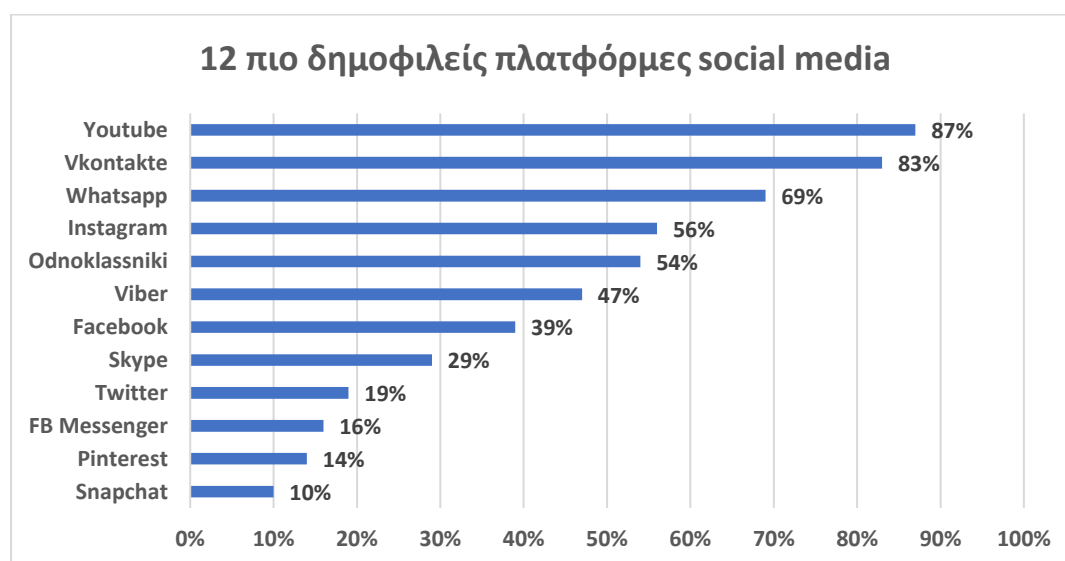
εμπορευμάτων. Υπάρχουν πέντε μεγάλες διαδικτυακές μάρκες στη Ρωσία: η Amazon, η AliExpress, η etc. Market, η Yula και η Ozon.

Διάγραμμα 18: Οι 15 δημοφιλέστερες ιστοσελίδες και εφαρμογές, σε δείκτη διεισδυτικότητας(%) επί του συνολικού αριθμού των Ρώσων χρηστών (2019)

Πηγή: <https://www.statista.com/statistics/1051512/russia-most-popular-online-resources-by-audience>

Διάγραμμα 19: Οι 12 κύριες πλατφόρμες κοινωνικών μέσων, σε δείκτη διεισδυτικότητας (2019)

Πηγή: <https://www.statista.com/statistics/867549/top-active-social-media-platforms-in-russia>

Το YouTube, ήταν η πιο δημοφιλής πλατφόρμα κοινωνικών μέσων, στη Ρωσία και μέχρι το τρίτο τρίμηνο του 2019, αντιπροσώπευε το 87% των χρηστών που μοιράζονται σε ολόκληρη τη χώρα. Η VK, ή πρώην Vkontakte, κατέλαβε τη δεύτερη θέση με ποσοστό διείσδυσης 83%⁶².

Το 2019, ο ημερήσιος χρόνος που αφιερώθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στη Ρωσία ήταν περίπου 2,5 ώρες ανά άτομο. Ο νεαρός πληθυσμός, από 18 έως 24 ετών, περνούσε το μεγαλύτερο μέρος του διαδικτυακού του χρόνου στο YouTube, κάθε μέρα. Από την άλλη πλευρά, οι περισσότεροι ενεργοί χρήστες του Instagram και του Facebook στη χώρα ήταν ηλικίας 25 έως 35 ετών.

4.10 Αξιολόγηση ταξιδιωτικών Ρωσικών πρακτορείων σύμφωνα με το travaleta.ru

Το Travelata.ru, μέσω της αξιολόγησης που έκανε, δημιούργησε 10 βασικά κριτήρια, που επηρεάζουν την αξιοπιστία ενός ταξιδιωτικού πρακτορείου και τη θέση του στην τουριστική αγορά.

Σύστημα μέτρησης: Η μέγιστη δυνατή συνολική βαθμολογία ενός ταξιδιωτικού πράκτορα στο άθροισμα όλων των κριτηρίων είναι 100 πόντοι. Η βαθμολογία κάλυψε τους 24 μεγαλύτερους ταξιδιωτικούς πράκτορες, οι οποίοι αξιολογήθηκαν με 10 βασικά κριτήρια που χαρακτηρίζουν την αξιοπιστία ενός ταξιδιωτικού πράκτορα.

Πίνακας 37: Τα 10 πιο αξιόπιστα Ρωσικά πρακτορεία βάσει αξιολόγησης

Θέση	Επωνυμία πρακτορείου	Βαθμός αξιολόγησης με άριστα το 100
1	TUI Russia	98
2	Coral Travel	98
3	Tez Tour	92
4	SunMar	90
5	Anex Tour	90
6	Pegas Touristik	88
7	Intourist	88
8	Mouzenidis Travel	86
9	Biblio-Globus	86
10	Pac group	82

Πηγή: <https://travelata.ru/>

⁶² Russian Marketing and Advertising Agency(RMAA). Russian Tourism Market Report,2019 Trends, Analysis & Statistics

TUI Russia

Η “TUI Russia” ιδρύθηκε το έτος 2009, με σύμπραξη των ρωσικών ταξιδιωτικών πρακτορείων “VKO Group” και “Mostravel” και είναι μέλος του μεγαλύτερου διεθνούς τουριστικού ομίλου “TUI Group. Είναι μια από τις μεγαλύτερες ταξιδιωτικές υπηρεσίες της Ρωσίας και εξυπηρετεί ετησίως περισσότερους από 600 χιλιάδες τουρίστες.

Η εταιρεία προσφέρει τουριστικά πακέτα, στις ακόλουθες χώρες: Η.Α.Ε., Ελλάδα, Τουρκία, Ισπανία, Τυνησία, Ιταλία, Βουλγαρία, Ανδόρα, Κροατία, Μαυροβούνιο, Φινλανδία, Κύπρος, Ταϊλάνδη, Σρι Λάνκα, Μαλδίβες, Κούβα κ.λπ.⁶³.

Mouzenidis Travel

Η έδρα της εταιρείας βρίσκεται στην Ελλάδα, στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Τα γραφεία της εταιρείας βρίσκονται επίσης σε όλα τα θέρετρα της χώρας: Αθήνα, Κρήτη, Καστοριά, Κέρκυρα, Ρόδος, Χαλκιδική, Πιερία, Θάσος, Ζάκυνθος, Πελοπόννησος και άλλες περιοχές.

Ο αριθμός των περιφερειακών γραφείων αντιπροσωπείας της εταιρείας στη Ρωσία και τις χώρες της ΚΑΚ είναι σήμερα 77 και τείνει να αυξάνεται μέχρι και σήμερα. Γραφεία του ελληνικού ταξιδιωτικού πράκτορα λειτουργούν και στις παρακάτω ευρωπαϊκές χώρες: Μολδαβία, Σερβία, Ρουμανία, Λετονία.

Η Mouzenidis Travel, πραγματοποιεί εβδομαδιαία περίπου 100 απευθείας πτήσεις, από περίπου 35 πόλεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας καθώς και άλλων χωρών. Συνεργάζεται με τις αεροπορικές εταιρείες, Astra Airlines, Ellin Air, Wim-Avia, Aeroflot, Russia, Orenair, Ural Airlines, S7, MAU, Khors Air Company, Belavia για τους κάτωθι προορισμούς: Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Πελοπόννησο, Κρήτη, Ρόδο, Κέρκυρα, Ζάκυνθο και διάφορους ακόμα⁶⁴.

Coral Travel

Η Coral Travel, ιδρύθηκε το 1995. Διοργανώνει ομαδικές και ατομικές εκδρομές και κατέχει ηγετική θέση στον τουριστικό κλάδο. Επίσης, προσφέρει τουριστικά πακέτα για 40 χώρες, μεταξύ αυτών: την Ελλάδα την Τουρκία, την Αίγυπτο, την Ισπανία, τα Η.Α.Ε., την Ταϊλάνδη, το Βιετνάμ και την Τυνησία⁶⁵.

Tez Tour

Το TEZ TOUR είναι ένας διεθνής ταξιδιωτικός πράκτορας, που οργανώνει εκδρομές για ταξιδιώτες από τη Ρωσία, τις χώρες της ΚΑΚ και την Ανατολική Ευρώπη. Λειτουργεί από το 1994. Το χαρτοφυλάκιο της εταιρείας περιλαμβάνει περισσότερες από 30 χώρες. Η συνεργασία της TEZ TOUR με περισσότερες από 20 διεθνείς και εθνικές εταιρείες, που εργάζονται για την αποστολή και παραλαβή τουριστών Επιπλέον, παρέ-

⁶³ <https://www.atorus.ru/ator/about/participants/company/14.html>

⁶⁴ <https://www.atorus.ru/ator/about/participants/company/134.html>

⁶⁵ <https://www.atorus.ru/companies/company/24.html>

χει υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε τουρίστες από τη Ρωσία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Ουκρανία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Λευκορωσία, την Εσθονία, τη Μολδαβία και το Καζακστάν⁶⁶.

SunMar

Το «SunMar», ιδρύθηκε το 2005. Προσφέρει ένα εύρος ξενοδοχείων διαφόρων κατηγοριών και πτήσεις από περισσότερες από 30 πόλεις τις Ρωσικής Ομοσπονδίας. Παρέχει τουριστικά πακέτα για περισσότερες από 20 χώρες⁶⁷.

Anex Tour

Το «Anex Tour» ιδρύθηκε το 1996 και προσφέρει ταξίδια σε 40 και πλέον χώρες, καλύπτοντας 42 ρωσικές πόλεις. Ειδικεύεται στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών, που παρουσιάζονται σε διάφορα τμήματα της αγοράς, όπως: μαζικός τουρισμός, εταιρικά ταξίδια, ομαδικές εκδρομές, υπηρεσίες εδάφους καθώς και VIP διακοπές. Οι προσφορές πακέτων βασίζονται σε πτήσεις τσάρτερ και προγραμματισμένες πτήσεις κορυφαίων αεροπορικών εταιρειών⁶⁸.

Pegas Touristik

Το «Pegas Touristik», ξεκίνησε την λειτουργία του το 1994 και είναι ένας από τους πιο αναγνωρισμένους ηγέτες στην ρωσική ταξιδιωτική και τουριστική αγορά και προσφέρει τουριστικά πακέτα για την Τουρκία, την Αίγυπτο, την Ταϊλάνδη και πολλές άλλες χώρες και προορισμούς. Προσφέρει εταιρικά ταξίδια, συνεργάζεται με ποδοσφαιρικές ομάδες και δίνει έμφαση στην άνεση και στην πολυτέλεια για τους πελάτες της⁶⁹.

Intourist

Το «Intourist», ιδρύθηκε το 1929 και θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες και πιο αξιόπιστες ρωσικές τουριστικές επιχειρήσεις. Κατά τη Σοβιετική εποχή, πολλές μεγάλες προσωπικότητες, επισκέφθηκαν την Σοβιετική Ένωση, μέσω του Intourist. Προσφέρει πακέτα διακοπών για χειμερινές και καλοκαιρινές διακοπές⁷⁰.

Biblio-globus

Ξεκίνησε να λειτουργεί το 1994 και προσφέρει ταξίδια σε διάφορες χώρες. Προσφέρει ποιότητα σε χαμηλές τιμές, συνεχίζει να βελτιώνει τα προγράμματα αναψυχής του δημιουργώντας συνεχώς νέα, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες των πελατών του⁷¹.

Pac group

Το «Pac group», είναι ένα διεθνές ταξιδιωτικό πρακτορείο, που ξεκίνησε να λειτουργεί το 1990, προσφέροντας αρχικά, τουριστικά πακέτα για την ιταλική αγορά. Σήμερα,

⁶⁶ <https://www.tez-tour.com/articles.html?categoryName=aboutCompany>

⁶⁷ <https://www.atorus.ru/companies/company/47.html>

⁶⁸ <https://www.atorus.ru/companies/company/235.html>

⁶⁹ <https://www.atorus.ru/companies/company/47.html>

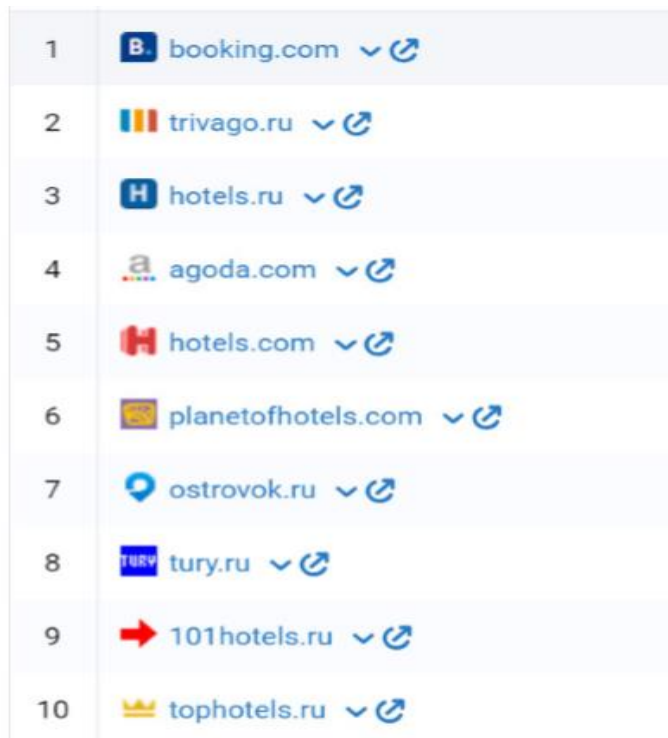
⁷⁰ <https://www.atorus.ru/companies/company/20.html>

⁷¹ <https://www.atorus.ru/ator/about/participants/company/10.htm>

παρέχει πακέτα για πάνω από 50 χώρες και χιλιάδες ξενοδοχεία. Απασχολεί πάνω από 500 άτομα⁷².

4.11 Οι 10 πιο δημοφιλείς ιστοσελίδες κράτησης καταλύματος για τους Ρώσους χρήστες.

Εικόνα 3: Οι 10 πιο δημοφιλείς ιστοσελίδες κράτησης καταλύματος για τους Ρώσους χρήστες.

1	 booking.com
2	 trivago.ru
3	 hotels.ru
4	 agoda.com
5	 hotels.com
6	 planetofhotels.com
7	 ostrovok.ru
8	 tury.ru
9	 101hotels.ru
10	 tophotels.ru

Αναδημοσίευση εικόνας: Russian Marketing and Advertising Agency(RMAA),2019.

Η Booking.com κυριαρχεί στον τομέα των κρατήσεων και των ξενοδοχείων Η Ostrovok.ru είναι ρωσικός ηγέτης υπηρεσιών κράτησης και ο δεύτερος μεγαλύτερος στη Ρωσία μετά την Booking.com. Και οι δύο εταιρείες ,έχουν πολύ ισχυρή κατεύθυνση B2B, καλύπτουν πολύ καλά τις ανάγκες του εταιρικού τμήματος για τις κρατήσεις ξενοδοχείων και το τμήμα των ταξιδιωτικών πρακτορείων, οργανώνοντας ατομικές εκδρομές για τους πελάτες τους⁷³.

⁷² <https://www.atorus.ru/companies/company/36.html>

⁷³ Russian Marketing and Advertising Agency(RMAA). Russian Tourism Market Report,2019 Trends, Analysis & Statistics

Κεφάλαιο 5^ο :Πρόβλεψη Αφίξεων των Ρώσων Τουριστών και Συμπεράσματα

5.1.Χρονολογικές σειρές

Με τον όρο Χρονοσειρά εννοούμε μια ακολουθία $\{x_t: t=0,1,2,\dots\}$ όπου κάθε x εκφράζει κατά τη χρονική στιγμή t την κατάσταση ενός συστήματος, το οποίο εξελίσσεται στο χρόνο κατά τυχαίο τρόπο. Οι χρονοσειρές μπορούν να αφορούν διακριτά μεγέθη ή συνεχή μεγέθη σε διακριτό ή συνεχή χρόνο.

Έτσι χρονοσειρά ονομάζεται μια οικογένεια τυχαίων μεταβλητών $x_t, t \in T$, όπου T είναι χρονική περίοδος ή υποσύνολο του χώρου. Αν το T είναι συνεχές τότε η Χρονοσειρά λέγεται συνεχής ενώ αν το T είναι διακριτό τότε η Χρονοσειρά λέγεται διακριτή.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση μας ενδιαφέρουν οι διακριτές Χρονοσειρές. Επομένως, όταν έχουμε N διαδοχικές τιμές, τότε έχουμε μια Χρονοσειρά x_1, x_2, \dots, x_N , όπου x_t είναι η παρατήρηση στον χρόνο t .

Χαρακτηριστικά χρονοσειρών

- Μια χρονοσειρά μπορεί να χαρακτηρίζεται από γραμμικότητα
- Μια χρονοσειρά μπορεί να παρουσιάζει μια κυκλικά επαναλαμβανόμενη δομή σε διαδοχικά χρονικά διαστήματα ή εποχές
- να παρουσιάζει περιοδικότητα ή στασιμότητα

5.1.1 Συνιστώσες χρονοσειράς

Οι τιμές των χρονοσειρών παρουσιάζουν κάποια χαρακτηριστικά που ονομάζονται συνιστώσες της χρονοσειράς. Αυτές είναι:

- Η **τάση** της χρονοσειράς, η οποία είναι μια μακροχρόνια ομαλή κεντρική κίνηση, την οποία ακολουθεί κατά τη χρονική περίοδο στην οποία εκτείνεται.
- Η **κυκλικότητα**, δηλαδή η συστηματική κύμανση η οποία δημιουργείται γύρω από την τάση και επαναλαμβάνεται με μικρή, μεγάλη ή πλήρη ομοιομορφία κατά περιόδους μεγαλύτερες του έτους.
- Η **εποχικότητα**, δηλαδή η περιοδική βραχυχρόνια κίνηση η οποία εκδηλώνεται και επαναλαμβάνεται σε όλες ανεξαιρέτως τις χρονικές περιόδους στις οποίες η χρονοσειρά παίρνει τιμές.
- Η **τυχαία κύμανση**, η οποία διαμορφώνεται ανεξαρτήτως του χρόνου. Η κύμανση αυτή ονομάζεται άρρυθμος παράγοντας, εξαιτίας της τυχαίας συμπεριφοράς της.

5.1.2 Επιδράσεις άλλων παραγόντων στη συμπεριφορά των χρονοσειρών

Εκτός από τις παραπάνω βασικές συνιστώσες, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τη συμπεριφορά της χρονοσειράς:

- Μετακινήσεις ημερομηνιών μεγάλων εορτών
- Ασυνήθιστα και σημαντικά γεγονότα, (π.χ. φορολογικές μεταβολές υποτίμηση εθνικού νομίσματος, πανδημίες, πόλεμοι, κ.λπ.)
- Αριθμός ημερών αργίας κατά μήνα
- Ο αριθμός ημερών κάθε μήνα

5.2 Χρονολογικές σειρές και προβλέψεις

Οι μέθοδοι πρόβλεψης κάνουν χρήση ιστορικών δεδομένων προκειμένου να επιτύχουν τη βαθύτερη κατανόηση της δομής αυτών, η οποία οδηγεί στην ανάπτυξη των κατάλληλων εργαλείων για μελλοντική πρόβλεψη. Οι ποσοτικές μέθοδοι πρόβλεψης υποδιαιρούνται σε δύο κατηγορίες:

- 1) τεχνικές πρόβλεψης βασιζόμενες στις χρονοσειρές
- 2) τεχνικές πρόβλεψης βασιζόμενες στα λεγόμενα αιτιώδη μοντέλα.

Στη παρούσα εργασία, χρησιμοποιείται η μέθοδος πρόβλεψης της χρονοσειράς. Συγκεκριμένα, στη μέθοδο αυτή αναλύονται ακολουθίες δεδομένων, τα οποία αποτελούν παρατηρήσεις πάνω σε μια τυχαία μεταβλητή που έχουν ληφθεί σε διαδοχικές και εν γένει ισαπέχουσες χρονικές στιγμές. Αποσκοπούν δηλαδή στη προβολή μελλοντικών τιμών της μεταβλητής, λαμβάνοντας υπόψη παρελθοντικές και υφιστάμενες τιμές της συγκεκριμένης μεταβλητής. Ένα μοντέλο της κατηγορίας αυτής θα δίνει την ίδια πρόβλεψη χωρίς να υπολογίζει τις μεταβολές του περιβάλλοντος, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα των μοντέλων της κατηγορίας αυτής.

Λόγω του ότι όλες οι προβλέψεις εμπεριέχουν αβεβαιότητα είναι λογικό να αναμένεται κάποιο σφάλμα στη πρόβλεψη.

5.2.1 Μοντέλα σύνδεσης των συνιστωσών μιας χρονοσειράς

Η στρατηγική, η οποία ακολουθείται για τη λήψη προβλέψεων, είναι να αναγνωρισθεί το υπαινισσόμενο σχήμα συμπεριφοράς και να προβληθεί στο μέλλον, με βασική υπόθεση ότι το υπαινισσόμενο πρότυπο συμπεριφοράς της χρονολογικής σειράς στο παρελθόν θα εξακολουθεί να ισχύει και στο μέλλον. Δηλαδή, υποθέτουμε ότι η μακροχρόνια τάση, οι εποχικές κυμάνσεις, οι κυκλικές κυμάνσεις και ο άρρυθμος παράγοντας είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και ενεργούν προσθετικά.

Τα χρησιμοποιούμενα υποδείγματα είναι το αθροιστικό υπόδειγμα και το πολλαπλασιαστικό υπόδειγμα.

-Στο αθροιστικό υπόδειγμα, οι πραγματικές τιμές της χρονοσειράς για κάθε περίοδο θεωρούνται ως άθροισμα των τεσσάρων συνιστωσών και δημιουργούνται με τον ακόλουθο τρόπο:

$$Y_t = T_t + S_t + C_t + R_t$$

-Στο πολλαπλασιαστικό υπόδειγμα, οι πραγματικές τιμές της χρονολογικής σειράς προσδιορίζονται από το γινόμενο των τεσσάρων συνιστωσών, δηλαδή:

$$Y_t = T_t * S_t * C_t * R_t \text{ το οποίο μετασχηματίζεται και σε:}$$

$$\log Y_t = \log T_t + \log S_t + \log C_t + \log R_t$$

όπου η τιμή Y_t εκφράζεται στη χρονική στιγμή t ως το άθροισμα των λογαρίθμων των κυρίων συνιστωσών.

-Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν, επίσης, και τα λεγόμενα μικτά μοντέλα

5.2.2 Μεθοδολογία κλασικής ανάλυσης χρονοσειράς

Η απομόνωση και εν συνεχεία η διερεύνηση των παραπάνω συνιστωσών και, ειδικότερα, ο ποσοτικός προσδιορισμός, η αξιολόγηση κάθε μιας εξ αυτών και η αξιοποίηση των σχετικών συμπερασμάτων αποτελούν κύριο αντικείμενο της κλασικής ανάλυσης χρονοσειρών. Η διαδικασία αυτή εξαρτάται από το μοντέλο σύνδεσης των συνιστωσών και αναφέρεται ως κλασική ανάλυση χρονολογικών σειρών.

Για την ανάλυση μιας χρονοσειράς με την κλασική μέθοδο ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία:

- I. Προσδιορισμός της μακροχρόνιας τάσης
- II. Προσδιορισμός εποχικότητας
- III. Απαλοιφή εποχικών κυμάνσεων
- IV. Απαλοιφή της μακροχρόνιας τάσης
- V. Προσδιορισμός των κυκλικών κυμάνσεων
- VI. Απαλοιφή των κυκλικών κυμάνσεων

Μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας, καταλήγουμε στην αποσύνθεση της χρονοσειράς, δηλαδή κάθε χρονική στιγμή γνωρίζουμε, ανάλογα με τον τρόπο σύνδεσης των συνιστωσών, ποιο είναι το επίπεδο της κάθε μίας και ποια η συνεισφορά του στην τιμή της χρονοσειράς.

Κύριες μέθοδοι της κλασικής ανάλυσης των χρονοσειρών είναι:

Μέθοδοι προσδιορισμού της μακροχρόνιας τάσης

Η μακροχρόνια τάση μιας χρονοσειράς προσδιορίζεται, περιγράφεται και διερευνάται με τις ακόλουθες μεθόδους:

- Με την προσαρμογή της κατάλληλης εξίσωσης τάσης και
- Με τον υπολογισμό ορισμένων ποσοτικών εκφράσεων, των ονομαζόμενων κινητών μέσων.

Μέθοδοι προσδιορισμού της εποχικότητας

Η εποχικότητα μιας χρονολογικής προσδιορίζεται, περιγράφεται και διερευνάται με τις ακόλουθες μεθόδους:

- Με τη μέθοδο των ποσοστών ως προς το μηνιαίο μέσο
- Με τη μέθοδο των ποσοστών ως προς το μηνιαίο κινητό μέσο
- Με τη μέθοδο των ποσοστών ως προς τη μηνιαία τάση.
- Μέθοδοι προσδιορισμού των κυκλικών κυμάνσεων

Η κυκλικότητα μιας χρονολογικής σειράς προσδιορίζεται, και διερευνάται με τις ακόλουθες μεθόδους:

- Απαλοιφή των εποχικών κυμάνσεων
- Απαλοιφή της μακροχρόνιας τάσης
- Εκ νέου υπολογισμός των κινητών μέσων, απαλείφοντας τον άρρυθμο παράγοντα
- Υπολογισμός των δεικτών κυκλικότητας

5.3 Η προσέγγιση Box-Jenkins

Η μέθοδος αυτή αναπτύχθηκε την δεκαετία του 1960, με αποκορύφωμα την έκδοση της μελέτης “ Times series Analysis, Forecasting and Control” το 1970, από τους καθηγητές Box και Jenkins.

Η αναγνώριση του συγκεκριμένου υποδείγματος βασίζεται στην προσεκτική παρατήρηση των συναρτήσεων αυτοσυσχέτισης και μερικής αυτοσυσχέτισης της χρονοσειράς. Έπειτα, γίνεται αποτελεσματική εκτίμηση των σχετικών παραμέτρων και τέλος εκτελούνται δοκιμές για επαλήθευση, οι οποίες καθορίζουν αν το συγκεκριμένο υπόδειγμα είναι ικανοποιητικό. Αυτές οι δοκιμές έχουν στόχο να υποδείξουν και τον τρόπο με τον οποίο το υπόδειγμα πρέπει να τροποποιηθεί εφόσον δεν είναι ικανοποιητικό. Η διαδικασία επιλογής ενός υποδείγματος είναι μια διαδικασία δοκιμής και λάθους

Η ανάγκη για γνώση υποδειγμάτων των οποίων τα διαγράμματα αυτοσυσχέτισης να μπορούν να αναγνωριστούν σχετικά εύκολα, συντέλεσε στη διαμόρφωση τριών στάσιμων στοχαστικών διαδικασιών, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερη χρησιμότητα για τις χρονολογικές σειρές, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- η αυτοπαλινδρομική, **AR**

- η τεχνική του κινητού μέσου **MA**
- και η μικτή διαδικασία **ARMA**.

Η τεχνική **Box-Jenkins ARIMA** (Auto-Regressive Integrated Moving Average) δίνει μορφή υποδείγματος στην πιο γενική μορφή, σε μια διακριτή χρονοσειρά, ως συνάρτηση αυτοπαλινδρομούμενων όρων, κινούμενων μέσων και μιας σταθεράς. Στο μοντέλο περιλαμβάνεται συγχρόνως ένας τύπος εποχικού και ένας μη εποχικού παράγοντα και η γενική του μορφή έχει ως εξής:

ARIMA(p,d,q), μη εποχικός παράγοντας

- **p** οι παράμετροι του αυτοπαλίνδρουμο υποδείγματος
- **d** ο αριθμός των διαφορών που απαιτούνται προκειμένου να μετατραπεί η σειρά σε στάσιμη του μη εποχικού παράγοντα
- **q**, οι παράμετροι του υποδείγματος του κινητού μέσου.

Μια άλλη κατηγορία των υποδειγμάτων **ARIMA** είναι τα εποχικά υποδείγματα **SARIMA**(seasonal ARIMA models). Το εποχικό υπόδειγμα μπορεί να διαθέτει ένα παράγοντα **MA**, έναν παράγοντα **AR** και ενδεχομένως μια τάξη διαφορών:

ARIMA (p,d,q) (P,D,Q)s, εποχικός παράγοντας

- **p** οι παράμετροι του αυτοπαλίνδρουμο υποδείγματος (**AR**)
- **d** ο αριθμός των διαφορών που απαιτούνται για να μετατραπεί η σειρά σε στάσιμη
- **q**, οι παράμετροι του υποδείγματος του κινητού μέσου (**MA**)
- **P**, το πλήθος των εποχικών αυτοπαλίνδρουμων όρων (**SAR**)
- **D**, ο αριθμός των διαφορών που απαιτούνται προκειμένου να μετατραπεί η σειρά σε στάσιμη του εποχικού παράγοντα
- **Q**, το πλήθος των εποχικών όρων κινητού μέσου (**SMA**)
- **s**, η εποχικότητα της σειράς.

5.3.1 Στάδια της μεθόδου Box και Jenkins

1^ο Στάδιο: Ταυτοποίηση

Στο στάδιο αυτό επιλέγεται ένα μοντέλο ικανό να δείξει αν υπάρχουν βασικά χαρακτηριστικά στη χρονοσειρά (τάση, εποχικότητα). Προσδιορίζονται οι συναρτήσεις συσχέτισης: Αυτοσυσχέτιση (Autocorrelation, **ACF**) και Μερική Αυτοσυσχέτιση (Partial Autocorrelation, **PACF**). Μέσω των δύο αυτών συναρτήσεων θα είναι δυνατή η αναγνώριση της κατάλληλης **AR** or **MA**.

2^ο Στάδιο: Εκτίμηση

Γίνεται εκτίμηση των παραμέτρων του μοντέλου ύστερα από την προσαρμογή του στα δεδομένα. Ελέγχεται η σημαντικότητα των παραμέτρων, προβλέπεται το μέρος της χρονοσειράς που χρησιμοποιείται για αυτό το σκοπό και γίνεται η αποδοχή ή απόρριψη του μοντέλου.

3^ο Στάδιο: Διαγνωστικός έλεγχος

Στο στάδιο αυτό γίνεται η εκτίμηση της ποιότητας του μοντέλου, η διασταύρωση του με νέα δεδομένα, καθώς και η τελική αποδοχή ή η απόρριψή του. Ελέγχεται το πόσο καλά ταιριάζει το υπόδειγμα με τα δεδομένα, καθώς μπορεί να υπάρχει κάποιο άλλο υπόδειγμα **ARIMA** που να προσαρμόζεται καλύτερα.

4^ο Στάδιο: Αξιολόγηση υποδείγματος

Στο συγκεκριμένο στάδιο, γίνεται αξιολόγηση της προβλεπτικής ικανότητας του υποδείγματος και προκειμένου να γίνει σωστή αξιολόγηση υπάρχουν ορισμένα κριτήρια:

- ✓ η ρίζα του μέσου τετραγώνου **RMSE**
- ✓ το μέσο απόλυτο σφάλμα **MEAN**
- ✓ το μέσο απόλυτο ποσοστιαίο σφάλμα **MAPE**.

5.3.2 Έλεγχος των καταλοίπων/σφαλμάτων

Για να επιλέξουμε το υπόδειγμα βάσει των δεδομένων που έχουμε, τότε τα κατάλοιπα θα πρέπει να μην αυτοσυσχετίζονται. Η μελέτη των αυτοσυσχετίσεων των σφαλμάτων μπορεί να δείξει την ανεπάρκεια του υποδείγματος, καθώς επίσης και τις απαραίτητες τροποποιήσεις που είναι απαραίτητο να γίνουν, ώστε το υπόδειγμα να είναι πλέον το κατάλληλο.

5.3.3 Μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα της μεθόδου Box και Jenkins

Τα βασικά μειονεκτήματα της μεθόδου B-J είναι τα ακόλουθα:

- απαιτείται μεγάλο αριθμός παρατηρήσεων για να είναι η πρόβλεψη αξιόπιστη
- δεν υπάρχουν συστηματικές μέθοδοι για την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας
- απαιτεί χρόνο και έμπειρο προσωπικό για την κατασκευή ενός ικανοποιητικού υποδείγματος

- δεν λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές του περιβάλλοντος.

Αντιθέτως το πλεονεκτήματα της μεθόδου B-J είναι ότι παρουσιάζει μεγαλύτερη προβλεπτική ακρίβεια συγκριτικά με άλλες μεθόδους.⁷⁴

5.4 Πρόβλεψη αφίξεων των Ρώσων Τουριστών

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να προβλεφθούν και να αναλυθούν οι αφίξεις των Ρώσων Τουριστών στην Ελλάδα με τη βοήθεια του προγράμματος Statsgraphics XV.

Τα δεδομένα, που θα αναλυθούν και θα παρουσιασθούν παρακάτω, έχουν συλλεχθεί από την έρευνα που πραγματοποιεί η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και αφορούν τις μηνιαίες αφίξεις τουριστών από τη Ρωσική Ομοσπονδία στην Ελλάδα για το χρονικό διάστημα Ιανουάριος 2010 έως Δεκέμβριος 2019. Τα συγκεκριμένα στοιχεία, θα αποτελέσουν το σύνολο των παρατηρήσεων οι οποίες κατόπιν επεξεργασίας και μέσω της χρήσης του στατιστικού προγράμματος Statgraphics Centurion XVII, θα μας βοηθήσουν να επιλέξουμε το κατάλληλο στατιστικό μοντέλο, μέσω του οποίου θα πραγματοποιηθεί η πρόβλεψη για τους επόμενους 12 μήνες. Αναλυτικότερα, η χρονοσειρά που θα χρησιμοποιηθεί για την πρόβλεψη των μηνιαίων αφίξεων Ρώσων τουριστών αποτελείται από μηνιαίες παρατηρήσεις αφίξεων, κατά τη διάρκεια του διαστήματος μεταξύ του Ιανουαρίου του 2010 μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2019. Τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν καλύπτουν μια περίοδο 10 ετών και, συνολικά 120 μηνών. Βάσει, των παραπάνω στοιχείων και μέσω της χρήσης προγράμματος Statgraphics Centurion XVII, θα λάβει χώρα η ανάλυσή τους, που θα αποσκοπεί στην πρόβλεψη του αριθμού των αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα, για τους επόμενους 12 μήνες, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως για λόγους αξιοπιστίας η πρόβλεψη ιδανικά δε θα πρέπει να ξεπερνά το 10% των παρατηρήσεων ($10\% \times 120 \text{ μήνες} = 12 \text{ μήνες}$).

Τα στοιχεία των αφίξεων τα οποία αποτελούν τις παρατηρήσεις και συνθέτουν τη χρονοσειρά, που θα χρησιμοποιηθεί για την πρόβλεψη των μηνιαίων αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα, για τους επόμενους 12 μήνες (Ιανουάριος 2020 – Δεκέμβριος 2020), παρουσιάζονται συγκεντρωτικά και καταναμημένα με βασικά κριτήρια το μήνα και το έτος στον πίνακα που ακολουθεί.

⁷⁴ Πηγή: Μιχαήλ Σφακιανάκης, Θεωρία Χρονοσειρών.

Πίνακας 38: Αφίξεις Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα (2010-2019)

Μήνες	Έτη									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ιανουάριος	2.685	3.671	2.680	3.699	10.763	3.302	2.728	10.527	1.595	10.111
Φεβρουάριος	866	4.060	1.758	2.871	5.919	3.576	6.922	6.320	9.658	8.495
Μάρτιος	3.368	4.709	3.109	6.353	9.170	1.674	10.439	7.975	4.473	11.257
Απρίλιος	5.685	7.367	13.814	11.209	11.368	11.830	20.208	13.495	13.932	11.831
Μάιος	27.863	76.992	54.961	80.886	108.758	35.654	42.386	39.821	23.560	26.090
Ιούνιος	79.269	115.897	153.047	232.085	236.473	94.586	79.482	108.593	98.602	84.748
Ιούλιος	86.055	136.789	174.499	270.669	293.755	84.915	118.868	126.458	125.385	106.374
Αύγουστος	122.236	167.082	224.975	320.577	252.003	115.628	113.840	142.591	96.695	129.372
Σεπτέμβριος	87.271	139.795	182.977	284.300	235.477	90.184	130.013	75.134	74.847	81.162
Οκτώβριος	24.589	60.923	53.385	130.127	70.806	53.783	45.021	41.615	45.317	82.167
Νοέμβριος	7.327	16.362	5.987	5.301	9.434	8.467	14.371	7.420	9.131	18.877
Δεκέμβριος	4.025	5.280	3.595	4.824	6.248	9.190	11.204	8.718	16.987	12.396
Σύνολο	453.247	740.938	876.798	1.354.914	1.252.188	514.804	597.498	590.684	522.200	584.899

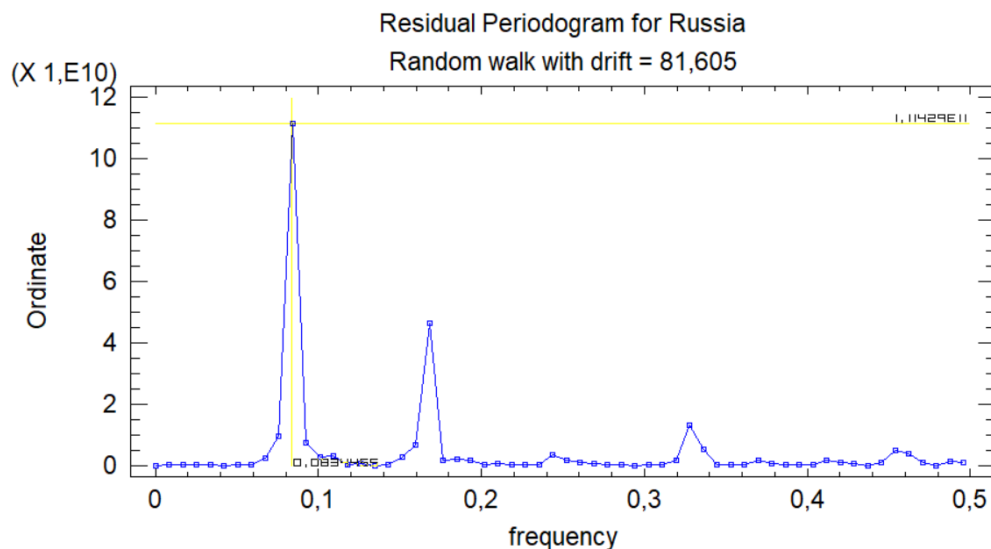
Πηγή: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/STO04/2016-Q2>

Αρχικά, η μέθοδος συνίσταται στην εξέταση της χρονοσειράς των δεδομένων χωρίς να ληφθεί υπόψη η παράμετρος της εποχικότητας, ώστε αξιολογώντας τα αποτελέσματα που προκύπτουν να προσδιοριστεί ο βαθμός της. Ο βαθμός της περιοδικότητας προκύπτει από τον τύπο:

$$\text{Τετμημένη} = 1/s$$

Όπου: s είναι η εποχικότητα και η τετμημένη είναι αυτή του πρώτου μεγίστου που εμφανίζεται στο Περιοδόγραμμα.

Διάγραμμα 20 : Περιοδόγραμμα (Residual periodogram),χωρίς εποχικότητα

Η χρονοσειρά είναι εποχική με εποχικότητα 12 μήνες, η οποία προσδιορίζεται από το ως άνω περιοδόγραμμα ως εξής: $s = 1 / 0,083$. Όπου 0,083 η τετμημένη της πρώτης μεγάλης κορυφής κοντά στην πρώτη περίοδο.

Έπειτα, αφού έχει αποδειχθεί και υπολογισθεί η εποχικότητα της εξεταζόμενης χρονοσειράς, δηλώνεται ώστε να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της ανάλυσης που θα προκύψει και να επιλεγθεί το καταλληλότερο μοντέλο για την εξαγωγή των προβλέψεων.

Δεδομένα μοντέλου

Data variable	Russia
Number of observations	120
Start index	1/10
Sampling interval	1,0 month(s)
Length of seasonality	12
Seasonal differencing order	1

Forecast model selected	ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)12 with constant Math adjustment: Natural log
Number of forecasts generated	12

Πίνακας 39: Περίληψη μοντέλου ARIMA

Παράμετρος	Εκτίμηση	Τυπικό σφάλμα	Τιμή συνάρτησης (t)	Στατιστική σημαντικότητα (P-value)
AR(1)	0,329378	0,0963259	3,41941	0,000907
MA(1)	0,975757	0,0109009	89,5119	0
SAR(1)	-1,39468	0,072744	-19,1724	0
SAR(2)	-0,79316	0,0637277	-12,4461	0
SMA(1)	-0,831509	0,0416841	-19,9479	0

Εκτιμώμενη διακύμανση λευκού θορύβου = 0,197492 με 101 βαθμούς/μοίρες ελευθερίας.

Εκτιμώμενη τυπική απόκλιση λευκού θορύβου = 0,444401

Αριθμός επαναλήψεων: 14

Στον πίνακα 39, παρουσιάζεται η στατιστική σημαντικότητα (P-value) των όρων του μοντέλου πρόβλεψης. Οι παράμετροι με τιμές μικρότερες του 0,10 διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από το 0, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 90%. Στην προκειμένη περίπτωση, οι τιμές p-value για τις παραμέτρους AR(1), MA(1), SAR(1), SAR(2), και SMA(1) είναι μικρότερες του 0,10, δηλαδή διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από το 0, που σημαίνει ότι οι τιμές των παραμέτρων που παρατηρήθηκαν δεν οφείλονται στην τύχη, αλλά υπάρχει 90% βεβαιότητα ότι είναι πραγματικές.

Πίνακας 40: Αξιολόγηση του μοντέλου ως προς την προβλεψιμότητα

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
RMSE	30283,4
MAE	16664,8
MAPE	34,8352
ME	-946,987
MPE	-8,27705

Στον πίνακα 40 παρουσιάζεται η αξιολόγηση του επιλεγμένου μοντέλου στην προσαρμογή των δεδομένων. Εμφανίζει:

- i. Την τετραγωνική ρίζα του μέσου τετραγώνου του σφάλματος (Root Mean Square Error-RMSE)
- ii. Το μέσο απόλυτο σφάλμα (Mean Absolute Error- MAE)
- iii. Το μέσο απόλυτο ποσοστιαίο σφάλμα (Mean Absolute Percentage Error- MAPE)
- iv. Το μέσο σφάλμα (Mean Error- ME)
- v. Το μέσο ποσοστιαίο σφάλμα (Mean Percentage Error- MPE)

Κάθε ένα από στατιστικά μέτρα βασίζεται στις διαφορές μεταξύ της τιμής που παρατηρήθηκε στη χρονική στιγμή t και την πρόβλεψη της τιμής αυτής που χρησιμοποιεί όλα τα δεδομένα ως τη στιγμή $t-1$. Τα 3 πρώτα στατιστικά μέτρα υπολογίζουν το μέγεθος των τυχαίων σφαλμάτων, ενώ τα 2 τελευταία υπολογίζουν το μέγεθος των συστηματικών σφαλμάτων.

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη σύγκριση διαφορετικών μοντέλων πρόβλεψης, ώστε να επιβεβαιωθεί η επάρκειά του επιλεγμένου μοντέλου σε σχέση με τα υπόλοιπα μοντέλα που έχουν απορριφθεί.

(A) ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)₁₂ with constant

Math adjustment: Natural log

(B) Brown's linear exp. smoothing with alpha = 0,1611

Seasonal adjustment: Multiplicative

(C) Holt's linear exp. smoothing with alpha = 0,5874 and beta = 0,0207

Seasonal adjustment: Multiplicative

(D) Brown's quadratic exp. smoothing with alpha = 0,1225

Seasonal adjustment: Multiplicative

(E) Winter's exp. smoothing with alpha = 0,1151, beta = 0,0327, gamma = 0,1965

Η διαδικασία αυτή, αποσκοπεί στην πρόβλεψη των τιμών των μελλοντικών αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα. Η χρονική περίοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι 120 μήνες. Το μοντέλο που επελέγη είναι ένα μοντέλο **ARIMA**, σύμφωνα με το οποίο η καλύτερη πρόβλεψη των μελλοντικών δεδομένων προκύπτει από ένα παραμετρικό μοντέλο.

Πίνακας 41: Εκτιμώμενα στατιστικά μεγέθη των συγκρινόμενων μοντέλων

Μοντέλο	RMSE	MAE	MAPE	ME	MPE
(A)	30283,4	16664,8	34,8352	-946,987	-8,27705
(B)	26391,2	15926,1	45,5708	3627,98	-16,433
(C)	20350,9	12190,6	39,0994	2511,24	-12,3719
(D)	26718,2	16615,6	47,1087	3150,64	-16,3649
(E)	31464,5	19269,3	70,0453	-150,452	-50,5367

Πίνακας 42: Έλεγχοι καταλοίπων των συγκεκριμένων μοντέλων

Μοντέλο	RMSE	RUNS	RUNM	AUTO	MEAN	VAR
(A)	30283,4	OK	OK	OK	OK	OK
(B)	26391,2	OK	**	***	OK	OK
(C)	20350,9	OK	OK	***	OK	OK
(D)	26718,2	OK	**	***	OK	OK
(E)	31464,5	OK	***	***	***	***

- ✓ **RMSE** = τετραγωνική ρίζα του μέσου τετραγώνου του σφάλματος
- ✓ **RUNS** = διαγνωστικός έλεγχος για υπερβολικές ακολουθίες πάνω και κάτω
- ✓ **RUNM** = διαγνωστικός έλεγχος για υπερβολικές ακολουθίες πάνω και κάτω από τη διάμεσο
- ✓ **AUTO** = διαγνωστικός έλεγχος Box-Pierce για υπερβολική αυτοσυσχέτιση
- ✓ **MEAN** = διαγνωστικός έλεγχος για διαφορά στον μέσο του πρώτου μισού και του δεύτερου μισού
- ✓ **VAR** = διαγνωστικός έλεγχος για διαφορά στη διασπορά του πρώτου μισού και του δεύτερου μισού

- OK = μη σημαντικό ($p \geq 0,05$)
- = οριακά σημαντικό ($0,01 < p \leq 0,05$)
- ** = σημαντικό ($0,001 < p \leq 0,01$)
- *** = πολύ σημαντικό ($p \leq 0,001$)

Το αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών καθορίζει την καταλληλότητα ενός μοντέλου, βάσει των δεδομένων που έχουμε. Τα 5 OK δείχνουν ότι το **μοντέλο (Α)** που έχει επιλεγεί είναι το πιο κατάλληλο για να χρησιμοποιηθεί για πρόβλεψη(παρόλο που δεν έχει το χαμηλότερο RMSE),καθώς τα υπόλοιπα μοντέλα δεν “περνάνε” τους διαγνωστικούς ελέγχους και έχουν απορριφθεί.

Το προκρινόμενο εποχικό μοντέλο) ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)₁₂, το οποίο είναι της μορφής ARIMA(p,d,q)x(P,D,Q)_s, ερμηνεύεται ως ακολούθως:

- $p=1$, που σημαίνει ότι η πρόβλεψη επηρεάζεται από την τιμή της προηγούμενης παρατήρησης, για παράδειγμα, η πρόβλεψη της παρατήρησης 1/20 επηρεάζεται από την τιμή της παρατήρησης 12/19
- $d=1$, που σημαίνει ότι η χρονοσειρά παρουσιάζει ισχυρή τάση
- $q=1$, που σημαίνει ότι η πρόβλεψη επηρεάζεται από το σφάλμα στην εκτίμηση της προηγούμενης παρατήρησης, για παράδειγμα, η πρόβλεψη της παρατήρησης 1/20 επηρεάζεται από το σφάλμα στην εκτίμηση της παρατήρησης 12/19
- $P=2$, που σημαίνει ότι η πρόβλεψη, για παράδειγμα, του 1/20 επηρεάζεται από τις τιμές των παρατηρήσεων 11/18 και 12/18
- $D=1$, που σημαίνει ότι η χρονοσειρά είναι εποχική
- $Q=1$, που σημαίνει ότι η πρόβλεψη για τον 1/20 επηρεάζεται από το σφάλμα στην εκτίμηση της παρατήρησης 12/18
- $s=12$, που προσδιορίζει τον βαθμό της εποχικότητας της χρονοσειράς, δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, 12 μήνες.

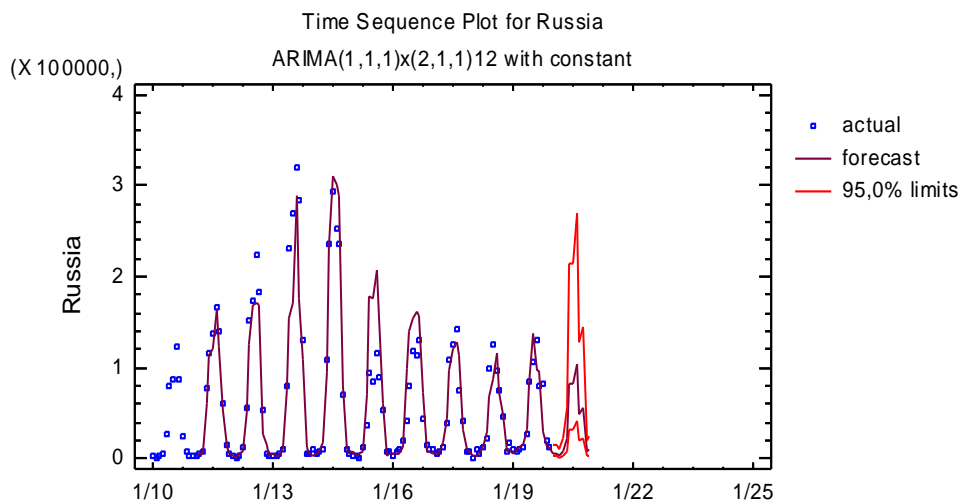
Πίνακας 43: Πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα & διαστήματα εμπιστοσύνης (1/20-12/20)

Μήνας	Πρόβλεψη	Κάτω 95% όριο	Άνω 95% όριο
Ιαν-20	6434,12	2664,57	15536,5
Φεβ-20	6183,32	2427,31	15751,3
Μαρ-20	3690,51	1436,92	9478,52
Απρ-20	8974,96	3487,29	23098,2
Μαϊ-20	21476,7	8337,21	55324,2
Ιουν-20	82971,9	32188,5	213876
Ιουλ-20	82843,9	32120,4	213669
Αυγ-20	104711	40576,6	270216
Σεπ-20	49895,6	19324,6	128829
Οκτ-20	56123,8	21725,1	144988
Νοε-20	7495,37	2899,85	19373,6
Δεκ-20	9991,03	3863,32	25838,1

Διάγραμμα 21 : Διάγραμμα πρόβλεψης αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα (1/20-12/20)

Διάγραμμα 22 : Γράφημα Χρονοσειράς με πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα & διαστήματα εμπιστοσύνης (1/20-12/20)

Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω αποτελέσματα, φανερώνεται η διαρκώς καθοδική τάση αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της πρόβλεψης με τα δεδομένα το τελευταίου έτους προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Πίνακας 44: Συγκριτικός πίνακας αφίξεων Ρώσων τουριστών 01/2019-12/2019 & πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών 01/2020-12/2020

Μήνας	Αφίξεις Ρώσων τουριστών 01/19-12/19	Πρόβλεψη αφίξεων Ρώσων τουριστών 01/20-12/20	% μεταβολής
Ιανουάριος	10.111	6.434	-36,36%
Φεβρουάριος	8.495	6.183	-27,21%
Μάρτιος	11.257	3.690	-67,22%
Απρίλιος	11.831	8.974	-24,14%
Μάιος	26.090	21.476	-17,68%
Ιούνιος	84.748	82.972	-2,09%
Ιούλιος	106.374	82.844	-22,12%
Αύγουστος	129.372	104.711	-19,06%
Σεπτέμβριος	81.162	49.895	-38,52%
Οκτώβριος	82.167	56.124	-31,69%
Νοέμβριος	18.877	7.495	-60,29%
Δεκέμβριος	12.396	9.991	-19,40%
Σύνολο	582.880	440.789	-24,37%

- Όλοι οι μήνες παρουσιάζουν μείωση στις αφίξεις.
- Η συνολική μείωση των αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα υπολογίζεται σε 24,37%.
- Οι μήνες Μάρτιος και Νοέμβριος παρουσιάζουν την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση, άνω του 60%.
- Οι μήνες Ιούνιος, Ιούλιος και Αύγουστος εξακολουθούν να είναι οι μήνες με τον μεγαλύτερο όγκο αφίξεων Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα, καθώς και οι μήνες(μαζί με τον Μάιο και τον Νοέμβριο) που παρουσιάζουν την μικρότερη ποσοστιαία μείωση, γύρω στο 20%.
- Ο Ιούνιος είναι ο μήνας με την μικρότερη ποσοστιαία μείωση(-2,09%), καθώς παρέμεινε σχεδόν στα ίδια επίπεδα αριθμού αφίξεων με το έτος 2019.

Συμπεράσματα-Προτάσεις

Ο τουρισμός αποτελεί έναν πυλώνα ανάπτυξης βαρύνουσας σημασίας για την ελληνική οικονομία, με σημαντική συμβολή στο Α.Ε.Π. της χώρας(περίπου 30%), καθώς και στον τομέα της απασχόλησης (περίπου 25%) και των επενδύσεων. Ο τουριστικός κλάδος είναι ένας κλάδος που αποτελεί ένα νευραλγικό κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας. Όμως, η παγκόσμια οικονομική κρίση την οποία έχει προκαλέσει η πανδημία έχει επηρεάσει και την ελληνική οικονομία σε μεγάλο βαθμό.Γι το λόγο αυτό, η ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού θα πρέπει να συνεχιστεί

ώστε να επιφέρει βελτίωση και άνοδο του βιοτικού επιπέδου και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα στο τομέα των μεταφορών μέσω τις δημιουργίας νέων υποδομών.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν τον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα, δίνοντας έμφαση στους Ρώσους τουρίστες ενώ έγινε και η ανάλυση του αριθμού των αφίξεων, με τη χρησιμοποίηση στοιχείων τα οποία συγκεντρώθηκαν, για το διάστημα 2010 – 2019.

Επίσης, πραγματοποιήθηκαν οι προβλέψεις των μελλοντικών αφίξεων και της εξέλιξης του Ρωσικού εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα για το έτος 2020, οι οποίες όμως καθίστανται άκυρες λόγω του ιού SARS-COV-2(COVID 19), ο οποίος έκανε την εμφάνισή του στην Ελλάδα τον Μάρτιο του 2020 και επηρέασε αρνητικά σε μεγάλο βαθμό, την ελληνική και παγκόσμια οικονομία καθώς και την παγκόσμια και εγχώρια τουριστική κίνηση.

Στόχος της Ελλάδας πρέπει να είναι η προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού τουριστών από τη Ρωσική Ομοσπονδία, φτάνοντας στα επίπεδα αφίξεων, προ του έτους 2015. Συγκεκριμένα, το διάστημα 2011-2014 ο αριθμός των αφίξεων των Ρώσων τουριστών στην Ελλάδα σημείωσε πολύ μεγάλη άνοδο φτάνοντας στις 1.354.914 αφίξεις, το έτος 2013. Από το έτος 2015 και έπειτα άρχισε η καθοδική πορεία των αφίξεων, το οποίο μπορεί να οφείλεται εν μέρει και στην απορρόφηση ενός μεγάλου αριθμού των Ρώσων επισκεπτών από την τουρκική αγορά(πιθανώς λόγω της αποκατάστασης των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ρωσίας και της Τουρκίας τον Ιούνιο του 2016). Για την αντιμετώπιση αυτής της μείωσης η Ελλάδα θα μπορούσε να δημιουργήσει συνέργειες πάνω στον τουριστικό τομέα, με γείτονες χώρες όπως είναι η Αίγυπτος, η Τουρκία και η Ιταλία.

Εν τούτοις, επειδή ο αριθμός των αφίξεων των εισερχόμενων τουριστών από τη συγκεκριμένη χώρα παραμένει μεγάλος, ακόμα και μία μικρή αύξηση στις αφίξεις θα μπορούσε να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην ελληνικό τουρισμό. Συγκεκριμένα, η αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού από τη Ρωσική Ομοσπονδία. Θα βοηθούσε στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Επιπλέον, θα επέφερε και αντίστοιχη αύξηση στα συνολικά έσοδα που προκύπτουν από τον τουριστικό κλάδο, ενώ θα συνέβαλε και στη μείωση της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων, καθώς ο κλάδος του τουρισμού και οι υπηρεσίες του συνδέονται άμεσα με πολλούς κλάδους όπως είναι το Εμπόριο, η Εστίαση, η Γεωργία κ.λπ..

Για να επιτευχθεί η τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να παρθούν κάποιες πρωτοβουλίες. Με τη παροχή κονδυλίων από το κράτος, τα τουριστικά καταλύματα θα πρέπει να βελτιωθούν, ώστε να μπορούν να παρέχουν υψηλό επίπεδο τουριστικών με στόχο την ικανοποίηση των πελατών και τη δημιουργία επαναλαμβανόμενων πελατών. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στη προβολή της εικόνας της χώρας μας στο εξωτερικό, με συμμετοχή σε σημαντικές διεθνείς εκθέσεις τουρισμού.

Τέλος, η Ελλάδα έχει ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού μέσω του θρησκευτικού τουρισμού καθώς και του πολιτιστικού τουρισμού. Ο θρησκευτικός (ή προσκυνηματικός) τουρισμός είναι ένα είδος τουρισμού, που δεν έχει επηρεαστεί σε τόσο μεγάλο βαθμό από την

πανδημία συγκριτικά με άλλες μορφές τουρισμού. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι επισκέπτες-προσκυνητές, θα συνεχίσουν να επισκέπτονται τόπους θρησκευτικού ενδιαφέροντος γιατί συνδέονται συναισθηματικά με αυτούς. Το ομόδοξο, των δύο χωρών Ελλάδα και Ρωσία, καθώς και ο μεγάλος αριθμός των τόπων θρησκευτικού ενδιαφέροντος που βρίσκονται στην Ελλάδα είναι δύο σημαντικοί παράγοντες για την επιλογή της Ελλάδας, ως χώρα προορισμού διακοπών για τους Ρώσους επισκέπτες. Επομένως, το κράτος σε συνεργασία με την Εκκλησία πρέπει να λάβει πρωτοβουλίες και να δώσει κίνητρα στον Ρώσο επισκέπτη να επισκεφθεί τη χώρα μας.

Πηγές-Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση

- 1) Charles R. Goeldner (1990), Tourism: principles, practices, philosophies
- 2) De Knop P.(1990) , World Leisure and Recreation Journal
- 3) Russian Marketing and Advertising Agency(RMAA). Russian Tourism Market Report,2019 Trends, Analysis & Statistics

Βιβλιογραφία ελληνική

- 1) Βουλή των Ελλήνων- Η έκθεση (2008), Οι Έλληνες στη Διασπορά 15ος - 21ος αιώνας
- 1) Ετήσια Έκθεση Οικονομίας Ρωσικής Ομοσπονδίας Έτους 2018, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα- Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Ιούνιος 2011,
- 2) Λαγός Γ.Δημήτρης (2005), Τουριστική Οικονομική
- 3) Μπούσκοβιτς Πολ (2016) Ιστορία της Ρωσίας
- 4) Σφακιανάκης Μ. (2000),Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού
- 5) Μιχαήλ Σφακιανάκης, Θεωρία Χρονοσειρών

Ηλεκτρονικές πηγές

- 1) World Tourism Organization <https://www.unwto.org/>
- 2) Insete <https://insete.gr/>
- 3) United Nations Information Centre <https://unric.org/>
- 4) Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας <https://ypen.gov.gr/>
- 5) International Tourism Highlights, 2019 Edition <https://www.e-unwto.org>
- 6) World Travel & Tourism Council (2019) <https://www.wttc.org>
- 7)OECD Tourism Trends and Policies 2020 (<https://www.oecd.org/cfe/tourism/OECD-Tourism-Trends-Policies%202020-Highlights-ENG.pdf>)
- 8)European Commission-Emerging Markets (<https://ec.europa.eu>)
- 9) UNWTO World Tourism Barometer and Statistical Annex, November 2019 (<https://www.unwto.org/world-tourism-barometer-2019-nov>)
- 10) Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος & ΣΕΤΕ (<https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>)
- 11) Intelligence – Insete (<https://insete.gr/intelligence/>)

- 12) Τράπεζα της Ελλάδος (<https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>)
- 13) European Union Tourism Trends (<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/>)
- 14) World Economic Forum (<https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>)
- 15) Hospitality Net (<https://www.hospitalitynet.org/news/4071855.html>)
- 16) Entrepreneur (<https://www.entrepreneur.com/>)
- 17) Βικιπαίδεια (<https://el.wikipedia.org/>)
- 18) Encyclopedia Britannica (<https://www.britannica.com/place/Russia>)
- 19) History.com (<https://www.history.com/topics/russia/russia-timeline>)
- 20) World Map / World Atlas (<https://www.worldatlas.com/maps/russia>)
- 21) Food and Agriculture Organization of the United Nations (<https://www.fao.org>)
- 22) Worldometers - real time world statistics (<https://www.worldometers.info>)
- 23) Υπουργείο Εξωτερικών: Ελληνική Δημοκρατία
(<https://www.mfa.gr/russia/ellada/ellada-kai-rosia/oikonomikes-skheseis.html>)
- 24) Ελλάδα-Ρωσία (<http://www.ellada-russia.gr>)
- 25) Gazprom Export (<http://www.gazpromexport.ru/en/partners/greece/>)
- 26) Unified Interdepartmental Statistical Information System
(<https://digital.gov.ru/en/events/33765/>)
- 27) Federal State Statistic Service (<https://eng.rosstat.gov.ru/>)
- 28) Knoema.com (<https://knoema.com/atlas/Russian-Federation/>)
- 29) World Bank Open Data (<https://data.worldbank.org/indicator/>)
- 30) Statista - The Statistics Portal for Market Data
(<https://www.statista.com/statistics/1051512/russia-most-popular-online-resources-by-audience>)
- 31) Travelata (<https://travelata.ru/>)
- 32) Atorus (<https://www.atorus.ru/ator/about/participants>)
- 33) Tez-Tour (<https://www.tez-tour.com>)
- 34) Open eClass του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
(<https://eclass.aueb.gr/modules/document/file.php/OIK300/%CE%91%CE%95%CE%A0.pdf>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Forecasting - Russia

Data variable: Russia

Number of observations = 120

Start index = 1/10

Sampling interval = 1,0 month(s)

Length of seasonality = 12

Forecast Summary

Math adjustment: Natural log

Nonseasonal differencing of order: 1

Seasonal differencing of order: 1

Forecast model selected: ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)₁₂ with constant

Number of forecasts generated: 12

Number of periods withheld for validation: 0

	<i>Estimation</i>	<i>Validation</i>
<i>Statistic</i>	<i>Period</i>	<i>Period</i>
RMSE	30283,4	
MAE	16664,8	
MAPE	34,8352	
ME	-946,987	
MPE	-8,27705	

ARIMA Model Summary

<i>Parameter</i>	<i>Estimate</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t</i>	<i>P-value</i>
AR(1)	0,329378	0,0963259	3,41941	0,000907
MA(1)	0,975757	0,0109009	89,5119	0,000000
SAR(1)	-1,39468	0,072744	-19,1724	0,000000
SAR(2)	-0,79316	0,0637277	-12,4461	0,000000
SMA(1)	-0,831509	0,0416841	-19,9479	0,000000
Mean	-0,00245371	0,00176985	-1,3864	0,168679
Constant	-0,00524563			

Backforecasting: yes

Estimated white noise variance = 0,197492 with 101 degrees of freedom

Estimated white noise standard deviation = 0,444401

Number of iterations: 14

The StatAdvisor

This procedure will forecast future values of Russia. The data cover 120 time periods. Currently, an autoregressive integrated moving average (ARIMA) model has been selected. This model assumes that the best forecast for future data is given by a parametric model relating the most recent data value to previous data values and previous noise. Each value of Russia has been adjusted in the following way before the model was fit:

- (1) A natural log transformation was applied.
- (2) Simple differences of order 1 were taken.
- (3) Seasonal differences of order 1 were taken.

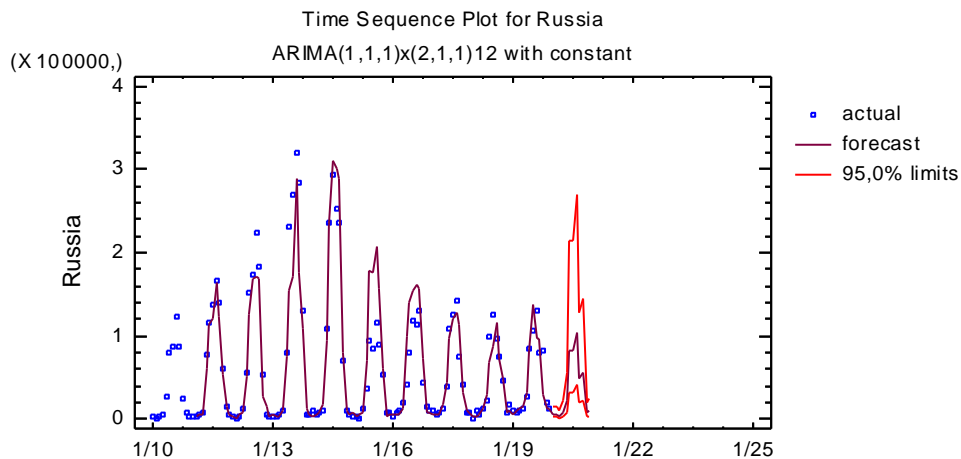
You can select a different forecasting model by pressing the alternate mouse button and selecting Analysis Options.

The output summarizes the statistical significance of the terms in the forecasting model. Terms with P-values less than 0,05 are statistically significantly different from zero at the 95,0% confidence level. The P-value for the AR(1) term is less than 0,05, so it is significantly different from 0. The P-value for the MA(1) term is less than 0,05, so it is significantly different from 0. The P-value for the SAR(2) term is less than 0,05, so it is significantly different from 0. The P-value for the SMA(1) term is less than 0,05, so it is significantly different from 0. The P-value for the constant term is greater than or equal to 0,05, so it is not statistically significant. You should therefore consider removing the constant term from the model. The estimated standard deviation of the input white noise equals 0,444401.

The table also summarizes the performance of the currently selected model in fitting the historical data. It displays:

- (1) the root mean squared error (RMSE)
- (2) the mean absolute error (MAE)
- (3) the mean absolute percentage error (MAPE)
- (4) the mean error (ME)
- (5) the mean percentage error (MPE)

Each of the statistics is based on the one-ahead forecast errors, which are the differences between the data value at time t and the forecast of that value made at time $t-1$. The first three statistics measure the magnitude of the errors. A better model will give a smaller value. The last two statistics measure bias. A better model will give a value close to 0.

Forecast Table for Russia

Model: ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)12 with constant
 Math adjustment: Natural log

Period	Data	Forecast	Residual
1/10	2685,0		
2/10	866,0		
3/10	3368,0		
4/10	5685,0		
5/10	27863,0		
6/10	79269,0		
7/10	86055,0		
8/10	122236,		
9/10	87271,0		
10/10	24589,0		
11/10	7327,0		
12/10	4025,0		
1/11	3671,0		
2/11	4060,0	2638,5	1421,5
3/11	4709,0	4794,01	-85,0149
4/11	7367,0	6737,94	629,061
5/11	76992,0	60684,9	16307,1
6/11	115897,	114534,	1362,68
7/11	136789,	121117,	15672,1
8/11	167082,	164820,	2261,84
9/11	139795,	123173,	16622,4
10/11	60923,0	54376,2	6546,81
11/11	16362,0	14094,1	2267,94
12/11	5280,0	5344,05	-64,0498

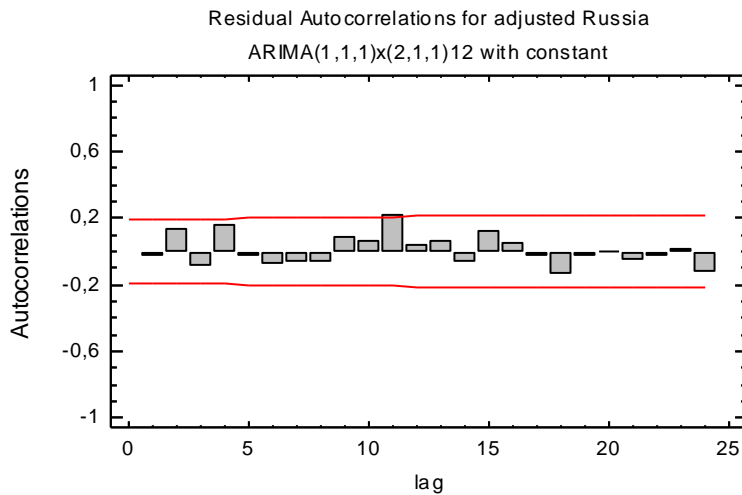
1/12	2680,0	2870,88	-190,881
2/12	1758,0	1714,27	43,7277
3/12	3109,0	5885,17	-2776,17
4/12	13814,0	8974,58	4839,42
5/12	54961,0	51048,0	3913,03
6/12	153047,	124545,	28502,0
7/12	174499,	169979,	4519,79
8/12	224975,	170390,	54584,7
9/12	182977,	169605,	13371,9
10/12	53385,0	28157,5	25227,5
11/12	5987,0	14327,9	-8340,88
12/12	3595,0	4087,18	-492,18
1/13	3699,0	4419,54	-720,543
2/13	2871,0	2375,91	495,085
3/13	6353,0	4024,92	2328,08
4/13	11209,0	10196,3	1012,66
5/13	80886,0	74685,1	6200,93
6/13	232085,	154902,	77182,6
7/13	270669,	170917,	99751,6
8/13	320577,	289658,	30918,8
9/13	284300,	175571,	108729,
10/13	130127,	108163,	21964,0
11/13	5301,0	13854,8	-8553,78
12/13	4824,0	4416,55	407,45
1/14	10763,0	3419,27	7343,73
2/14	5919,0	6729,35	-810,348
3/14	9170,0	8153,8	1016,2
4/14	11368,0	18694,2	-7326,23
5/14	108758,	94117,0	14641,0
6/14	236473,	233405,	3068,44
7/14	293755,	309460,	-15704,7
8/14	252003,	300822,	-48818,8
9/14	235477,	288892,	-53415,3
10/14	70806,0	79582,1	-8776,07
11/14	9434,0	9854,23	-420,23
12/14	6248,0	5284,36	963,638
1/15	3302,0	7075,08	-3773,08
2/15	3576,0	2035,45	1540,55
3/15	1674,0	5971,36	-4297,36
4/15	11830,0	8866,04	2963,96
5/15	35654,0	71554,1	-35900,1
6/15	94586,0	178801,	-84215,0
7/15	84915,0	175663,	-90747,9
8/15	115628,	206947,	-91319,1
9/15	90184,0	157477,	-67293,1
10/15	53783,0	61773,3	-7990,29
11/15	8467,0	4299,61	4167,39
12/15	9190,0	5368,07	3821,93
1/16	2728,0	6056,27	-3328,27
2/16	6922,0	5062,47	1859,53
3/16	10439,0	6074,54	4364,46
4/16	20208,0	13927,8	6280,16
5/16	42386,0	99072,1	-56686,1
6/16	79482,0	140830,	-61348,3
7/16	118868,	154521,	-35652,9
8/16	113840,	162398,	-48558,1
9/16	130013,	157442,	-27429,3
10/16	45021,0	73983,1	-28962,1
11/16	14371,0	7147,74	7223,26
12/16	11204,0	8497,63	2706,37
1/17	10527,0	6104,77	4422,23
2/17	6320,0	5305,3	1014,7

3/17	7975,0	5397,82	2577,18
4/17	13495,0	16649,5	-3154,46
5/17	39821,0	43472,2	-3651,21
6/17	108593,	97212,1	11380,9
7/17	126458,	119653,	6805,15
8/17	142591,	127291,	15299,8
9/17	75134,0	113312,	-38177,8
10/17	41615,0	32620,7	8994,3
11/17	7420,0	9905,91	-2485,91
12/17	8718,0	6967,92	1750,08
1/18	1595,0	2917,13	-1322,13
2/18	9658,0	4131,1	5526,9
3/18	4473,0	4442,8	30,1981
4/18	13932,0	13861,8	70,2021
5/18	23560,0	30444,4	-6884,39
6/18	98602,0	66852,7	31749,3
7/18	125385,	88390,0	36995,0
8/18	96695,0	115973,	-19277,7
9/18	74847,0	73962,9	884,097
10/18	45317,0	48944,9	-3627,86
11/18	9131,0	7973,26	1157,74
12/18	16987,0	10013,5	6973,5
1/19	10111,0	4714,23	5396,77
2/19	8495,0	11230,4	-2735,42
3/19	11257,0	12520,5	-1263,51
4/19	11831,0	15633,2	-3802,19
5/19	26090,0	31140,2	-5050,16
6/19	84748,0	82936,2	1811,78
7/19	106374,	136445,	-30070,8
8/19	129372,	97619,0	31753,0
9/19	81162,0	97443,8	-16281,8
10/19	82167,0	30047,9	52119,1
11/19	18877,0	13728,3	5148,68
12/19	12396,0	12847,5	-451,541

		<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
<i>Period</i>	<i>Forecast</i>	<i>Limit</i>	<i>Limit</i>
1/20	6434,12	2664,57	15536,5
2/20	6183,32	2427,31	15751,3
3/20	3690,51	1436,92	9478,52
4/20	8974,96	3487,29	23098,2
5/20	21476,7	8337,21	55324,2
6/20	82971,9	32188,5	213876,
7/20	82843,9	32120,4	213669,
8/20	104711,	40576,6	270216,
9/20	49895,6	19324,6	128829,
10/20	56123,8	21725,1	144988,
11/20	7495,37	2899,85	19373,6
12/20	9991,03	3863,32	25838,1

The StatAdvisor

This table shows the forecasted values for Russia. During the period where actual data is available, it also displays the predicted values from the fitted model and the residuals (data-forecast). For time periods beyond the end of the series, it shows 95,0% prediction limits for the forecasts. These limits show where the true data value at a selected future time is likely to be with 95,0% confidence, assuming the fitted model is appropriate for the data. You can plot the forecasts by selecting Forecast Plot from the list of graphical options. You can change the confidence level while viewing the plot if you press the alternate mouse button and select Pane Options. To test whether the model fits the data adequately, select Model Comparisons from the list of Tabular Options.

Model Comparison

Data variable: Russia
 Number of observations = 120
 Start index = 1/10
 Sampling interval = 1,0 month(s)
 Length of seasonality = 12

Models

- (A) ARIMA(1,1,1)x(2,1,1)12 with constant
Math adjustment: Natural log
- (B) Brown's linear exp. smoothing with alpha = 0,1611
Seasonal adjustment: Multiplicative
- (C) Holt's linear exp. smoothing with alpha = 0,5874 and beta = 0,0207
Seasonal adjustment: Multiplicative
- (D) Brown's quadratic exp. smoothing with alpha = 0,1225
Seasonal adjustment: Multiplicative
- (E) Winter's exp. smoothing with alpha = 0,1151, beta = 0,0327, gamma = 0,1965

Estimation Period

Model	RMSE	MAE	MAPE	ME	MPE
(A)	30283,4	16664,8	34,8352	-946,987	-8,27705
(B)	26391,2	15926,1	45,5708	3627,98	-16,433
(C)	20350,9	12190,6	39,0994	2511,24	-12,3719
(D)	26718,2	16615,6	47,1087	3150,64	-16,3649
(E)	31464,5	19269,3	70,0453	-150,452	-50,5367

Model	RMSE	RUNS	RUNM	AUTO	MEAN	VAR
(A)	30283,4	OK	OK	OK	OK	OK
(B)	26391,2	OK	**	***	OK	OK
(C)	20350,9	OK	OK	***	OK	OK
(D)	26718,2	OK	**	***	OK	OK
(E)	31464,5	OK	***	***	***	***

Key:

RMSE = Root Mean Squared Error
 RUNS = Test for excessive runs up and down
 RUNM = Test for excessive runs above and below median
 AUTO = Box-Pierce test for excessive autocorrelation
 MEAN = Test for difference in mean 1st half to 2nd half
 VAR = Test for difference in variance 1st half to 2nd half
 OK = not significant (p >= 0,05)
 * = marginally significant (0,01 < p <= 0,05)
 ** = significant (0,001 < p <= 0,01)
 *** = highly significant (p <= 0,001)

The StatAdvisor

This table compares the results of five different forecasting models. You can change any of the models by pressing the alternate mouse button and selecting Analysis Options. Looking at the error statistics, the model with the smallest root mean squared error (RMSE) during the estimation period is model C. The model with the smallest mean absolute error (MAE) is model C. The model with the smallest mean absolute percentage error (MAPE) is model A. You can use these results to select the most appropriate model for your needs.

The table also summarizes the results of five tests run on the residuals to determine whether each model is adequate for the data. An OK means that the model passes the test. One * means that it fails at the 95% confidence level. Two *'s means that it fails at the 99% confidence level. Three *'s means that it fails at the 99,9% confidence level. Note that the currently selected model, model A, passes 5 tests. Since no tests are statistically significant at the 95% or higher confidence level, the current model is probably adequate for the data.

